

PRIMORSKA BORBA

Srečno novo leto!

Leto H. — št. 51. 52.

Ajdovščina, 28. decembra 1946

Cena 4 jugolire — 8 metrolir.

V novo leto stopamo z obljubo, da ne bomo štedili sil, niti truda, da izpolnimo in prekoračimo naš delovni načrt

Ob zaključku leta 1946

Leto 1946. je pomembno za delovno ljudstvo vsega sveta, posebno pa še za narode Jugoslavije. V čem je izražena ta pomembnost? Ta pomembnost je izražena v tem, da so v tem času napredne demokratične sile vsega sveta pod vodstvom Sovjetske zveze in velikega Stalina izvojevale celo vrsto zmag nad mednarodno reakcijo, ki je hotela razbiti mir, ki je rezultat zavestne borbe milijonskih množic proti fašističnim osvajačem.

Danes, ko je za nami vrsta mednarodnih konferenc, na katerih je vrh mednarodne reakcije, anglo-ameriški imperializem hotel tudi »formalno« razbiti fronto demokratičnih sil vsega sveta, ki se pod vodstvom Sovjetske zveze neizprosno bori proti oslankom fašizma in napadalnosti sploh, je vsakemu poštenemu človeku na svetu jasno, kakšne cilje ima mednarodna reakcija.

Predosem anglo-ameriškega imperializmu ni všeč, da so nekateri narodi, zlasti slovanski, izšli iz te vojne dejanske svobodni, ni jim všeč dejstvo, da je ta dejanska svoboda izražena v ljudski oblasti, ki so si jo slovanski narodi ustvarili že v času vojne. Nervozi so zato, ker delovno ljudstvo vseh dežel vidi, da prave svobode ne more biti, če ljudstvo samo nima oblasti v svojih rokah. Nič tujnega na vsezadnje ni, da se imperializem ni posrečilo razdeliti sveta na dva dela, na tako imenovani »vzhodni« in »zahodni« blok, da si so skušali to uresničiti z vsemi mogočimi metodami. Poslužili so se celo najbolj nesramnega obrekovanja: imperialisti so namreč očitali Sovjetski zvezi in ostalim slovanskim državam, da so imperialistične in na ta način hoteli dobiti zaslonbo pri ljudstvu njihovih lastnih dežel. Sama dejstva so reakcijo do kraja razkrinkala, namesto tako imenovanih dveh blokov, med katerima bi moralo priti po Churchillovih sanjah do železne zavesne, je prišlo do tega, da so se vse napredne sile v svetu oklenile politike Sovjetske zveze, ki se vztrajno bori za enakopravnost vseh narodov, proti zaslužjevanju in na tej osnovi za mir. Anglo-ameriški imperialisti so hoteli »bloke«, kar se jim ni posrečilo, ostali so v svojem bloku sami. Delovno ljudstvo vseh dežel in kolonialni narodi so se strnili v močno demokratično fronto, ki ni razdeljena na vzhod in zahod, temveč ima močne pozicije tudi v deželah, koder so na oblasti kapitalistične izkoriščevalske klike. Imperialisti so ostali sami in njihove želje se v letošnjem letu niso uresničile — doživeli so poraz!

Poraz so doživeli tudi njihovi hlapci, naši domači reakcionarji, ki so hoteli na vse načine razbiti enotnost ljudstva s tem, da so kol papirje ponavljali besede svojih poglavarjev.

Cemu je važno, da ta, že tako znana dejstva ob tej priliki zopet pribijamo? Vemo, da je Jugoslavija v letošnjem letu naredila ogromen korak naprej. Delavci in kmetje, vsi pošteni državljani so sledili novoletni poslanici maršala Tita in pod vodstvom vlade, ki ji načeluje on, dosegli v pogledu utrditve oblasti in gospodarstva ogromne uspehe, kljub temu, da je mednarodna reakcija s prejšnjim zločinskim delovanjem skušala ovirati rast naše nove Jugoslavije. Lesene mostove na cestah so zamenjali betonski, železnice niso samo obnovljene, temveč so zgrajene tudi nove, industrija ni samo obnovljena, temveč se gradijo nove in nove lovarne, polja so bila vsa obdelana in še več, melioracijska dela dajejo na stoline hektarjev nove rodovilne zemlje, skratka: novoletna poslanica maršala Tita se je po zahtevi delovnega ljudstva in vlade zmagovito uresničila. Uresničile je niso zgolj lepe besede, uresničile so jo pridne roke vsega ljudstva, ki ve, da se boljše življenje gradi z delom, ki ve, da blagostanje ne pride samo od sebe. Letošnje leto in uspehi v njem so pokazali, kaj prav za prav pomeni ljudska oblast, ki ne dopušča izkoriščanja.

Kljub tem uspehom cilj še ni dosežen, blagostanje, kakršnega prinaša dovršena socialistična družbena ureditev, se šele sedaj s hitrim tempom kuje. Maršal Tito je že večkrat povedal, da ni dovolj za nas, če v gospodarstvu dosežemo predvojno stopnjo proizvodnje. Že do sedaj so storjeni koraki, ki prehitajo gospodarsko stanje v preteklosti, izvedba državnega gospodarskega načrta v letu 1947 pa pomeni vedno večjo hitrost, s katero se približujemo blagostanju.

V letošnjem letu so si narodi Jugoslavije pri svojem ustvarjalnem delu pri-

Novoletno poslanico maršala Tita so uresničile pridne roke delovnega ljudstva

Naj bo leto 1946., leto največjega poleta in zmag v obnovi naše dežele. Pojdimo z novim elanom k obvladanju celikih in častnih nalog, ki nas čakajo in ki jih moramo izvesti.

Zgradimo gospodarsko močno Jugoslavijo, ker je to edini pogoj boljše in srečnejše bodočnosti naših narodov, močno jamstvo naše neodvisnosti in ugleda naše dežele.

V naši sredi ne sme biti prostora za one, ki morejo, pa nočejo delati. V naši državi imajo vsi državljani enake pravice, toda tudi enake dolžnosti.

Tito, novoletna poslanica za 1946.

zalo, da je pripravljeno delati za domovino.

Dobili smo prvi pouk, resne izkušnje in dokaz, kaj vse premoremo. Oboroženi z neštetimi spoznanji, predesem pa zaradi trezno izdelanih tekmovalnih načrtov, razdelitve dela in gibčnosti delovnih množic, posebno pa zaradi močne podpore Osvobodilne fronte, ki je podprla s svojo silo tekmovanje samo in ga tudi vodila, smo dosegli uspehe, ki so nam lahko v ponos. Titovo tekmovanje nas je prikazalo kol delovno celoto, ki zavestno daje svoje moči domovini v korist in s tem tudi nam vsem. Resnično gradili in ustvarjali smo v tekmovalnem letu, kjer so tekmovali okrajji, vasi, podjetja, lovarne in rudniki. Ustanovitev številnih obnoviteljskih zadrug in tehničnih baz je ustvarila široko mrežo strokovnega pregleda obnoviteljskih del in vire smotrnega nabavljanja potrebnega gradiva. Uspehi Titovega tekmovanja so bili rezultat prostovoljnega udarniškega nedeljskega dela in organizacijskih sposobnosti naših delovnih množic. V tem času je bilo obnovljenih 1492 hiš in gospodarskih poslopj, vrednost izvršenega dela se je strokovno ocenila na 268 milijonov lir. Če ugotovimo, da je znašal osnovni obnoviteljski kredit 27 milijonov, tedaj vidimo, da smo ga pomnožili za desetkrat. Iz ene lire smo ustvarili deset lir. Vse to pa je samo delo zavetnih in patriotskih delovnih ljudi, ki so hoteli dati Titu, in s tem domovini, najvišje priznanje.

Tekmovanje, izvršena naloga dognili in izgradili svojo lastno in svobodno zemljo, nas je vodilo v ponovno tekmovanje »za priključitev«. Jugoslavija je bila naše geslo in oddolžili smo se mu z vsemi svojimi silami. Jugoslavijo si predstavljamo kot fronto delavcev graditeljev, kol deželo delovnih ljudi. In zato naša pot do nje mora biti pot zmag, pot mogočih uspehov, pot ustvarjalnega dela, ki daje novi Jugoslaviji pravi obraz. Tekmovalne komisije in odbori so izpolnili svojo nalogo, tako da se je Slovensko Primorje izpremenilo v delovno mravljišče. Vse delovno ljudstvo je slo v zmagovalni pohod, močje, žene, mladina in naša deca — pionirji. Pod zastavo Osvobodilne fronte je postala naša zemlja ena sama delavnica. Vasi, trgi, mesta, podjetja, lovarne, rudniki in sleherni delovni lorišče je živel v enem samem delovnem utripu, ki je bil naša skupna last. Upravičeno smo ponosni, da smo ustvarili bogastvo, ki se še in še bolj krepi v svesti, da zmoremo veliko in da se požrtvovalnosti ne ustrašimo. Zaključeno tekmovanje v letu 1946 nam je potrdilo moč naših delovnih ljudi. Sklenili smo, da bodo ruševine z naše zemlje zginile in da bomo ustvarili iz svoje zemlje bogat vrt, ki bo bogalo rodil vrtnarjem. Ruševine bodo živele samo še v spominu na veličastno dobo, ko smo jugoslovanski narodi pričeli graditi z lastnimi močmi in neomajno moralno oporo vseh slovanskih demokratičnih držav, posebno Sovjetske zveze, največjo in najpopolnejšo zgradbo — bodočnost. Hočemo doseči prerodenje do korenin in izgrajena domovina bo nam tako najlepši in največičastnejši spomenik naše dobe.

Novi Titovi republikli smo v poslednjih treh mesecih darovali naše delo v vrednosti 359 milijonov lir. Obnovili smo 1631 poslopj z delom, ki je ocenjeno na 187 milijonov lir in vrednost uporabljene materiala 172 milijonov lir. Na slehernem koraku srečaš delo našega človeka, ki ti izpričuje, da se prav tu pričinja pot, ki so si jo v domovinski vojni ojekleneli jugoslovanski narodi izbrali kot svojo in ki nezadržano vodi v široka svobodna obzorja.

Zakaj je to mogoče? Zato, ker jugoslovanski narodi sami z ljudsko oblastjo vodimo svojo skupno domovino v svet resnične svobode, enakopravnosti in bratstva, kjer človek postaja svoj gospodar, kjer izkoriščanje ni poznano.

Ob zaključku leta 1946 in v vstopu v leto 1947, v leto novih uspehov in zmag sporočamo našemu velikemu voditelju maršalu Titu, da smo sledili njegovemu pozivu, narodom Jugoslavije podajamo svoje krepke delovne roke nas vseh in domovini Jugoslaviji pomagamo ustvarjati z vsemi svojimi sposobnostmi in predanostjo veliki jutrišnji dan.

★

Mi smo se odzvali tako:

Prvikrat v zgodovini slovenskega naroda je podalo delovno ljudstvo Slovenskega Primorja obratun svojega dela v teku enega leta sebi in domovini. Mnogo je pomenilo to za nas, sledili smo Titovemu pozivu in delali s prepričanjem, da delamo v delu za skupnost istočasno tudi zase. V nas je hlela močna zavest, ki ima korenine daleč v preteklosti in ki je v domovinski vojni vseh jugoslovanskih narodov dozorela, da imamo velike dolžnosti do skupnosti in še posebej do naše razrušene domovine, ki jo moramo ustvariti trdno in srečno.

Letošnje leto, če ga hočemo oceniti kot ogledalo, v katerem zazremo, kaj smo ustvarili, tedaj govorimo o prvomajskem in Titovem tekmovanju in o tekmovanju »za priključitev« k Jugoslaviji. Pričeli smo skoraj praznih rok in v

plemeniti tekmi razvijali nov način dela, ki ga pozna samo novo življenje, ki ga črsto samo delovni ljudje v državah, kjer odloča ljudstvo in delajo vsi v dobrobit vseh. To plemenitost, požrtvovalnost in odločnost nam je vsadila v naša srca domovinska vojna, borba neštetih milijonov za mir in pravično svobodo.

Tako smo pričeli z delom. Pričetek je bil težak, ni bilo prave načrtnosti, vedeli smo le, da moramo poprijeti za delo in ne čakati. Delali smo po lastni uvidenosti, pripravljali gradbeni material, obdelali 1.173.869 kvad. metrov zemlje, posadili 31.478 sadnih dreves in 204.585 gozdnih dreves. Za izvršena dela smo prispevali 329.883 prostovoljnih delovnih ur v vrednosti 9.187.001 liro. V delu za obnovo se je odzvalo celotno Slovensko Primorje in ljudstvo je doka-

Minulo leto je bilo tisto leto, ko so se miroljubni narodi lotili, kot rezultat zmage nad fašizmom, reševanja nalog vojne ureditve. Pokazalo se je, da prehod iz vojne k miru ni tako lahka stvar — vpovstavitve demokratičnega miru je naletela na celo vrsto ovir.

A. Zdanov, sekretar CK VKP(b)

IVAN REGENT

O mirovni konferenci

Sovjetska zveza bo napela vse sile, da bo z malimi državami ravnala človeško. Važno je priznati, da morejo velesile, ki imajo danes žepe natlačene z dolarji in funti, brez ovir narekovati svojo voljo drugim državam, ukazujoč na levo in desno, kar se jim zljubi. Ta politika ne bo dala dobrih rezultatov, obsojena je na propast, če že ne upoštevamo zaporednih moralnih in političnih porazov, ki jih trpi sedaj. Na vsak način Sovjetska zveza kakor tudi mnoge druge demokratične države, ne morejo nikdar soglašati s takimi metodami vpovstavljanja mednarodnih odnosov.

Ne sme se dovoliti, da bi nekatere zunanje sile kršile pravice, ki so si jih narodi priborili.

Mirovna konferenca po drugi svetovni vojni, ki se je vršila v Parizu, je potekala v znamenju boja med silami reakcije in silami demokracije. To dejstvo je bilo in ostane tako očito, da ga ni mogoče utajiti. Reakcionarne sile so sicer skušale in še vedno skušajo dokazovati, da ne gre za boj med reakcijo in demokracijo, marveč da gre le za nekako razliko v načelih med »vzhodno« in »zapadno« demokracijo. Ta maneuver se seveda ni posrečil in se tudi ni mogel posrečiti. S tem maneuverom, ki z njim še vedno operira, je hotela reakcija združiti ves Zapad proti Vzhodu, hotela je dokazati, da ima prebivalstvo vsega Zapada neke skupne interese, ki da so celotno v nasprotju z interesi prebivalstva vsega Vzhoda. Komaj je treba dokazovati, da ni v teh in v sličnih trditvah reakcionarnih sil niti trohice resnice. Jasno je, da ne gre tu za razliko v načelih med vzhodno in zapadno demokracijo, kakor je tudi jasno, da prebivalstvo Zapada nikakor nima enotnih interesov v nasprotju z interesi prebivalstva Vzhoda. Gre tu predvsem za interese reakcionarne imperialistične sil Zapada, ki pa niso v nasprotju samo z interesi demokratičnih sil Vzhoda, marveč so v nasprotju z interesi demokratičnih sil vsega sveta, torej v nasprotju tudi z interesi demokratičnih sil Zapada. — Ne gre torej za boj med Zapadom in Vzhodom, marveč za boj, za nadaljevanje boja med silami reakcije in silami demokracije. Ta boj se je vršil, se je nadaljeval tudi na mirovni konferenci v Parizu.

Nekaj pa je res. Zagovorniki, in sicer vztrajni, dosledni zagovorniki načel napredne demokracije, dosledni zagovorniki interesov demokracije vsega sveta so bili na mirovni konferenci v Parizu le zastopniki tistih dežel, v katerih so narodi že uresničili načela najnaprednejše demokracije. To so bili predvsem zastopniki Sovjetske zveze, Jugoslavije in Poljske. Ni nobenega dvoma in ga tudi ne more biti, da so delegacije teh treh dežel na mirovni konferenci v Parizu zastopale interese svojih dežel, svojih narodov, a ti interesi se popolnoma ujemajo z interesi delovnega ljudstva vsega sveta. To ni slučaj. Ne smemo pozabiti, da živimo v dobi imperializma, to se pravi v dobi, ko je gospodarstvo posameznih dežel nehalo biti samo sebi zadoščujoče gospodarstvo, ko je gospodarstvo vsega sveta tesno med seboj povezano in so vse dežele postale členi ene same verige, ki se imenuje svetovno gospodarstvo, ter da se v tem svetovnem gospodarstvu vrši boj v svetovnem merilu med izkoriščevalci in izkoriščanimi, med reakcijo in demokracijo. Zategadelj dežela, ki je v njej ljudstvo že uresničilo načela napredne demokracije, ki ima v njej ljudstvo državno oblast v svojih rokah, ne more zagovarjati, braniti svojih interesov, interesov svojega ljudstva, ne da bi obenem zastopala, branila tudi interese delovnega ljudstva vseh drugih dežel, ne da bi se odločilo borila za zmago demokracije, napredne demokracije v kateri koli deželi, utrjuje pozicije demokracije po vsem svetu, obenem pa tudi olajšuje, približuje splošno dokončno zmago napredne demokracije po vsem svetu.

Reakcija se tega prav dobro zaveda. Od tod njena prizadevanja, da ne bi mirovna konferenca sprejemala takih sklepov, ki bi kjer koli in kakor koli utrjevali pozicije napred-

ne demokracije. Tako si moramo razlagati prizadevanja angleške in ameriške delegacije na mirovni konferenci v Parizu, da bi konferenca odklonila vsak predlog sovjetske in jugoslovanske delegacije, kajti Anglo-amerikanci so dobro vedeli — in vedo — da predlogi sovjetske in jugoslovanske delegacije gredo in da morajo iti vsi za tem, da bi povsod utrdili pozicije ljudstva, t. j. demokracije, pozicije resničnega miru. Tako si moramo tudi razlagati stališče anglo-ameriške delegacije v vprašanju Trsta in Julijske krajine sploh. Zlasti pa je prišlo to jasno na dan, ko je šlo za statut tako imenovane-

Trstu imelo ljudstvo oblast v svojih rokah.

Toda dialektika razvoja je neizprosna. Ne pozna usmiljenja za nikogar. Iz boja v boj nas vodi proces razvoja, ki sledi svoji logični liniji. Tiste sile, ki so skušale ovirati zmago demokratičnih sil na bojnem polju, ki so si prizadevale — deloma z uspehom — ovirati zmago demokratičnih načel na mirovni konferenci v Parizu, nadaljujejo svoje delo tudi na zasedanju Združenih narodov in njega komisiji v Ameriki. Sile reakcije ne morejo odnehati. Ne morejo biti drugačne v New Yorku in v Washingtonu, nego so bile v Parizu.

Nič ni tako silnega in nepremagljivega v zgodovini, kakor svobodna antiimperialistična borba nekega zavednega naroda, ki brani svoje pravice in svoj obstanek. Sila, ki izvira iz globine ljudskih množic, je silnejša od vseh sklepov za zeleno mizo in vseh poizkusov, da se ohrani nekaj, kar ni pravično.

Generacije naših narodov so vedno vodile nepomirljivo borbo za svojo svobodo. Ena generacija je izročila drugi ljubezen do svobode in ji zadajala zgodovinske naloge za dosego končne osvoboditve. V tej borbi so se naučili naši narodi vztrajnosti in se ne bojijo žrtev. Naši narodi se zavedajo, da je svoboda pravica vsakega naroda, a narod, ki se bori za pravično stvar, je vedno nepremagljiv.

Federativna ljudska republika Jugoslavija brani čast svojih narodov je ena izmed onih redkih dežel, ki daje svojim narodnostnim manjšinam vse pravice.

ga tržaškega internacionaliziranega ozemlja.

Sprejeti predloge jugoslovanske delegacije ne bi bilo pomenilo samo, zadoščiti skozi in skozi upravičenim zahtevam narodov Jugoslavije po Slovenskem Primorju. Ne bi bilo pomenilo samo zadoščiti srčni, na sto načinov jasno povedani želji slovenskega in italijanskega prebivalstva Julijske krajine in Trsta, da se hoče združiti z Jugoslavijo. To bi pomenilo tudi nadaljnjo zmago demokracije. To bi bil udarec po ostankih fašizma in njegove ideologije. To bi bilo pomenilo pomagati razvoju naprednega demokratičnega gibanja v Italiji sami. To bi bilo pomenilo oslabiti pozicije imperializma na Jadranu, izgnati imperializem iz poslednje točke severo-vzhodnega Jadrana. Naravno, da vse to ni šlo v račun reakcionarne imperializma, ki si je hotel zagotoviti v Trstu mostišče za svoje vmešavanje v notranje zadeve demokratičnih dežel Balkana in Vzhoda, za to, da bi po svoje, s svojimi znanimi sredstvi oviral gospodarski in socialni razvoj narodov resnično naprednih demokratičnih načel. A od tod, da sta angleška in ameriška delegacija odklonili upravičene predloge jugoslovanske delegacije glede rešitve tržaškega vprašanja, je le logičen korak do protidemokratičnega stališča teh dveh delegacij v vprašanju tržaškega statuta. Kdor se je boril proti najdemokratičnejši in najpravičnejši rešitvi tržaškega vprašanja, se je moral boriti tudi proti demokratičnemu statutu Trsta. Kdor je bil proti temu, da bi bil postal Trst VII. republika federativne Jugoslavije, to se pravi, kdor je bil proti temu, da bi v Trstu zavladalo ljudstvo v okviru demokratične Jugoslavije, je moral biti in mora biti tudi proti temu, da bi v internacionaliziranem

Tu in tam branijo te sile ene in iste svoje imperialistične, protiljudske interese, tu in tam morajo delati proti razširjenju in poglobitvi demokracije, pa naj bi hotela ta pronikniti na katero koli poprišče družbene dejavnosti. Prav tako, kakor nam kažejo nastopi demokratičnih sil v Varnostnem svetu Združenih narodov in drugih komisijah kontinuiteto njihovih nastopov v Parizu, in to v vseh vprašanjih, ki se tičejo mirovni pogodbi in vprašanja miru.

Priznati je treba, da delajo demokratične sile skoraj dan za dnem korake naprej na vseh popriščih. Če je res, da so bile reakcije trmaste, da nimajo nobenega namena odstopati, je pa tudi res, da demokratične sile pod umnim vodstvom sovjetskih zastopnikov, bodisi na mirovni konferenci, bodisi v organizaciji Združenih narodov, tudi ne odjenjajo in se vztrajno bojujejo, pri čemer imajo tudi svoje uspehe. Boj na političnem področju zahteva enako sposobnost

in vztrajnost kakor na bojnem polju. Ne dobiš vsake bitke na bojnem polju, a tudi na političnem ne. Tudi v politiki se moraš včasih umakniti, da bi se kasneje s tem večjo močjo zagnal v napad. Boj med silami reakcije in silami demokracije je sedaj v polnem razmahu. Demokratično, napredno demokratično gibanje je v polnem razmahu in ima, tega ne smemo pozabiti, zgodovino in čas na svoji strani kot silnega zaveznika. Tako na mirovni konferenci v Parizu kakor tudi na zasedanju organizacije Združenih narodov v New Yorku je reakcija naperjala in naperja vse sile, da bi zavrtela kolo zgodovine nazaj, ali pa vsaj da bi mu onemogočila vrtneti se naprej. Ni dvoma, da je dosegla pri tem tudi določene rezultate. Ni dvoma, da je delovno ljudstvo vsega sveta, ki je ogromno žrtvovalo v vojni za zmago demokracije nad fašizmom, prav gotovo pričakovalo drugačno mirovno konferenco in drugačne njene rezultate; drugačno organizacijo Združenih narodov in v njej drugačne rezultate. Toda kljub vsemu se bo kolo zgodovine

nadaljevala in nadaljuje boj za pravice narodov Jugoslavije, ki so ga ti bili ves čas vojne. Bori se danes na političnem poprišču v mednarodnem merilu za tiste pravice, za katere je borilo doma vse jugoslovansko ljudstvo, slovensko, hrvatsko in italijansko prebivalstvo Trsta in Julijske krajine. Jugoslovanska delegacija na mirovni konferenci v Parizu in v organizaciji Združenih narodov je ostala in ostaja zvesta načelom tiste demokracije, napredne demokracije, v imenu katerih so se narodi Jugoslavije borili, v imenu katerih so zmagali in katera so doma uresničili.

Razprave in sklepi na mirovni konferenci v Parizu in v organizaciji Združenih narodov so le dokaz, da boj za zmago demokracije ni še končan. Fašizem je bil pobit na bojnem polju. Toda razlogi, ki so dali fašizmu življenje, so še vedno tu in delujejo dalje. Vse to nam priča, da morajo ostati demokratični narodi budno na straži, da se ne smejo zadovoljiti z doseženimi uspehi, da se ne smejo boriti le proti ostankom fašizma, marveč da morajo tudi uniče-

Prizora z zasedanja Združenih narodov: Pogled na plenarno zasedanje 21 držav, zmagovalk v protifašistični vojni.

vrtelo naprej. In se vrtilo v vedno večjo silo. Ugled-zastopnikov demokratičnih sil v organizaciji Združenih narodov narašča in se širi. Jugoslovanska delegacija na mirovni konferenci sicer ni dobila Trsta za Jugoslavijo, zato pa si je s svojimi nastopi, s svojimi argumenti pridobila na svojo stran ves demokratični svet. Danes si je demokratično gibanje vsega sveta bolj kot kdaj na jasnem, da če je res, da brez ogromne pomoči narodov Sovjetske zveze in njene junške Rdeče vojske v vojni ne bi bilo zmage demokracije nad fašizmom, je tudi res, da bi bil brez pomoči Sovjetske zveze in brez prizadevanja drugih dežel, v katerih so narodi že uresničili načela najnaprednejše demokracije, med katere spada predvsem Jugoslavija, boj za popolno zmago demokracije brez jasne perspektive, h tako rekoč šepal na obe nogi.

Jugoslovanska delegacija na mirovni konferenci v Parizu je v polni meri izvršila svojo dolžnost, kakor jo vršijo tudi naši zastopniki v organizaciji Združenih narodov. Povsod je

vati imperialistične korenine fašizma. Ni dima brez ognja. A zmaga demokratičnih sil pri zadnjih volitvah v Franciji in pri zadnjih občinskih volitvah v Italiji, pri volitvah v Romuniji, dejstvo, da se na podlagi razgovora med tovarišem Titom in tovarišem Togliattijem vršijo direktna pogajanja med zastopniki Jugoslavije in Italije, ki imajo predvsem namen, da bi ti dve državi, boljše demokracije teh dveh držav ustvarile podlago za prijateljstvo in vzajemno reševanje vseh skupnih vprašanj, kar je reakciji zelo nevršno, dalje nastopi močnega števila laburističnih poslancev proti notranji in zunanji politiki angleške vlade, poleg tega še cela vrsta pojavov v vseh deželah sveta — vse to nam dokazuje, da prizadevanja zastopnikov demokratičnih sil na mirovni konferenci v Parizu in na sejah raznih komisij organizacije Združenih narodov niso bila in niso zama, da gremo naprej, da je napredno demokratično gibanje v polnem razmahu, da je čas za njim in da bo kljub vsem naporom reakcije zmagalo.

Četudi ne dosežemo tistega, do česar imamo pravico danes, bomo to dobili jutri. To svojo pravico bomo dobili na ta način, če bomo složni, če bomo vztrajni, če ne bomo nikdar pozabili krivice, ki so jo nam danes napravili, in če bomo vsi ostali pri tem, da morajo biti vsi naši bratje z nami v naši skupni domovini — Jugoslaviji!

Maršal Tito

racije, ne more prevzeti nase odgovornosti, da smo se prelahkomiselno ponašali do vprašanja miru.

Če zares želimo, da bi dosegli sporazum, je treba delati odkrito, iskreno, ne pa v obliki, ki ne odgovarja vsebini.

(Nadaljevanje s 1. strani)

dobili tako ogromne izkušnje, da bodo gospodarski načrt v letu 1947. brez dvoma uresničili ali pa ga tudi prekoračili.

Pri tem delu pa bomo drugo leto udeleženi tudi mi — do sedaj k Jugoslaviji še ne priključeni del Slovencev. Ali imamo tudi mi izkušnje, ki nam bodo omogočile, da bomo v Jugoslaviji pri ustvarjanju načrta med prvimi? Te izkušnje prav gotovo imamo, naše tovarne in ljudski odbori imajo tudi načrt, do katerega smo prišli pod istim kriterijem kot ljudski odbori in podjetja v Jugoslaviji. Sedaj nastopi samo vprašanje dela in pridnosti.

V letošnjem letu je Osvobodilna fronta popeljala naše množice k uspehom, učila jih je neprestano Komunistična partija, ki je nenehno opozarjala na napake in pri delu dajala brezprimerne zgled.

Združeni v OF s KP na čelu stopamo v novo leto z zavestjo, da bodo to svetli dnevi ljudstva in njegove oblasti, mednarodno in domačo reakcijo pa čakajo še bolj črni dnevi kot do sedaj. F.

Z našimi željami se pridružujemo željam narodov velike Sovjetske zveze, da bi živeli še mnogo let za dobrobit velike socialistične dežele, ki ste ji žrtvovali vse svoje življenje, in za dobrobit vsega naprednega človeštva. To so želje in občutki milijonskih množic delovnega ljudstva in vsega naprednega sveta. Narodi Jugoslavije bodo proslavili ta dan z občutkom velike hvaležnosti za vse ono, kar ste napravili za našo državo v najbolj črnih dneh njene zgodovine.

Čestitke maršala Tita generalisimu Stalinu za 67. rojstni dan

Naj živi veliki Stalin!

„Moji prvi učitelji so bili tifiški delavci“

Svobodoljubno ljudstvo vsega sveta se v teh dneh spominja dobrotnika delavskih množic, voditelja in učitelja narodov Sovjetske zveze. Josipa Visarionoviča Stalina, pobudnika in velikega vojskovodje ter zmagovalca v velikimi domovinski vojni proti zločinski fašistični okupatorjem

»V revolucionarni pokret,« pravi Stalin sam, »sem stopil v svojem 15. letu, ko sem se povezal z ilegalnimi skupinami ruskih marksistov, ki so tedaj živeli v Zakavkazju. Te skupine so imele name velik vpliv in me nagubile k ilegalnemu marksističnemu čtvu.«

Kot osemnajstleten mladenič je postal že aktivni član tifiške Ruske social-demokratske delavske partije. Mnogo se je samoizobraževal in to vsestransko. Tako je Stalin postal izobra-

žen marksist. V tej dobi je njegovo glavno delo propagandistično delo v delavskih krožkih, sodeluje v delavskih krožkih, nastopa na ilegalnih delavskih sestankih, piše letake in organizira stavke. To je bila prva šola revolucionarnega praktičnega udejstvovanja, katero je z veliko samozvestjo izdelal med naprednimi tifiškimi proletarci — delavci.

Spominjam se,« pravi Stalin, l. 1898, ko sem bil prvič sprejet v krožek, sestavljen iz železniških delavcev. Tu v krogu teh tovarišev sem tedaj dobil prvi revolucionarni bojni krst... moji prvi učitelji so bili tifiški delavci.

Kot izredno sposoben politični delavec je postal najzvestejši učenec nesmrtnega Lenina, ustanovitelja prve socialistične države, in njegov najboljši sodelavec v revolucionarni borbi,

soustvarjalec v nadaljnjem razvijanju marksizma-leninizma. Stalin pa ni samo vodil borbo za obrambo znanstvenih pridobitev marksizma-leninizma, temveč jih je še nadalje razvijal in jih obogatil s številnimi novimi znanstvenimi pridobitvami in odkrival naprednemu človeštvu nova jasna obzorja. Pod njegovim vodstvom je Sovjetska zveza izgradila nov socialističen družaben red in se silno okrepila in utrdila kot vodilna sila vsega naprednega človeškega rodu.

Sovjetska zveza je rastla in se razvijala pod Stalinovim vodstvom. Zaradi vse večjega porasta njene moči in ugleda so jo sovražne imperialistične sile hotele uničiti. Opozarjal je ljudstvo na nevarnost vpada kot samo-umevno dejstvo, namreč, nova dežela socializma je bila trn v peti svetovnemu imperializmu. Pod Stalinovim vodstvom se je Sovjetska zveza spremenila v močno industrijsko državo, v zgodovinsko znanih stalinskih »prijateljstvih« se je poleg težke najnaprednejše industrije ustvarilo najnaprednejše poljedelstvo in najmodnejša oborožena Rdeča armada. Edino taka država, kot je bila Sovjetska zveza, je lahko pod modrim Stalinovim vodstvom mogla obvladati fašistični pritisk in njena Rdeča armada je razvila nad prestolnico Hitlerjeve Nemčije, Berlinom, zmagovito zastavo Sovjetske zveze. »Največja zasluga za uspešno borbo proti fašizmu pripada velikemu voditelju narodov Sovjetske zveze, daljnovidnemu Stalinu,« tako zaključuje spomenica češkoslovaškega korpusa, ki se je boril skupno z Rdečo armado. In ves svet si je tega globoko svest in o tem trdno prepričan.

Po izvojevanju zmagi nad fašizmom ostaja Sovjetska zveza s svojim velikim sinom — voditeljem Stalinom —

Stalin, to je Lenin današnjih dni

zvesta svoji miroljubni in demokratični politiki. Pač z vso ostrino vodi borbo za popolno izkoreninjenje ostankov fašizma in za ustvaritev resnično demokratičnega mira. Mirovna konferenca najprepričljiveje dokazuje, da je nastop Sovjetske zveze zaščitenje in zagovarjanje pravičnega mira. Sovjetska zveza, ki jo vodi Stalin, je največja zaščitnica vseh malih narodov in vsega svobodoljubnega človeštva. In prav ta Sovjetska zveza, vsi njeni milijoni socialističnih ljudi, slavi rojstni dan svojega velikega Stalina, očeta, voditelja, učitelja in zaščitnika.

Narodi Jugoslavije pod vodstvom maršala Tita pa se iskrenim čustvom sovjetskih ljudi srčno priključujemo. Zavedamo se jasno, da nam je generalisim Stalin v borbi za svobodo, demokracijo in ljudsko oblast dajal najširšo podporo in raznovrstno pomoč.

V času obnove se ta pomoč ni zmanjšala, temveč dobiva naša skupna domovina vseh jugoslovanskih narodov neprecenljivo oporo, da se hitreje vrši obnova in gospodarska izgradnja.

Veliki Stalin čuti globoko z »navadnim« ljudstvom in znan je njegov odgovor na čestitke: »Vaše čestitke in pozdrave pripisujem veliki partiji delavskega razreda, katera me je rodila, vzgojila in sem njen veren obraz... Bodite prepričani, tovariši, da sem tudi v naprej pripravljen za stvar delavskega razreda, za stvar socialistične revolucije in svetovnega komunizma, dati vse svoje sile, vse svoje sposobnosti in, če je potreba, vso svojo kri, kapljo za kapljo...«

Generalisim Stalin je to dokazal, narodi Jugoslavije so to občutili in zato velja naš vzklik, poln ljubezni in hvaležnosti: Naj živi veliki Stalin!

Lenin in Stalin

Stalinova skrb za človeštvo

Sovjetski človek neredko reče: »Stalin — to je današnji Lenin« in vsakdo ve, kaj pomeni ta spoštljivo izgovorjena primera in koliko ljubezni vseh sovjetskih ljudi vsebuje.

Stalinu je bilo jasno, da bi država z zaostalo tehniko in zdrobljenim vaškim kmetijstvom v bližajoči se bitki s kapitalizmom gotovo propadla. Posebno sedaj po končani vojni, v drugi kapitalistični svetovni vojni, se jasno kaže njegova dalekovidnost, posebno živo občutijo to vsi delovni ljudje Sovjetske zveze — vsak delavec, vsak kolhoznik, vsak namščeneec.

Vsem sovjetskim državljanom je razumljivo, da bi se domovina njihovih svobodnih narodov znašla neoborožena pred zob oboroženim sovragom, če ne bi imela obrambne industrije, ki jo je ustvaril veliki Stalin, če ne bi imela prvorazredne tehnike socialistične industrije, ki je in še proizvaja vse, kar je potrebno za nadaljnji razvoj narodnega gospodarstva in obrambe meja.

Stalinova socialistična industrializacija je zagotovila ne samo razvoj močne industrije, temveč je na njeni osnovi SZ izvršila največji preokret tudi v kmetijstvu.

Pod Stalinovim vodstvom so stopili na pot kolektivnega — skupnega dela milijoni razkosanih zasebnih gospodarstev. Socialistična industrija je dala vsem na stotisoče traktorjev in drugih pripravnih poljedelskih strojev, ki so olajšali kmetu težko težaško delo, in je prav delo postalo neizmerno donosnejše, polja in nasadi so dajali obilnejši sad!

Dve Stalinovi »petletki«, ki sta bili življenjsko urednjeni, sta predstavljali načrt, po katerem naj bi se razvijala ofenziva socializacije na vsej fronti. Petletki sta zagotovili tehnično predobrazbo industrije, korenito sta preoblikovali državno gospodarstvo na osnovi socializma in ustvarili državo neodvisno od kapitalističnih držav ter dosegli nesluteni procvit življenja delovnih množic.

Ker so se Stalinove petletke izvrševale uspešno, so bili odstranjeni vsi izkoriščevalski razredi v mestih in po vaseh. Za vedno je bila odstranjena brezposelnost — strašni bič delavskega razreda v kapitalističnih državah, kakršnega okušajo še dandanes desetine milijonov delavcev.

Delovne množice v Sovjetski zvezi niso za vedno rešene brezposelnosti, temveč so si pod vodstvom silne Partije Lenina-Stalina priborile pravico do dela, sveto pravico, o kateri so stoletja sanjali največji velemu človečanstva, o kateri sanjajo milijoni ljudi v kapitalističnih državah. Ta pravica ni samo zakonito zagotovljena v ustavnih določilih Sovjetske zveze, ampak je tudi resnično zajamčena vsakemu delovnemu državljanu v socialističnem družbenem redu, ki ne pozna kriz in zastojev, temveč se vedno uspešneje razvija iz leta v leto.

Socializem, ki so ga ustvarjali narodi Sovjetske zveze pod vodstvom Stalina, je obenem zajamčil tudi pravico do počitka. Ta pravica je zajamčena z delovnim časom, ki je najkrajši na svetu, z dopusti, ki so plačani. Delavcem je možno obiskovati klube, kulturne domove, okrevališča in sanatorije. Delavci in kmetje v stari Rusiji ne samo da niso bili nikoli v sanatorijih ali kopelih, niti predstavljati si tega niso znali.

Stalinke petletke so ustvarile čudeže, čudeže so ustvarili — sovjetski ljudje.

Žene-matere neumorno spremlja stalinska skrb. Vsako leto se organizirajo novi in novi domovi, ki so določeni samo za žene, in brez števila je porodničnic. Ustvarjena je ogromna mreža »otroških jaski« in otroških vrtov, kar omogoča sovjetski ženi, da postane delavna sodelavka socialistične izgradnje.

Milijoni sovjetskih otrok v poletnih mesecih dobi počitek v pionirskih počitniških kolonijah, otroških okrevališčih, v posebno organiziranih otroških parkih in ustvarili državo neodvisno od kapitalističnih držav ter dosegli nesluteni procvit življenja delovnih množic.

Zato povsod deca pristrčno poje pesem velikemu Stalinu za njih srečna otroška leta. Njih življenje je v resnici srečno. Deca raste in se razvija ob stalni stalinski skrbi in pred njo je široka pot za razvoj njihovih sposobnosti.

Stalinska ustava je zagotovila dalje vsem državljanom pravico do izobrazbe. Sovjetski otroci imajo možnost, da si izberejo kakršen koli poklic, lahko postanejo študenti vsakršne znanosti in tehnike. Vrata do izobrazbe so široko odprta vsem državljanom sovjetske domovine, novemu socialističnemu pokolenju. Stalinska ustava ni zapisala teh pravic samo na papir, temveč je to zagotovljeno v razvoju sovjetskih šol, prav tako srednjih, višjih, znanstveno-raziskovalnih in akademij. Na Stalinovo pobudo so zgradili na tisoče novih šol, v mestih in v vaseh, zgradili so na slotine visokih šol in tehnik v različnih mestih Sovjetske zveze. V mestu je splošen obvezni zakon študija. Otroci se uče na državne stroške, učenci in visokih šolah pa dobivajo poleg brezplačnega pouka še državno podporo. Ni čuda potem, da se v socialistični deželi Stalina šola okrog 50 milijonov ljudi.

Partija in vlada, posebno pa generalisim Stalin, z vsemi sredstvi podpirajo ustvarjalne sile in novotarstvo, kar pomeni iznajdbo novih načinov dela za povišanje proizvodnje. Novatorje, kot so Stahanov in Papanjik, sta povišala na tako višino spoštovanja in važnosti Boljševiška partija in sam Stalin. Vzglede stahanovcev-udarnikov, kar velja za kretično sedanjosti v Sovjetski zvezi — pomeni danes slavno stran zgodovine. Borba za odkrivanje tajnosti divje Arktike se je dovršeno zaključila, za kar gre hvala vsakodnevni skrbi in pozornosti Stalina. Očetovska skrb velikega Stalina je navduševala herojsko četvorico Papanjincev v njihovi borbi s prirodnimi ovirami. Stalinova ljubezen je grela njihova srca, jim vlivala vero v popolno zmago.

Generalisim Stalin neprestano uči, da se je treba od drugih ljudi obnašati človeško in jim pokazati vso skrb zanje,

posebno pa od vsakega voditelja zahteva, da ceni ljudi, da ceni kadre, da ceni vsakega poedince, ki lahko koristi veliki skupnosti. Generalisim Stalin nas uči: »Izmed vseh dragocenih kapitalov, ki obstajajo na svetu, je najdragocenejši in največji kapital človek, ljudje, kadri.«

V delu sindikatov Stalin vedno zahteva največjo skrb za potrebe in zahteve delavca in uslužbenca. Zahteva, da je delo sindikatov takšno, da vsak njihov član živo občuti, da je član organizacije, kjer lahko iznese svoje zahteve in veri, da ga bodo pazljivo poslušali, razumeli in mu nudili potrebno pomoč.

Vse sovjetske ljudi obkrožuje Stalinova skrb ne samo v otroški dobi, ne samo v dobi ustvarjanja in konstruktivnega dela pri izgradnji socializma, temveč tudi v starosti in boleznih.

Stalinska ustava jamči vsakemu državljanu Sovjetske zveze pravico do materialne podpore v starosti in v primeru, da izgubi delovno sposobnost. V širni sovjetski domovini stori vsako leto več in več, da bo starost srečna, da človek poslednja leta svojega življenja preživi obdan s skrbjo drugih in do popolnosti oskrbovan.

Vse te velike pravice, ki so last socialistične domovine, so plod stalinske politike, socialistične industrializacije, rezultat ustvarjanja stalinskih petletk, velika Stalinova skrb za kadre, za ljudi — socialistične družbe.

Na zgodovinskem 18. kongresu Partije je postavil Stalin pred sovjetske narode veliko nalogo: v teku prvih deset do petnajst let doseči in prekoračiti v gospodarskem pogledu glavne kapitalistične države. V tem se kaže globoka Stalinova skrb za nadaljnji procvit gospodarstva in obrambnih sposobnosti Sovjetske domovine, skrb za nadaljnji porast materialne in kulturne ravni socialističnega človeka.

Doseči in prekoračiti v gospodarstvu glavne kapitalistične države — pomeni ustvariti še več tovarn, podjetij, železnic, kanalov, avtomobilskih cest in zračnih linij. To pomeni torej, da se bo proizvajalo več predmetov, da se bo proizvajalo

več obutve, več blaga, kar potrebujejo delovne množice, tako da bodo krite vse njihove zahteve. To pomeni, da se bo v Sovjetski zvezi ustvarilo takšno izobilje proizvodov in potrebščin, ki bodo nudile možnost, da se ustvari prehod iz socializma h komunizmu, da se ustvari najvišji princip komunističnega gesla »vsak po svojih sposobnostih, vsakemu po njegovih potrebah.«

Narodi Sovjetske zveze, ki so pod vodstvom velikega Stalina izvojevali svetovno zgodovinsko zmago in izgradili v osnovi socializem, so odgovorili na nalogo, katero je postavil Stalin in 18. kongres Partije, z novim ustvarjalnim polotom in z nenavadnim porastom v proizvodnji. Razvili so odločno bitko, da izpolnijo in prekoračijo velike naloge stalinskih petletk, ki predstavljajo izredno važno stopnjo v ustvarjanju zgodovinske naloge, katero je postavil Stalin. Socialistično tekmovalstvo, katero se je razlilo kakor mogočen val, so sovjetski narodi imenovali tekmovalstvo tretje Stalinske petletke. Na ta način niso samo pokazali svojo pripravljenost, da se borijo za nove zmage komunizma, temveč so še enkrat dokazali svojo brezmejno ljubezen in predanost socialistični domovini, Boljševiški partiji, voditelju in učitelju Stalinu. Zato so ob priliki, ko praznuje generalisim Stalin svoj rojstni dan, srca vsega sovjetskega ljudstva, delavcev, kmetov, uslužbencev, borcev Rdeče armade in vojne mornarice, stražarjev sovjetske meje, polna brezmejno hvaležnosti modremu voditelju, učitelju, očetu in tovarišu velikemu Stalinu, ker je prav on privedel sovjetsko domovino do svetovno-zgodovinskega zmag, ker je dvignil njeno vlogo in pomen v mednarodnem življenju na nedosežno višino, ker je s svojo očetovsko skrbjo pripravil sovjetskim narodom srečno in svobodno življenje.

Vsak delavec, kolhoznik in uslužbenec, vsak pionir in dijak pošilja svojemu modremu voditelju in učitelju iskrene želje, da bi živel in da bi bil zdrav še mnogo, mnogo let v srečo in veselje delovnih ljudi vsega sveta in v strah vsem sovražnikom narodov.

Pričenjamo z novim tekmovanjem

Z novim letom bo vse naše delo v celoti nosilo pečat vsesplošnega ustvarjalnega dela narodov Litove Jugoslavije. To se pravi, da bo moralo biti tako tudi naše tekmovanje. To tekmovanje oplojeno z vsemi našimi bogatimi izkušnjami dela iz preteklosti, z vso našo patriotičnostjo do naše domovine Jugoslavije, ki se tako edinstveno odraža v zavestnem žrtvovanju svoje delovne sile, bo dobilo svoje srce, dobilo bo nekaj novega in to je delovni načrt.

Tako bo novo tekmovanje torej postalo nosilec uresničevanja našega proizvodnega, gospodarskega in kulturno-prosvetnega načrta, naš tekmovalni način dela, in vse naše bogate izkušnje iz preteklosti pa nam bodo krepak pomočnik, da ne bomo svojega načrta samo uresničili, temveč prekoračili.

Kaj je to letni načrt? To je enoletni delovni program, in poznati načrt se pravi vedeti, kaj moramo storiti v bodočem letu. To se torej pravi, da v bodoče leto ne stopamo samo z odločno voljo, da gradimo in ustvarjamo, da ne stopamo samo z našimi pridnimi rokavi, z našo pobudo, neprestanim iskanjem boljše načina dela, ampak da poznamo že naše delovno torišče, da torej ni tekmovanje več vezano na delovno improvizacijo, ampak na smotrno, načrtno delo.

Seveda se pod takimi pogoji pred nas postavljajo z vso resnostjo delovne naloge. Žaživeti morajo tekmovalni odbori po okrajih, katerim pa ni odmerjena naloga je delovnega pobudnika lokalnega značaja, ampak je postal s tem motor, organizator dela v poedinih okrajih. Kaj se to pravi? Če hočemo novo tekmovanje uporabiti za to, da bomo uresničili in prekoračili naš proizvodni načrt, kar je brez dvoma naša osnovna naloga, potem moramo takoj ob vstopu v tekmovanje poznati ta načrt in poznati vse nujne organizacijske oblike, ki nam bodo pri uresničevanju načrta nujno potrebne. Za to pa je treba vodstva, za to je treba krepke organizacije tekmovalnih odborov.

Odločujoča sila v tekmovanju je sindikalna organizacija. Zato se pred njo z vso resnostjo postavljajo naloge, ki zahtevajo od slednje pravih organizacijskih oblik delavstva. Torej ne samo vprašanje industrijskih delavcev, ampak važna naloga je tudi organizacijsko strni štavninske delavce in prosvetne delavce. Tu smo v minulih tekmovanjih delali vrsto grobih napak, ki so imele za posledico to, da so strokovne delavce stavbinske stroke ponekod smatrali za prostovoljne delavce in tudi niso plačevali njihovega dela, kar je imelo za posledico odhod slednjih na druga delovna področja. Enako vprašanje nastane v pogledu odtujenosti pri tekmovanju, če ne znamo prosvetnih delavcev usmeriti v to, da so nam bistvena pomoč pri usposabljanju naših delavskih kadrov v mojstre in strokovnjake proizvodnje. V bodočem letu, ko točno vemo, kje in kakšne delovne sile bomo potrebovali, je torej naloga tekmovalnih odborov, kjer imamo združene zastopnike Osvobodilne fronte, sindikatov, množičnih organizacij in ljudske oblasti, da vprašanje delovnih kadrov rešijo pred vstopom v tekmovanje. To se pravi, že danes je treba vedeti, kje imamo ne samo strokovnjake za našo industrijo, delavce za našo industrijo, ampak tudi za druge veje našega dela, to se pravi gradbinske delavce za obnovo, strokovnjake za izdelavo cest in bataljone delovnih brigad, ki jih moramo že sedaj pričeti mobilizirati za delo v novem letu.

Kakor nam govori maršal Tito in minister zvezne vlade Boris Kidrič, je naša naloga industrializacija in elektrifikacija dežele.

Naš načrt je, upoštevajoč vse možnosti, predvidel, koliko bomo v pogledu industrializacije napravili v letu 1947. Novo načrtno delo v industriji pa od nas zahteva celo vrsto stvari, ki so brez-pogojno potrebne, da odpravimo še poslednje napake, ki so se v preteklosti pri tekmovanju v naši industriji dogajale. Prva stvar, ki jo moramo v proizvodnji takoj doseči, so delovne norme. Brez teh si je težko, oziroma nemogoče misliti tekmovalnega načina dela po načrtu. Toda tudi pristopanje k normam se ne sme izvesti površno, ker bi taka površnost lahko vzela bistvo norme smisel. Delovne norme ne smejo biti norme »za vsako ceno«. Pri tem je treba upoštevati tako zmogljivost delavca, ki žrtvuje svojo delovno silo kot zmogljivost, hkrati poznati normo za porabo materiala in pogonskih sil. Pravilno pristopanje k normam bo od nas torej zahtevalo mnogo proučevanja našega dela, porabe strojev in materiala. Na tak način si bomo omogočili dober pristop k akordnem delu, kjer pa bomo morali zopet gledati, da akordnega dela ne bomo izvajali zopet v pogledu dosege kvantitete, ki bi trpela na račun kvalitete, oziroma, da bi proizvodna sredstva bistveno trpela na račun kvantitete.

V istem času pa nas mora v industriji nenehno spremljati zavest, da smo dolžni delati na tem, da dosežemo izboljšavo proizvodnih sredstev. Zavedati se moramo, da je naša zemlja industrijsko zastala, da so roparski imperialisti z zastalimi stroji izrabljali naše narodno bogastvo s pomočjo naše cenene delovne sile. Nadalje pa moramo stremeti za tem, da se strokovno naši kadri dvigajo, da bodo v stanju voditi moderne stroje, da bodo postali mojstri naše proizvodnje, da bodo obvladali novo industrijo, ki jo mi danes gradimo.

Naslednja veja pa mora biti tekmovanje v kmečkih proizvodnjah. Ne sme nam biti povezanost med delavci in kmeti samo fraza, ampak dejanje, ki ga je naš kmečki razred v Slovenskem Primorju tako veličastno manifestiral ob priliki odkupa krompirja, zavedajoč se, da žrt-

vuje za svojega delavskega tovariša, ki mu ustvarja stroje, industrijske predmete itd. Ne smemo prezreti, da je bodoča kmečka proizvodnja odvisna od tega, kako bomo oskrbeli naše kmete s semeni, kako bomo zajamčili kmetom čim hitrejšo, čim temeljitejšo obdelavo polja, zagotovili čim boljše gnojila itd. Druga stvar pa je dokončna preusmeritev tržišča za kmečke proizvode, ki mora v bodoče biti navezana na naša industrijska središča, kjer morajo biti osnovane tržnice, zadržne odkupovalnice itd. Mnogo kmečkih proizvodov je v preteklosti še postalo plen roparskih izkoriščevalcev, ki so izrabili trenutno situacijo z demarkacijsko črto in s tem odtujili našemu delavstvu mnogo kmečkih proizvodov in kmeta sleparili za njegove proizvode.

Naslednja smer našega dela v letu 1947, pa je obnova in gradnja. Na tem torišču nam je v preteklosti bilo izhodišče vseh uspehov improvizacija. Tako improvizacija bi ob načrtu kljub temu, da je v preteklosti rodila velikanske uspehe, bila škodljiva. Zavedati se moramo, da je že 3mesečni načrt zadnjih dveh tekmovanj zahteval od nas organizacijskih mrež, ki so nam nujno izoblikovale tekmovalne odbore, obnovitvene zadržne, delovne čete in nas sam sili v to, da smo začeli organizirati tudi stavbinske sindikate. Prav tako nas je že sam trimesečni načrt silil v to, da smo svoje delo čim bolj prilagojevali delu po drugih okrajih, ker ni več moglo biti odvisno samo od lokalnih činiteljev.

V bodočem načrtu imamo predvidena vsa dela za eno leto naprej. To se pravi, da moramo že sedaj predvideti organizacijo dela, delovno vodstvo, delovne sile, material, pogonska in prevozna sredstva ter pristop k delu. Jasno pa je, da moramo to vslediti s celotnim delom Jugoslavije, ker smo odvisni v mnogem od naše domovine kot celote. Izvrševali namreč ne bomo samo del lokalnega značaja, ampak tudi okrajnega, federalnega in zveznega. Vse to torej potrjuje našo začetno ugotovitev, da dosedajni način tekmovanja ne bi več ustrezal našim nalogam, ki stoje pred nami v bodočem tekmovanju, če jih hočemo uspešno in pravilno izvršiti. V pogledu industrijskih surovin, gradbenega materiala, moremo mi, in to je naša dolžnost, že danes predvideti, kje so za nas določeni kontingenti materiala, preskrbeti pravočasen dovoz na kraj proizvodnje oziroma gradnje. To se pravi, da ni govora o tekmovalnem načinu dela, če bomo strešno opako za obnovljeno hišo iskali še takrat, ko bomo v načrtu za obnovo predvideno hišo že obnovili. Opaka mora biti na licu mesta takrat, ko se prične prekrivanje strehe. To nam torej jasno govori, da ne bomo tekmovali v bodočem letu, če bomo v pogledu obnove čakali stavbene sezone, ne da bi v času prej izvršili vsa tesarska, mizarska in in ostala pomožna dela in tako omogočili, da bomo v hiše, ki jih bomo predvidoma obnovili, lahko takoj vžidali vse predmete stavbinskega mizarstva.

Prej smo govorili tudi o delovni sili. V bodočem letu ne bi moglo biti govora o tekmovanjih, če ne bi mi že takoj pristopili k formiranju strokovnega delavstva, vodečih kadrov in če ne bi odpravili vseh nepravilnosti, ki so se v tem pogledu zgodile. Tako točno vemo, da bo za delo na naših asfaltnih cestah treba iz dobrih delovnih kadrov dvigniti vodstvene kadre, kar je predpogoj za to, da bodo naša dela na cestah izvršena.

Tudi ljudsko prosvetno delo ima v bodočem letu poleg naloge splošnega izobraževalnega dela, odpravljanja zaostalosti med ljudskimi množicami, ki je boleča sled fašističnega uničevalnega dela in nujni zavestni reakcije, nalogo usposabljanja ljudske množice za reševanje

Narod si bo pisal sodbo sam... To je bila osnovna postavba, s katero so se dvignili jugoslovanski narodi v osvobodilni boj in s svojo lastno krovjo zapisali prve besede naši zakonodajci. Po zmagi nad protiljudskimi silami fašističnih okupatorjev in domačih izdajalcev pa so ustvarjalne sile jugoslovanskih narodov ponovno dokazale, da odslej pišejo same sebi svojo pravico.

Tako so jugoslovanski narodi dobili svojo zvezno ustavo, ki govori o tem, kako žive narodi Jugoslavije, kako delajo, kako se bore. V okviru te ustave si je slovenski narod izdelal svojo lastno ustavo, ki je visok izraz volje slovenskega naroda.

Ta ustava govori, da ni več med nami hlapca Jerneja, da ga ne sme več biti, in tudi mi, kot narod, ne smemo biti več hlapec Jernej. Tisoči in tisoči slovenskih ljudi ne smejo biti več v srbih za svoje delo, za svoj znoj in svojo kri. O tem govori nova prva ustava slovenskega naroda.

Cigava je ta zemlja, v katero je slovenski narod položil toliko svojega znoja, toliko svoje krvi? Ta zemlja je njegova in kmet je njen gospodar. Čigave so fabrike, ki so jih gradile roke slovenskih delavcev proletarcev? Te so last slovenskega naroda, njegovih delavcev-proletarcev. Čigavo je torej delo? Naše! O tem govori naša ustava.

Prirodna težnja ljudi po skupnem kolektivnem premagovanju težko, bodisi da gre za premagovanje in podrejanje sil narave v korist človeka, bodisi za obrambo pred sovražniki ustvarjajočega človeka, zlasti pa za sredstvo zoperstavljanja vsem sistemom izkoriščanja — je porodila združno zamisel. Zato sama po sebi združna zamisel po svoji osnovni in elementarni vsebini predstavlja napredno idejo, ker se skoraj vedno poraja iz objektivne težnje za napredkom. Skozi vso zgodovino človeške družbe se vlečejo kot rdeča nit ta stremeljenja, napor in poskusi združnega proizvajanja ali združne samopomoči.

Zgodovina beleži mnogo primerov, kako si združna zamisel na najrazličnejše načine utira svojo pot v praktično ustvarjanje v družbenem življenju. Tako pozna zgodovina veliko število ideologov, znanih pobornikov in organizatorjev te zamisli v najrazličnejših variantah. S tega področja poznamo velike idealiste-utopiste, pa tudi reformiste, katerih ideje so se v življenju izkazale kot sanjarske in neustvarljive, ali pa so bile prikrojene tako, da bi služile kot kompromisna rešitev za sožitje odnosno za izravnavanje nasprotij razredne družbe. Imamo pa tudi velike teoretike znanstvenega socializma, ki so jasno pokazali, kakšno združništvo, kdaj in v kakšnih okoliščinah more uspevati tako, da koristi družbenemu napredku. Toda posejane v preteklosti te tolike, kolikor ima ta predmet neposredne zveze z današnjo našo stvarnostjo, ki se nas neposredno tiče.

I.

Veliki voditelji in ideologi znanstvenega socializma so z jasnimi argumenti razglašili in obsodili zmoto onih, ki so borbo delavskega razreda za njegovo osvoboditev izpod sistema zatiranja in izkoriščanja vodili na napačni osnovi. Ves najnovjši potek zgodovinskega razvoja je potrdil pravilno njihovo trditve: da osvobodilna borba izkoriščanih proti izkoriščevalcem more biti uspešna in zmagovita le, če je njeno osnovno težišče usmerjeno na politično borbo za oblast, dočim se predpostavljane ekonomske, to je reformistične poti borbe (ob izogibanju politične borbe za oblast) nujno mora izroditi v oportunistično prilagojevanje obstoječemu kapitalističnemu sistemu, ki ne more doseči onega cilja, ki je v interesu delovnih in svobodoljubnih množic. Ekonomska borba služi svojemu namenu le, če predstavlja oporo in dopolnilo politični borbi, če služi jačanju politične borbe za oblast.

Konzumno združništvo v kapitalističnem sistemu je predstavljalo samo rahlo blažilno sredstvo, ni pa moglo biti odločilno sredstvo. Konzumno združništvo je služilo progresivni svrhi le tedaj, če je predstavljalo ohranitev političnih pozicij delavskega gibanja v času regreije — upada in zatočišče zbiranja novih sil za nov vzpon politične borbe.

Samo osnova ekonomskih zakonov kapitalističnega gospodarstva je morala biti osnova za delovanje in obstoj zadržne. Spričo zakonitosti razvoja kapitalizma v monopolnem-imperializem, zadržne kot sredstvo konkurenčne gospodarske borbe niso mogle imeti nobenega

dnevni nalog in zagotovitve naših jutrišnjih kadrov. Ljudsko prosvetno delo mora ob bodočem proizvodnem načrtu odigrati svojo nalogo v tem, da da najširšim ljudskim množicam jasne pojme o nujnosti industrializacije dežele, o nujnosti načrtnega dela, obenem pa omogočiti širše poglede na naše skupne naloge. Že danes se moramo zavedati, da pomeni leto 1947 za ljudske množice v Slovenskem Primorju tisto leto, ko bo za velik del slednjih uresničen osvobodilni

MIHA MARINKO:

VLOGA ZADRUGE DANES

izgleda za uspeh. Boj zadrž za obstanek ob prilagojevanju obstoječemu kapitalističnemu gospodarskemu sistemu, je zadržne pehal na iste pozicije, na katerih temelji vsako kapitalistično podjetje. Razvijanje združništva v kapitalizmu je torej nujno morala zavzemati reformistični in revizionistični značaj.

Sami pogoji obstanka zadrž v kapitalizmu so bili taki, da so pri vodečih zadržarjih ustvarjali razpoloženje nasprotovanja politični borbi, vsakemu njenemu dvigu in zaostrovanju na revolucionarni osnovi, ker je zaostrovanje v borbe predstavljalo gospodarski riziko in škodo tako za zadržne, kakor za kapitalistična podjetja. Vse ono zvitarenje gospodarskega združnega delovanja, kolikor je kot tako obstajalo v stari Jugoslaviji in povsod, kjer je politična oblast v rokah izkoriščevalcev, se je moralo posluževati prav istih sredstev, ki so bila zakonitost kapitalističnega sistema — to je gonje za dobičkom, za izkoriščanjem.

Pri nas v stari Jugoslaviji, zlasti v Sloveniji, pa je združništvo — če denemo ob stran stare konzume in delavske zadržne — bilo sredstvo, iz katerega se je rodila domača buržoazija; služilo je kot oblika porajanja domačih kapitalistov, to je domačega kapitala, kot forma za konkurenco proti prevladujočemu inozemskemu kapitalu. Zrasle so velike kreditne in druge zadržne zveze, dejansko pa so bile kapitalistične delniške družbe. Prvobitnega Krekovega naprednega združništva, — ki je poslužil hitremu napredku našega kmetijstva — je bilo kmalu konec. Bistvo delniških družb, ki so se v teh zadržah uveljavljale, je povzročilo, da so zadržne izgubile svojo močeno osnovo, odnosno da so koristile samo kulakom, veleposestnikom in kapitalistom, ko so te zadržne vzeli popolnoma v svoje roke.

Ta kapitalistična forma zadržne v svrhu samopomoči in konkurence domačih kapitalistov proti inozemskemu kapitalu je s porastom svoje gospodarske moči prešla na pot sodelovanja z inozemskim kapitalom v svrhu svoje politične razredne oblasti.

Delavske konzumne zadržne v stari Jugoslaviji, čeprav se jim ne more oprekatati govega pomena tudi v pozitivnem smislu, so vendarle bile močna ovira in coljka berbenosti delavskega gibanja. Te konzumne zadržne so v svojih naporih za obstanek prav tako morale gospodariti po kapitalistično. Zadržna zamisel idealno vzeta, kot osnovna metoda samopomoči delovnih ljudi, vzeta kot osnovni način ekonomskega osvoboditve od starega izkoriščevalskega sistema je bila in se je tudi povsod pokazala kot utopična — neustvarljiva. Bila je naravnost škodljiva, čim se je protipostavljala politični borbi za oblast, oziroma če jo je zametavala. Kjer se je zadržna forma uveljavila in prosperirala, se je to zgodilo samo zato, ker je delovala v okolju in obsegu, ki ni predstavljal običutne nevarnosti kapitalističnemu razredu, ali pa se je odrekla svojemu cilju s tem, da je sama prerasla v kapitalistično delniško družbo.

Vsa zgodovina epohe kapitalizma, ves razvoj razredne borbe, kakor tudi doba od Velike oktobrske revolucije, ki jo

imajo za seboj sovjetski narodi, prav tako tudi doba, ki jo imamo za seboj mi jugoslovanski narodi od naše osvoboditve, nam dajejo polno jasnih dokazov za pravilnost trditve, da združništvo more igrati polno svojo progresivno vlogo v družbi šele z osvojitvijo oblasti s strani delovnega ljudstva, potem, ko je oblast iztrgana iz rok izkoriščevalcev.

II.

Produktivnemu združništvu je na današnji stopnji našega razvoja, v pogojih ljudske oblasti usojeno, da igra veliko vlogo v našem načrtnem gospodarstvu pri mobilizaciji in organizaciji naših produktivnih sil na višjo stopnjo ustvarjanja v občo blaginjo naše delovne ljudske skupnosti in podcina-združnika.

Da bi pri nas moglo združništvo čim prej učinkoviteje igrati to svojo veliko vlogo v našem občem narodnem gospodarstvu, ga je treba očistiti starih pogledov, razjasniti mu pot in usmeriti ga tako, da bo služilo svojemu pravemu namenu.

Če le kje, potem imamo na združnem polju največ jasnosti, največ posla s škodljivimi izrastki, ki so posledica pogledov in rutine iz stare kapitalistične družbe. Če na političnem polju današnjega političnega družbenega življenja nimamo tako težkih posledic stare reformistične vzgoje, pa tega za združno polje ne moremo trditi. Čeprav smo črpali znanje politične znanosti o zakonitosti družbenega razvoja, o strategiji in taktiki itd., o čemer moremo reči, da smo v glavnem napravili zrelostni izpit, od istih velikih mož, ki so tudi o združništvu pisali naučno dogane trditve, je vendarle v našem združništvu še mnogo nejasnosti, zmede in zgrešenih pogledov ter zgrešene prakse. Reformistična politična linija delavskega gibanja je skoro brez sledu izgubila, ker so njeno zmotnost dokazala dejanja, dogodki ter uspehi borbe, na poti, ki jo je vodila Komunistična partija.

Toda na združnem polju nismo izšli do kraja niti ideološkega razčiščenja, niti nismo do kraja likvidirali stare prakse. Eno in drugo se marsikje še danes uveljavlja in s tem močno škoduje pravilnemu razvoju zadržne. Če so stari združni nazor in praktična gospodarska dejavnost po teh nazorih, kakor koli so bili v nasprotju s principi strategije in taktike razredne borbe, vendarle predstavljali gotovo naprednost v okoliščinah stare Jugoslavije, pa je ta miselnost in zlasti ta praksa, aplicirana na našo novo stvarnost ljudske oblasti in prevladujočega državnega, to je družbenega gospodarstva, v močni zaostalosti s stopnjo našega razvoja. Ti stari nazor in stara praksa nujno prihajajo v ostro nasprotje z današnjim družbeno-političnim stanjem, z današnjim družbeno-gospodarskim življenjem. Prav tako pa so taki nazor in velikem zaostajanju tudi v primeri z današnjo politično zavestjo in psihologijo naših delovnih množic.

Če smo na vseh ostalih sektorjih našega družbenega življenja v ostrem boju z vsemi zaostanki in dediščinami prošlega izkoriščevalskega sistema, če smo vojaško in politično premagali sam sistem in nosilec tega starega sistema, če smo na tej osnovi izvajali tudi tako velike gospodarske zmagave, da je na gospodarskem polju državni sektor pokazal že toliko prednosti pred vsemi drugimi stariimi oblikami in osnovami gospodarskega življenja — moramo priznati, da smo združni sektor močno zanemarili.

Ljudska oblast je s prvim dnem osvoboditve dala vse možnosti in gospodarsko pomoč za prosep zadržne. Razvoj konzumnih zadržne je dejansko tudi mnogo pomagal pri organizaciji naše prehrane, ni pa bilo storjenega dovolj za razčiščenje pojmov za uveljavljanje zdravih in pravih pojmov, kakšno naj bo združništvo v novih okoliščinah, ko povsod delamo na omejevanju izkoriščanja, profitarstva in spekulacije. To zanemarjanje je povzročilo, da so se spekulantski, profitaristi in pridobitniški zasebni interesi razbohotili in uveljavili tudi v mnogih drugih panogah produktivnih zadržne.

Dosedanji razvoj našega združništva ima močno obeležje spontanosti. Premalo je premišljeno, načrtnega dela, pri vprašanjih, kje prvenstveno priporočati snovanje zadržne, kakšno vrsto, odnosno zrelostne stopnje zadržne, a kje so zadržne manj potrebne in koristne, ter kje in v kakšni obliki si pridobitniški izkoriščevalski elementi nadevajo združno krinko, da z njo pred licem ljudske oblasti skrivajo svojo izkoriščevalsko gospodarsko dejavnost proti interesom delovnega ljudstva. Pri nas je marsikje delovne spontanosti v tem, da se zadržne snujejo in delujejo v tisti panogi, n. pr. trgovine s tistim blagom, ki nudi največ trgovskega dobička, ne pa zato, da bi potrošnik bil čim ceneje in čim boljje oskrbovan z vsem tistim, kar potrebuje.

Kakor so zadržne v kapitalistični družbi stare Jugoslavije mogle uspevati edinole, če so osvojile gospodarske zakone kapitalistične družbe, čeprav so s tem donasle tudi gotovo korist zadržnikom, največkrat pa seveda samo redkim poedincem na vodstvu teh zadržne, tako je ta način v današnji družbi v popolnem nasprotju z interesi in nameni delovnega ljudstva oblasti. Ta način je danes ščit, krinka za elemente, ki bi želeli živeti in pridobivati, bogatiti se na račun izkoriščanja.

Ena zelo važnih nalog je torej idejno razčistiti in poljudno objasniti vsem na zdravem združništvu zainteresiranim delovnim ljudem, v čem so izrastki stare združne miselnosti in kakšna je pravilna smer današnjih družbenih stvarnosti odgovarjajočega konstruktivnega združništva.

Nadaljevanje na 8. strani.

OBUSTAVI

Ali je v njej zapisano kaj novega? Ne, ničesar ni, kar ne bi ljudstvo zahtevalo. Nič ni novega, ustava je le plemenito potrdilo naši pisani postavi, ki je bila tako silovito izrečena v besedah hlapca Jerneja, zacementirana z ljudsko krovjo v osvobodilni borbi in danes s požrtvovalnim, silnim delom vsega delovnega ljudstva uresničena.

Naša nova ustava je torej najvišji izraz dejanskega stanja v naši svobodni Ljudski republiki Sloveniji. Ko govorimo o naši ustavi, nam neprestano lebde pred očmi napore slovenskega naroda v borbi za svobodo, njegova herojska narodnoosvobodilna borba in neprecenljivi ustvarjalni delovni podvigi v vseh dneh po zmagi nad fašizmom. Šele tako namore v celoti postati jasno, kako doledno se je uresničevala pravica našega naroda, in spoznavamo se s potjo, ki je do tega uresničenja pripeljala. S spoznanjem osnutka ustave pa se nam odpre širok pogled naprej na naše naloge, ki smo jih dolžni izvršiti, dolžni do krvi in trpljenja, ki je bilo žrtvovano za dosego te ustave, dolžni zato, da razvijemo naše svoboščine do take silne višine, kjer bodo pojmi trpljenja, bede in izkoriščanja delovnega ljudstva samo še trpek spomin na težko, krvavo, a za naše ljudstvo junaško preteklost, iz katere smo z neizprosno borbo in z ustvarjalnim delom zmagovito izšli.

Delovni ljudje si gradimo svojo domovino Titovo Jugoslavijo

Narodi Jugoslavije so doživeli pomlad dela in ustvarjanja, do katere so se prebili skozi vse težkoče domovinske vojne preko skalnatih planin, mimo okupatorjevih postojank. Tisoči in tisoči žrtve, borbeni duh preprostih delovnih množic, silna narodna zavest, čast in ponos, vsa ta dejstva so pomagala ustvarjati pomlad, v kateri je zaživela mlada Titova republika, mati svobodnih jugoslovanskih narodov. Ta nova pomlad, svoboda in resnična ljudska demokracija, pa daje širokim ljudskim množicam vsa možnost, da svojo delovno sposobnost razvijajo, da v čim krajšem času izvršijo obnovo in izgradnjo domovine, kajti razbesneli in vse uničujoči okupator je pusil za seboj ruševine, kakor temne madeže svojega zločinskega delovanja. Danes je vsa Jugoslavija na nogah. Vse obnavlja, gradi, povsod se polagajo temelji boljšega jutrišnjega dne, v katerem bo delovni človek lahko prejel v obilni meri to, kar prav v teh dneh z vso požrtovalnostjo in zavestjo gradi.

Človek, številni delavci, ki so se udeležili teh del, so dobro vedeli, čemu je treba doprinesiti žrtve. Sedaj so pričeli z betonskimi deli ter zabetonirali že eno tretjino. Naslednje leto 1947 pa bodo vsa gradbena dela končana in se bo pričelo z montažo strojev. Pomen te elektrarne nam postane še bolj jasen in določen, če se spomnimo, da je ena izmed najvažnejših naših nalog, kakor jih je nakazal naš voditelj maršal Tito, elektrifikacija. Električna sila, to je sila, ki jo lahko črpamo iz narave, je v svojem pomenu pravi življenjski sok za novo dobo, v katero stopa mlada, Titova republika in kateri smo dolžni mi z vsemi silami pomagati. Ta elektrika bo lahko zasvetila po vaseh, kjer do sedaj električne napeljave še ne poznajo, električna sila bo gonila stroje različnih tovarn in podjetij, ki jih bomo, v kolikor še ne obstajajo, postavili. Električna sila je predpogoj, da se bo mogla industrija uspešno razvijati. To so veliki koraki, ki jih danes dela slovenski narod, da bo okrepi

si za mesec julij priborili proletarsko prehodno zastavo. Tako so si s požrtovalnim delom priborili še naslov najboljšega delovnega kolektiva Slovenije. Jeklarna je dosegla največjo proizvodnjo in je tudi največ pripravila na materialu. Drugi oddelki spet prednjačijo po največjem številu udarniških ur, po najboljši oceni v delovni disciplini. Delavci so vsi organizirani v Enotnih sindikatih in se pridno udeležujejo na prosvetnem in na fizikalnem polju. Omeniti je treba, da jeseniški kovinarji poleg svojega naporega dela v železarni žrtvujejo mesečno 450.000 din za gospodarsko in socialno obnovo okraja. Uspeh jeseniških kovinarjev je za nas tem pomembnejši, ker je njihovo delo ena najosnovnejših industrijskih panog za uspešno obnovo naše skupne države Jugoslavije. Pomen njihovega uspeha pa ni samo v tem, da so dvignili proizvodnjo, ampak tudi v tem, da so bkrati dali zgled ostalim tovaršem po Sloveniji in tako prispevali k splošnemu dvigu delovnega poleta.

Pesnico regulirajo. Vsa dela je izvršila izključno mladina

Tako gradimo moderno betonsko cesto Ljubljana—Vrhnika

Uspehi obnove in izgradnje se kažejo prav povsod. Obnovljen promet, tovarne, rudniki, industrija, podjetja, vse dela v novem tempu, povsod vlada tekmovalni duh, povsod se dosegajo vedno večji in večji uspehi. To pa iz prav enostavnega razloga, ker je delovnemu človeku postalo jasno, da vse, kar danes doprinese, je namenjeno bodočnosti, katere je vsa, prav vsa naša.

Nova Jugoslavija, katere je po svojih narodnostnih ljudskih republikah krepko povezana v eno samo celoto, prav danes dokazuje, kako razume nov čas, nove zahteve in nove potrebe. Prav vse republike dihaajo in živijo na isti način. To se pravi, da ljudstvo povsod z občudovanjem vredno požrtovalnostjo dela. Vsi, kateri prihajajo v Jugoslavijo bodisi na obisk, bodisi uradnim putem, priznavajo, da je Jugoslavija, čeprav je bila v tej vojni izmed vseh okupiranih držav najbolj prizadeta, v tem času obnove največ zgradila.

Med velike gradbene podvige spada vsekakor cesta Ljubljana—Vrhnika, ki se po pozneje zvezala še naprej na Postojno. Do sedaj je bilo storjeno že marsikaj. Dela potekajo v zaporednih stopnjah. Istočasno so betonirali cesto na obeh koncih. Veliki betonski mečalci zmešajo na dan po 150 kub. metrov betona. Vsake tri minute strese stroj v pripravljen vagonček nekaj več kot pol kubika betona. Pri samem cementiranju čestično uporabljajo različne stroje. Na vsej dolžini je sto in sto rok zavahleto kranje, zajelo je čestiče, v skalnatih bregovih so zapeli svedri, zabrneli so molarji traktorjev, kompresorjev in tlakovalnih strojev. Priskočili so tesarji, inženirji in polirji, ki so merili traso in organizirali vojsko delavcev, tako da je dobil vsak svoje določeno delo. Danes občutiš in kar ostrmiš nad veličino in mogočnostjo tega dela. Z občudovanjem moraš gledati lepi, široki, sivi trak in v pojasnilo kaj kmalu zveš, da je betonsko čestiče široko 7 m in pol, 6 metrov je široko sivo čestiče, ki ga obroblija na vsaki strani 75 cm široka, črna betonska trakova, ob katerih teče pot za pešce. Seveda so šele začetni kilometri cementirani. Od tam naprej delavci cestno razširjajo. Razkopavajo občestni breg nizkega slikovitega griča, zamolklo poje kompresor in delavci vihte krampe. Motorni plug ali buldožer, kakor ga imenujejo, orje cesto, da imajo delavci lažji posel. Ob cesti teče na obeh straneh ozkoletna železnica. Majhne lokomotive vlečejo vagončke, na-

torvojene z nakopano zemljo, peskom, cementom in gramozom. Gradnja ceste je težka. Z ljubljanske plati je na eni strani barje, na drugi pa gričevje, in kjer je barje, je treba tudi nešteto jarkov za odvajanje vode in zato tudi mostičev, podkopov, da se lahko voda odteka in ne zamaka ceste.

Naša domovina potrebuje širokih in dobrih cest. Če jih potrebuje, tedaj jih moramo tudi zgraditi. Vsem nam je jasno, da je delo odvisno od nas samih, in zato nam ni nikoli pretežko. Pridne delavske roke so vajene dela in ustvarjene za to, toda danes gradijo z veseljem in z navdušenjem, ker vedo, da bo nam vsem to v korist. Mogočna armada naših delavcev dela neumorno in nepopustljivo. Tej armadi pa se pridružuje še naša mladina, ki je v času obnove dosegla velike in častne uspehe. Pomaga povsod, ponekod pa prevzame nase vse breme dela. Tako na primer je Pesnica leta in leta na nekaterih mestih stalno prestopala. V deževnih dobi je preplavljala polja in uničevala pridelek. V stari Jugoslaviji so sicer objubljali, da se bo ukrenilo tako, da bo vse prav, toda ostalo je samo pri obljubah. Mladina, polna moči in zdravlja, pa se je odzvala Titovemu klicu in je letos prav pri regulaciji Pesnice izvršila veliko delo. V dolžini 1040 metrov je 1300 mladincev izkopal 35 tisoč kub. metrov zemlje, katero so uporabili za nasip, da so z njim zavarovali breg sam. Danes, če pogledaš dokončno delo, moraš ostrmeti nad tem, kaj vse zmore naša mladina. S svojim delom so mladinci pokazali, da lahko premagajo

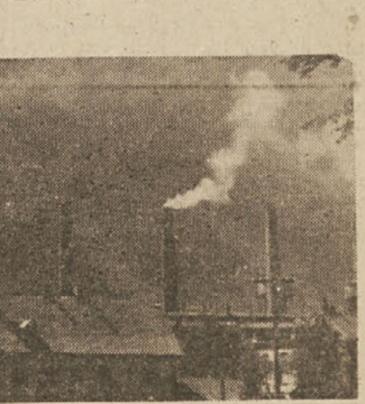
navječe težave. Čeprav pri delu niso uporabljali strojev ki bi olajševali delo, je mladina izvršila nalogo v določenem roku. Delali so na najtežjem terenu, in sicer tam, kjer je bila struga najbolj vijugasta. Istočasno pa je ta predel tudi najbolj važen, saj so tako rešili 500 arlov zemlje. Poleg tega bodo še večji predeli zemlje rešeni pred povodnjjo in pred morebitno sušo, ker se bodo polja lahko umetno namakala. V okolici Pesnice so vnesli nov delovni elan. Tamkajšnji kmetje, ki so mladino vzljubili, pa gledajo še z večjim zaupanjem v novo ljudsko državo.

Pod pogled samo na en kos jugoslovanske zemlje, to je, na ljudsko republiko Slovenijo in v njenem delovnem utripu bomo začutili delo in visoke cilje ne samo Slovencev, temveč tudi Srbov, Hrvatov, Bosancev in Hercegovcev, Crnogorcev in Makedoncev. Med nami ni nikakih mej, povsod se po žilah delovnih ljudi pretaka ista kri, ki hoče svoji domovini koristiti, ki hoče domovino izgraditi, iz enostavnega razloga, ker so prav ti delovni ljudje to domovino izklesali in oživitvorili.

Danes je proizvodnja naše industrije večinoma že dosegla predvojno stopnjo in jo v nekaterih panogah celo preseglja. LRS je prebredla tudi najhujše težave glede dobave surovin. Izdelki so po kakovosti vsak dan boljši, in to v tekstilni industriji, v rudarstvu, v kovinarski, kemični, papirni, usnjarski, gradbeni industriji in drugod. Industrijo, katero že imamo, skušamo z vsakim dnevom bolj izpopolnjevati in bolj obvladati, tako rastejo nove tovarne. V bližini Ljubljane same so pričeli graditi veliko kovinsko tovarno, kjer se bodo izdelovali razni kovinski deli in bo spadala po svojem obsegu v težko industrijo, težka industrija pa nam je garant napredka.

Na Vrhniki sami, v rojstnem kraju Ivana Cankarja, glasnika naše dobe, vstaja nova tovarna, tovarna usnja. Betonska rebra, ki so v poletnem času izpostavljala svoja lica soncu in ki so se zdela med seboj povezana v ogromen zaboj, imajo danes popolnoma drugačno lice. Svetlordeča opeka, ki je ta rebra med seboj povezala, ti danes pove, da je to nova tovarna in da se bo v njej predelovalo nam vsem tako potrebno usnje. Vsak ve, da bi v prejšnjih razmerah delavci najbrž ne delali tako vestno in udarniško, kakor so delali pri gradnji te tovarne. Kakor vse ostale delovne skupine, so bili tudi oni udarniki, tekmovalci, ki so v plemeniti tekmi skušali čimprej dograditi to važno tovarno. Zakaj? Zato, da bo tovarna prej dograjena, da bodo prej prihajale kože, ki jih bodo predelovali v usnje, da bo čimprej na razpolago našim delovnim ljudem, to se pravi, da bomo imeli svojo domačo dobro obutev.

Naša domovina potrebuje širokih in dobrih cest. Če jih potrebuje, tedaj jih moramo tudi zgraditi. Vsem nam je jasno, da je delo odvisno od nas samih, in zato nam ni nikoli pretežko. Pridne delavske roke so vajene dela in ustvarjene za to, toda danes gradijo z veseljem in z navdušenjem, ker vedo, da bo nam vsem to v korist. Mogočna armada naših delavcev dela neumorno in nepopustljivo. Tej armadi pa se pridružuje še naša mladina, ki je v času obnove dosegla velike in častne uspehe. Pomaga povsod, ponekod pa prevzame nase vse breme dela. Tako na primer je Pesnica leta in leta na nekaterih mestih stalno prestopala. V deževnih dobi je preplavljala polja in uničevala pridelek. V stari Jugoslaviji so sicer objubljali, da se bo ukrenilo tako, da bo vse prav, toda ostalo je samo pri obljubah. Mladina, polna moči in zdravlja, pa se je odzvala Titovemu klicu in je letos prav pri regulaciji Pesnice izvršila veliko delo. V dolžini 1040 metrov je 1300 mladincev izkopal 35 tisoč kub. metrov zemlje, katero so uporabili za nasip, da so z njim zavarovali breg sam. Danes, če pogledaš dokončno delo, moraš ostrmeti nad tem, kaj vse zmore naša mladina. S svojim delom so mladinci pokazali, da lahko premagajo

Železarne na Jesenicah so odločilnega pomena za industrijo FLRJ

V ljudski republik Sloveniji se z vsemi silami obnavlja in gradi. Če pravimo, da se obnavlja, tedaj mislimo, da gradimo in postavljamo to, kar nam je kruta imperialistična in fašistična drhal porušila ali pa je s svojim bivanjem na naših tleh to uničenje dosegla. Ako pa govorimo o izgradnji, tedaj mislimo na ustvarjanje novih tovarn, novih delavnic, novih objektov, novih cest, železnic, električne napeljave in še vse ono, kar se v Ljudski republik Sloveniji danes gradi.

S proizvodnjo jeseniške železarne je tesno povezan razvoj vse naše industrije. Jeseniški kovinarji so s svojim delom od osvoboditve naprej pokazali, da so se tega vedno zavedali in da jih je to vodilo pri premaganju težav, ki so obstajale v pomanjkanju surovin in v poškodovanem obratu. Nепrestano so se trudili, da bi presegli produkcijski program. Delavci sami so podali okrog 190 predlogov za zboljšanje dela, od katerih je bilo sprejetih 70 odstotkov. S temi zboljšavami bo mogoče priboriti 1 milijon 177 tisoč dinarjev letno. Kako so delali in kakšen je njihov odnos do dela, nam pove dejstvo, da ima danes jeseniški kovinarski kolektiv 139 udarnikov. Šestmesečno prvomajsko tekmovanje je še bolj dvignilo delovni polet med kovinarji. Delavci pri Martinovih pečeh so

Naše Pokrajinsko Poverjeništvu je na osnovi krajevnih in okrajnih gospodarskih in proizvajalnih načrtov izdelalo za Slovensko Primorje načrt, ki nas bo po svoji vsebini vezal tesno na našo domovino Jugoslavijo. Osnovne obrise tega našega načrta so sicer izdelali naši krajevni odbori, uprave in sindikalne organizacije podjetij, tehnične baze itd., vendar pa je še mnogo naših ljudi, ki ne poznajo tega načrta. Če hočemo, da bo načrt pravilno uresničen, če hočemo, da bo postal dejanska last vseh naših delovnih množic, potem je treba, da ta načrt poznajo v celoti vsi delovni ljudje.

socialističnim načrtnim gospodarstvom predstavlja tisto delovno silo, ki more vse svoje gospodarstvo še posvetiti obnovi in nadaljnji izgradnji socialistične domovine.

stoo si mora napraviti načrt, kako bo ta sredstva uporabljala za to, da si ustvari lepšo in srečnejšo bodočnost, za to, da si zagotovi zgraditev svoje socialistične domovine.

Ob našem načrtu

Ko bomo v letu 1947 pričeli graditi, bo gradila naša država v korist naše domovine in našega delovnega ljudstva. Naši načrti imajo namen preobraziti našo domovino. Mi smo ob premaganju težav obzorili potrebne materialne in denarne rezerve za našo industrializacijo in elektrifikacijo! Kidrič

Med najbolj pomembna dela spada vsekakor mogočna elektrarna na Mariborskem otoku, ki bo ena največjih hidrocentral v Jugoslaviji in bo lahko nudila industriji dragoceno električno silo, da se bo ustvarjalo še več in še bolj. Mogočna elektrarna bo dajala štiri in petdeset tisoč kilovatov ter bo še enkrat večja od Falske elektrarne, ki leži nekoliko višje v Dravski dolini. Dela na mariborski elektrarni so se pričela lanske jeseni. Letos v jeseni je bil končan izkop za stebre in pretočna polja. Za to ogromno delo je bilo izkopanih 27.000 kub. metrov skale. Zaradi vlage in vode same je bilo delo spremljano s številnimi težkotami, toda naš delovni

Načrt je namreč delovna smernica za vse gospodarske in proizvajalne sile in je predpogoj za urejeno družbeno delo. Nadalje je načrt osnova za dokončno odpravo starega, zmešanega polnega gospodarstva, ki temelji na brezobzirnem izkoriščanju delovne sile in na roparskem odnosu do surovin. Načrt torej zahteva od nas, ki ustvarjamo novo družbeno gospodarstvo, oprto na plemenito tekmovanje, zavestno ustvarjanje družbenega reda brez izkoriščalcev, znanstvenega proučevanja gospodarstva, kar nam potem šele omogoča oskladenje dela in proizvodnje. Mi smo brez dvoma v tem pogledu na začetku. Nam tak način še ni globoko zakoreninjen v krvi, vendar pa imamo nekaj. Poleg naše odločne volje in pridnih rok imamo bogate izkušnje množic Sovjetske zveze in njihovega načrtovanja, ki dejansko omogoča tej velikanski državi socialističnih ljudi, da se je lahko v trenutku spremnila iz vojne sile v silo mirnodobne gradnje. V istem času, ko pretresa imperialistične države silen nered, v istem času Sovjetska zveza s svojim

Okraja prekoračila zadani načrt. Brigada je šla na gradnjo ceste Ajševica-Loke-Grgar. Mladina iz grgarskega okraja je pričela istotako z gradnjo te ceste z nasprotni strani, to je iz Grgarja proti Lokam in Ajševici. Brigada Ivana Turšiča-Iztoka, ki je pričela danes z delom, je napovedala grgarski mladini tekmovanje pri gradnji in pri čim prejšnjem srečanju. Grgarski okraj je bil z glavno prometno cesto slabo povezan, ker je z demarkacijsko črto pripadala glavna cesta v Grgar, pod como A. Naša mladina pa je pričela z gradnjo te ceste pod geslom: Nobena demarkacijska črta, nobena francoska linija nas ne more ločiti in razkosati, mi si gradimo ceste in ustvarjamo boljše življenje sami s svojimi delovnimi rokami in delavsko zavestjo.

Tudi Jugoslaviji danes omogoča tako hitro napredovanje samo dejstvo, da je napravila križ čez staro kapitalistično gospodarstvo, da so delovne množice postale gospodar vseh proizvodnih sredstev, da tovarne, rudniki in podjetja niso več predmet za sebično ropanje, ampak da danes služijo interesi domovine. Danes so proizvajalna sredstva v Jugoslaviji občeljudska lastnina in ljud-

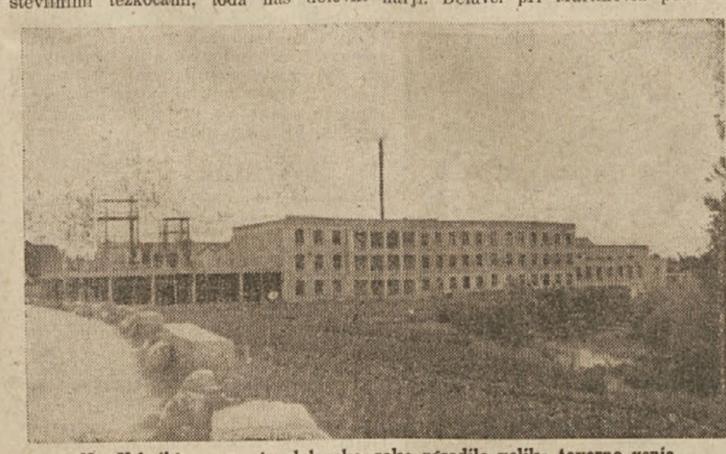
Tudi pri nas imamo načrt. To se pravi, da se praktično zivimo z življenjem v Jugoslaviji. Naš načrt je rezultat prizadevanj naših delovnih ljudi in uresničenega načrta je naša delovna naloga. Ne zato, ker ga imamo pred seboj, ampak pred vsem zato, ker je naš gospodarski napredek, naš gospodarski razvoj, utrditev naše države, ustvaritev socialistične družbe, odvisna prav od uresničenja našega načrta.

Proučevanje našega gospodarskega in proizvajalnega načrta nam omogoča celoten pogled na naše gospodarstvo, kaže nam slopnjo gospodarskega razvoja in nas dejansko združuje v nepopustno celoto. Zato je poznanje našega načrta in pristop k njegovega uresničenju delovna naloga vseh nas, ki nam je dragocena svoboda delovnih množic Jugoslavije.

Mladina vipavskega okraja je prekoračila načrt, zadan v tekmovanju »Za priključitev«

Zveza antifašistične mladine Julijske krajine vipavskega okraja si je poleg drugih nalog zadala tudi nalogo, da bo v tromesečnem tekmovanju za priključitev Julijske krajine k Jugoslaviji, postavila 3 delovne čete, to je eno delovno brigado. Ta prva delovna brigada je bila formirana takoj v mesecu septembru pod imenom Blaža Marušiča. Prva četa je delala v porušenih vasi Cesta, druga na Predmeji in tretja na Štjaku. Ta četa na štjaku je štela 18 mladincev in mladink, ki so v 30 dneh popolnoma obnovili 7 hiš in 7 gospodarskih poslopj; izvršili so tudi vsa mizarska dela, tako da danes v tch hišah že stanujejo vaščani. Včeraj je bila formirana nova delovna brigada z imenom Ivana Turšiča-Iztoka, komandanta 51. divizije. S to brigado je mladina vipavskega

okraja prekoračila zadani načrt. Brigada je šla na gradnjo ceste Ajševica-Loke-Grgar. Mladina iz grgarskega okraja je pričela istotako z gradnjo te ceste z nasprotni strani, to je iz Grgarja proti Lokam in Ajševici. Brigada Ivana Turšiča-Iztoka, ki je pričela danes z delom, je napovedala grgarski mladini tekmovanje pri gradnji in pri čim prejšnjem srečanju. Grgarski okraj je bil z glavno prometno cesto slabo povezan, ker je z demarkacijsko črto pripadala glavna cesta v Grgar, pod como A. Naša mladina pa je pričela z gradnjo te ceste pod geslom: Nobena demarkacijska črta, nobena francoska linija nas ne more ločiti in razkosati, mi si gradimo ceste in ustvarjamo boljše življenje sami s svojimi delovnimi rokami in delavsko zavestjo.

Na Vrhniki so zveste delavske roke zgradile veliko tovarno usnja

V boju za mir in pravo demokracijo

Bolj in bolj ostro se ljudstvu razodeva podoba imperialističnih sil, ki so stoletja imele Balkanski polotok za enega tistih ozemeljskih območij, katerega narodi so bili v oblasti njihove samopašne volje in so bili v tej oblasti objeseni na tlačanje. Finančnim magnatom Evrope in Amerike sta bila Balkan in njegovo ljudstvo neusahljiv vir kapitala, iztisenih iz delovne sile najsiromašnejšega kmeta do shirane rudarja, ki sta jim bedna in gladna gromadila zlato v vseh podobah, ki jih premore človek in zemlja.

Ce pogledaš zemljevid in se ti obudi vsa teška pot balkanskih narodov do konca zadnje vojne, vidiš tam doli na skrajnem zapadu polotoka jezicek, ki pomeni tri odstotke današnjega ozemlja turške države. Tedaj se spomniš vseh osmanskih grozot po Balkanu in spomniš se tudi dvoletne igre Turčije v drugi svetovni vojni. Zakaj ne bi na tem koncu Evrope zastavil svoje pero, od tod ubral pot skozi balkanske države in tako prikazal njihove politične obraze.

Obraz sodobne Turčije

Je še ves neumit od minule vojne. Načrtajo se, da bo nemški fašist strel Sovjetsko zvezo, je zaigrala kot »neutralna« država svojo politiko tako, da je ohranjajoče zavezniške odnose do Anglije in nenelno razodevajoče nerazpoloženost do Sovjetske zveze, sočasno z vsemi sredstvi pomagala Nemčiji, tisti Nemčiji, ki je z Italijo okupirala ves Balkan.

Poleg Spanije in Švice je bila tudi Turčija ena glavnih dobaviteljic Nemčije, kateri je dajala surovine, potrebne za nemško vojno industrijo. V Nemčijo je šlo 90% vse turške proizvodnje. Res je angloameriški tisk nekaj ropal proti taki »neutralski«, toda dejansko ni bilo napravljeno nič proti temu nemškemu zavezništvu in odkritemu nasprotniku Sovjetske zveze.

Vdinjana enostransko Nemčiji in njenim satelitom, doživlja Turčija danes v svojem gospodarstvu vso katastrofalnost posledic take politike. Danes primanjkuje njej same surovin in čeprav agrarna država, ne more preskrbeti prebivalstvu niti neogibni minimum življenjskih potrebščin. Pomankanje in podražitev premoga vpliva pogubno zlasti na promet, kar pomeni sprčo nerazvitega, še staroverskega poljedelstva, da je ljudstvo nesmišljeno izročeno samovolji veleposesnikov, ki imajo v gospodarstvu in politiki ne samo glavno, ampak edino besedo.

Priložnostni zaslužek med vojno ni šel v državno blagajno. Nemci so res drago plačevali turško pomoč, toda ves ta velikanski »priložnostni dobiček« je spravil v žep turški kapitalist, turški veleposesnik, ki je zaradi teh dobičkov in sovražnega odnosa do Sovjetske zveze zavaroval neovirano plovbo nemškim in italijanskim vojnim ladjam skozi Dardanele v Crno morje in tako ne samo podaljšal vojno, ampak skušal s tem živo zadeti Rdečo armado.

Ce je bil to račun brez krčmarja, pa ista klika danes računa z Anglosasi, ki naj ji pomagajo, da obdrži Turčija v svoji absolutni posesti Dardanele ter tako zavira Sovjetsko zvezo glede plovbe skozi to morsko ožino in da ima nje obramba ostati izključno v turških rokah.

Turčija je zopet orodje reakcionarnih sil sveta in dasi je brez izvoza in brez uvoza, ker ne more plačati blaga s svojo inflacijsko valuto, noče videti resnice. Čeprav gospodarstvo in kulturno ena najbolj primitivnih držav, čaka neglede na vso brezpravnost ljudstva in na zavoženost lastne dežele, da jo tuji velekapital še bolj zasuznji, prav tako kakor pričakuje

Monarhofašistična klika v Grčiji

da se dokoplje na račun sosednih narodov do novih ozemelj, da okrne Bolgarijo in Albanijo ter da pahne grško delovno ljudstvo v isto bedo, v kateri živi turški narod, ki ima traktorje in lokomotive samo na jeziku veleposesniških diplomatov.

Grška vlada izdaja odlok za odlok, na podlagi katerih množično odpušta iz službe antifašistično delavstvo in uradništvo. Med drugim je odločila kar štirinajst vseučiliških profesorjev in obsodila tajnika Komunistične partije na sedem in pol meseca ječe. A ko je začelo stavkati 75.000 državnih nameščencev z zahtevo, da se jim zvišajo plače, ko je vsa pošta in telegrafna služba počivala in so državni uradi zaradi stavke bili zaprti, je predsednik vlade izjavil, da bi bil omajen ves finančni načrt, če bi ustregel zahtevam stavkajočih.

Po tolikih in tolikšnih borbah in žrtvah po zmagi nad sovražnikom je v zgodovini težko najti tako veliko tragedijo naroda, kakršno doživlja grški zaradi intrig imperialističnih sil. Njegov večerajšnji zaveznik je tako hotel in od vseh balkanskih držav je iz te vojne izšla samo Grčija brez demokracije, pahnjena v bratomorni boj, da bi kot nekaj podaljšek turške politike zavarovala koristi velekapitala in da bi tako imenovani grški kralj v senci tujih bajonetov sedel na vladarski stol sredi požarnih vasi. Grčija je danes pozorišče najslabše preteklosti Balkana, ostanek tistega sode smodnika, ki so ga bile imperialistične vesile podtaknile zdaj tej, zdaj oni balkanski državi, in tako imele pri roki zmerom povod, da užigala vrvice njihovih nakan nikoli ni ugasilna, in na drugi strani pozorišče veličaste borbe ljudstva za demokracijo in neodvisnost, ki je nadaljevanje tradicije, ki

so jo Grki dokazali v borbi proti fašizmu.

Angleži navajajo za svojo akcijo v Grčiji dva razloga. Prvi je, da odpravijo anarhijo, drugi pa, da zavarujejo svoje pomorske poti. To so zelo stari razlogi. Dejanski razlog angleške intervencije je torej iskati v agresivnosti imperializma, v osvajanju strateških oporišč in interesnih sfer. Neodvisna in svobodna, sodobno demokratska Grčija bi bila tem in takim načrtom nepremostljiva zapreka.

Da pa more sedanja grška vlada vztrajati v svoji protiljudski politiki, ji dajejo dovolj netiva, ki je povsem v skladu z njihovo imperialistično politiko. Z zbujanjem skomin po tujem ozemlju, na vzvodu na račun Bolgarije, na jugozapadu na račun Albanije, ki ima kot neodvisna, svobodna država v oblasti levi podboj Otrantskih vrat. V teh Otrantskih vratih je poleg albanskih zemeljskih zakladov vse vprašanje, zakaj

Albanija

še danes ni sprejeta v Organizacijo združenih narodov, skratka, da ni priznana kot svobodna in neodvisna država.

Albanija je bila prva žrtev fašistične agresije. Njen ugled kot doslednega antifašističnega borca je neomajen. Stojec na braniku svojih pravic pa mora bojevati trd boj z grškimi imperialističnimi krogi, ki jim ne gre v glavo, da se Albanija z ostalimi svobodoljubnimi narodi udeležuje v najbolj tvornem pomenu izgraditve miru. To gonjo proti njej podpirajo zlasti italijanski in turški imperialisti pod zaščito anglosaškega velekapitala, ki bi rad videl Albanijo v rokah velikogrških Sovinstov v korist angleških in ameriških finančnih matakordorjev.

Toda zahvaljujoč se dosledni borbi proti fašizmu je albanska demokratska republika za zmerom nehala biti žrtev imperialističnih sil. Geografski položaj Albanije je od davna privlačeval sosedne in prekomorske države, ki so težile, da obvladajo to »važno strateško oporišče na Balkanu. Danes se pa mednarodni položaj mlade albanske republike v temelju razlikuje od tistega, ki ga je Albanija imela pred vojno. Neodvisna in svobodna uživa priznanje in simpatije vseh demokratskih sil na svetu. Protidemokratske sile si pa na vso moč prizadevajo, kako bi današnjo Albanijo spravile v svoj žep, jo politično in gospodarsko zasuznile in tako imele Balkan v šahu, pa še kaj več. Reakcionarne sile sveta so si za to izbrale Grčijo, katere monarhofašistični krogi imajo dva argumenta proti sprejemu Albanije v Organizacijo združenih narodov. Prvi argument je ta, da je Albanija sodelovala na strani Italije v vojni proti Grčiji, drugi pa, da mora južna Albanija, tako imenovani Epir, pripasti Grčiji. Prvi razodeva cinizem brez primere. Albanija je v narodnoosvobodilni borbi proti okupatorju dala skoraj 50 tisoč življenj, ima 12.000 invalidov, 48.000 Albancev je pa bilo interniranih ali zaprtih. Ob nastanku druge fronte je vezala štiri nemške divizije. Njena vojna škoda znaša štiri in pol milijarde alb. zlatih frankov.

Svojo zahtevo po južni Albaniji utemeljujejo monarhofašisti s tem da je

Albanski partizan se je vrnil k svoji materi

južna Albanija bila nekoč sestavni del stare Grčije in da je njeno prebivalstvo večji del grške narodnosti ter da je bila na tleh južne Albanije v zadnji vojni prelita grška kri. Fraza za frazo. Prav tako bi tudi Turčija lahko zahtevala polovico Balkana, ki ga je nekoč obvladala in jo po njem tekla tudi turška kri. Trditev, ali je prebivalstvo južne Albanije grške narodnosti, pa lahko osvetlimo z dejstvom, da grški imperialisti sami ne vedo, do kam sega ta »grška narodnost« v Albaniji, ki jo zdaj označujejo z reko Skumbina zdaj s Skadrom, potem spet govore, da je ves obmorski pas grški in celo to, da je vsa Albanija grška pokrajina, v kateri bi »albanska manjšina« imela »svobodo veroizpovedice«.

Vsakemu poznavalcu grške in albanske zgodovine je jasno, da južna Albanija ni samo albansko ozemlje, ampak tudi zibelka albanske narodnosti. Na tem ozemlju so se rodila skoraj vsa gibanja za osvoboditev Albanije od tujcev. A argument, da je bila v južni Albaniji prelita grška kri, je čisto osvajalskega pomena in nič ne skriva gole imperialistične grabežljivosti. Z obstojem albanske demokratske republike se čuti zlasti prizadeto tudi Italija, ki vidi v njej nevarnost za italijanski imperializem, ker nima slednji več v oblasti Otrantskih vrat in tako nadvlade nad Jadranom.

Prav tako kakor rovarijo v Turčiji in Grčiji reakcionarni elementi proti demokratskemu Balkanu, rovarijo tudi proti

Bolgariji

in iščejo jabolko razдора med njo in Jugoslavijo. Toda Bolgarija in Jugoslavija sta v najhujši borbi s fašizmom spoznali in to dokazujeta, da more biti njuno politično in gospodarsko življenje ustvarjeno le na vzajemnem sodelovanju, upoštevanju vse pridobitve narodnoosvobodilne borbe.

Zmaga Otačestvenega fronta na volitvah je dokazala, da stoji bolgarski

izvodnjo ni bilo nikake kontrole. Silke trgovske vezi med mestom in deželo so bile krive, da ni prišel v promet denar, ki ga ima dežela. Na vseh področjih se je bohotila spekulacija in pokazala se je potreba, da bi bilo treba zaradi izvoza blaga meje hermetično zapreti. Tako na primer romunskih cigaret nisi mogel dobiti v Bukarešti, dobil si jih pa lahko v Stockholmu.

Angleški in ameriški tisk se razpi-

vine. Ta »normalna« trgovina bi pa pomenila, da bi bil Balkan spet lovišče angleških in ameriških finansarjev, ki so pred vojno sodelovali z najbrutalnejšimi političnimi režimi, pri nas, v Romuniji, ali v kateri koli balkanski državi.

Romunija je bila v kleščah angleških, ameriških, francoskih in nemških kapitalističnih koncernov in so bile te proslule zgodovinske stranke samo njihovi agenti. Leta 1951 je angloholandski kapital kontroliral 56% romunske petrolejske industrije, l. 1958 pa je bila že polovica petrolejske proizvodnje v angloholandskih rokah, ki so kontrolirale devet desatin romunskega petroleja neposredno ali s pomočjo raznih družb. Amerikanci so imeli leta 1951 10% romunske petrolejske industrije in so hkrati kontrolirali vse telegrafsko omrežje. Prav tako je imel angleški kapital veliko besedo pri finansiranju romunskih bank in je kontroliral celo samo romunsko Narodno banko. Suženj angleškega kapitala so bile tudi težka industrija in zavarovalne družbe. Leta 1957 je znašal romunski dolg 257 milij. funtov, od tega je bilo štiri petine inozemskega posojila. Obresti za to posojilo so znašale leta 1952 četrtno državnega proračuna. Kateri angleški in ameriški kapitalist tedaj ne bi jokal nad zgodovinskimi strankami, nad njihovimi velicidajalskimi režimi, ki so zasuznili vse balkanske narode!

Vlada Petra Groze je prevzela upravo države ob izredno težkih pogojih. Hitlerjevska Nemčija je prizadela Romuniji škodo, ki jo cenijo nad 12 normalnih letnih proračunov. Oropana in opustošena Romunija je bila izročena inflaciji, draginji in spekulantom ter črnboborzijancem vseh vrst. A vlada Petra Groze je že prvo leto dosegla

Bolgarski kmetje pri obiranju vrtic, iz katerih stiskajo rožno olje

narod neomajno v obrambi demokracije in da je za strnitev vseh ljudskih sil na Balkanu. Zanj je glasovalo 88% volivcev. Reakcija besni, ker nima pri ljudstvu najmanjše opore. Zapadne vesile so bile neverjetno v skrbeh, ali bodo volitve svobodne in kako bodo svobodne ter so prav jerobsko skrbele, da ne bi bile svobodne. Vsa ta njihova skrb preide že jutri v zgodovino velekapitalističnih intrig.

Romunija

je imela lansko leto zaradi suše velikanski deficit, pa ga niso zmanjšale skrbne zapadne vesile, ampak ga je zmanjšala pomoč Sovjetske zveze.

Ekonomsko stanje Romuniji je bilo lani za 50-55% slabše nego leta 1959, a največji del inflacijskih dohodkov je prešlo v kapital, s katerim se je spekuliralo in je zato ostalo za potrebe širokih ljudskih množic samo 30 do 35% predvojnih dohodkov.

Ves dohodek, ki je nastal zaradi inflacije, je ostal pri spekulantskih trgovcih na škodo potrošnikov. Nad pro-

sužeta o razmerah v balkanskih državah in kritizirata vlade teh držav, češ da tako imenovane zgodovinske stranke niso mogle odigrati svoje vloge in da zato v teh državah ni demokracije.

Albansko ljudstvo, ki se je borilo in izvojevalo svojo svobodo in suverenost, ima polno pravico urediti na pravičen način svoja vprašanja, ki so bila v njegovi trpki preteklosti v odkritem nasprotju z njegovimi življenjskimi interesi!

Enver Hodža

Ogromna večina našega ljudstva je pokazala, da je politično zrela, krepka in junaska. Volitve v Veliko narodno sobranje nudijo Domovinski fronti nove možnosti za svoje ljudstvu koristno delovanje. Upi notranjih in zunanjih sovražnikov o vzpostavitvi stare Bolgarije, o povratku k nesrečni preteklosti, so z volitvami dobili smrtonosen udarec.

G. Dimitrov

S tem očitkom skuša kriti druge stvari, ki jih najdemo v upih Anglije, katera se je nadejala, da bo osvoboditev balkanskih držav pripravila pot za vzpostavitev »normalne« mirnodobske trgo-

Romunski pe trolejski vrelci

lepe uspehe. Lani je bilo posejane tri milijone ha zemlje, kar pomeni 900.000 ha več nego predlanskim. Proizvodnja nafte se je povečala za 1.200.000 ton. Uvoz surovin iz Sovjetske zveze je omogočil obnovu tekstilne industrije. Prav tako je narasla proizvodnja premoga. Brezposelnost se je zmanjšala in življenjski pogoji množic so se izboljšali. Temu delu ni moglo do živega nobena sabotaža v vrstah zgodovinskih strank, ki imajo zlasti

V Madžarski

še zmerom besedo, da ljudska volja ne more priti povsem do izraza. Zaradi nelikvidiranih pozicij notranjega fašizma in zaradi posledic zločinske madžarske politike med vojno ima tudi mlada madžarska demokracija polne roke dela z »zgodovinskimi strankami«. Vse zbrane sile so na delu, da se Madžarska otrese svoje in tuje reakcije. Izginiti morajo zadnji ostanke revizionizma in imperialističnih teženj. Politično zavedni Madžari vedo, da more samo demokratska Madžarska imeti svoje mesto med narodi Evrope in da je obstanek madžarske demokracije tesno povezan z močnimi demokratskimi državami v njenem sosesstvu.

O sovjetskem filmu

V veliki Sovjetski zvezi, domovini delovnih ljudi je vse namenjeno v vseobči človečanski namen, pravtako je tudi sovjetska kultura last sovjetskih ljudi, vzgojitelja socialistične družbe in predstavlja pravi in resnični obraz delovnega človeka. S temi lastnostmi, katerim se pridružuje globoka ljubezen do domovine in do ustvarjanja, niso oborožene samo sovjetske knjige, odri, temveč tudi sovjetski film, kateremu je posvečal vso pažnjo že veliki in nesmrtni Lenin, ko je dejal, da je film najvažnejše vzgojno sredstvo.

Letos je bil v Cannesu v Franciji velik mednarodni filmski festival. Na tem festivalu je 18 držav vsega sveta tekmovalo s svojimi filmi in razumljivo je, da so vrteli svoje najboljše filme. Sovjetski film je prevzel od začetka in tudi držal do konca festivala vodilno mesto, ki si ga je priboril s svojimi velikimi filmi. Tako je dobila Sovjetska zveza

sko se nam prikazuje življenje štabov, vojaških edinic, divizij, armade in neuklonljiva volja ljudi ter genialni razum vrhovnega voditelja Rdeče armade. Sicer generalissima Stalina film sam ne kaže, toda določno ga vidiš v volji in stremljenju rdečih generalov, oficirjev in vojakov. To je volja, ki bo zmagala, razbila sovražnika in odločila tujim zavojevalec propad. Generalni polkovnik Muravjev, komandant fronte in njegovi sodelavci verno in smelo in iniciativno izvršujejo veliko zamisel vrhovnega komandanta. Ljudstvo voditeljem zaupa in ve: »na nas je, da zmagamo, ljudstvo nam pri tej borbi za zmagajo pomagat!«

Sovjetska filmska umetnost pa ne išče svojih motivov v življenju kot takem, temveč imamo nešteto primerov, da je zajeto tudi pravilno življenje na platno. Vendar iz posebnega razloga, ker tudi pravljica, ki jo človek gleda

le in oči so mu ugašale. Samo dva dni je bilo še do nedelje, ko bi moral priti gospodar po skrinjico. Stari mojster je že od strahu pred njegovo neusmiljenostjo in od oslabelosti omahnil ob svojem delu. Tedaj je zgrabil dleto Danilo. Dokončal je delo in potem namersto plačila prejel nov ukaz od ohole gospodarice. Izklesati je moral čašo v obliki cveta.

V vasi pod pobočjem je živelo njegovo dekle: Katica. Tiha in vdana je bila ljubezen, ki jo je Katica gojila do Danila, njuna srečanja sredi cvetja, na tihih gozdnih jash so bila kakor srečanja dveh metuljev, ki v omamni lepoti jutranjega sonca letata nad travnikom. Toda v Danilu je gorelo hrepenenje, razjedalo mu je dušo: ni bil zadovoljen s čašo, ki jo je po Katinem cvetu klesal vse poletje, dasi je bila čudovita umetnina. Hotel je vse več, sanjal je o tem, kako bo kamen pod njegovo roko oživel in da mu bo vdahnil življenje. Njegove sanje so iskale pot do gospodarice bakrene gore, ki čuva še danes vse zaklade njej. Slutil je, da samo pri njej lahko dobi odgovor na pekoče vprašanje; kako vdihniti mrtvemu kamnu življenje?

Za ceno svojega življenja je hotel odgovora na to vprašanje. Na sam poročni dan je vstal od ženitovanjske mize in sledil neslišnemu klicu. Gospodarica bakrene gore se je prikazala, vodila ga je v goro, kjer je sredi nesluhtnih lepote videl, kako se razceva kameniti cvet. Danilo je ob rudnem bogastvu vzkliznil: »Sedaj vem! Izklesal bom cvet, kakor ga človeške oči še niso videli!« Sedaj je vedel vse. Vesel pa ni bil. Ljubil je Katico, a gospodarica bakrene gore ga ni hotela izpustiti iz svojega domovanja. Plačilo, da je lahko gledal in spoznal tajnosti bakrene gore, je bilo veliko. Gospodarica je zahtevala, da ne sme nikoli več videti svojcev, Katicice in ljudi. Katica, ki ni bila sedaj ne vdova in ne dekle, je upala in ga ljubila. Vedno jo je krepila misel, da je njena ljubezen tako velika in da bo prav z njo rešila svojega drugega, ki še živi in se bo vrnil. Drobn, slabotna deklica se ni ustrašila nevarnosti na poti, ko ga je šla iskat, zakaj močnejša kakor strah in utrujenost je bila njena ljubezen. Tako velika je bila, da se je omeščala celo trdosrčna gospodarica bakrene gore in Danilu vrnila svobodo. In Danilo? Postal je največji mojster svojega časa!

Tako je starec zaključil svojo zgodbo, ogenj dogoreva, na baržunasti temni neba se svetijo brezštevne zvezde. Otroške oči zro zamišljeno v brezkonnost neba: »Da, davno, davno je bilo to, ampak odnehal pa ni ta Danilo. In je uspel. Res v delu in misli človekovi je največja sila!«

Tako je starec zaključil svojo zgodbo, ogenj dogoreva, na baržunasti temi-

Veliki preobrat.

poleg nagrade za najboljši sovjetski film, ki je bila podeljena filmu »Veliki preokret«, še sedem mednarodnih nagrad. Posebno nagrado je dobil film »Zojac, nato »Številka 217«. Tudi v tehnično barvastih filmov je bil kot najboljši barvan film nagrajen sovjetski pravljicni film »Kameniti cvet«. »Padec Berlina« je bil ocenjen kot najboljši dokumentarni film na svetu. Naslov najboljšega znanstvenega filma na svetu pa je dobil film »Sončno plemo«, ki prikazuje življenje čebel, kot najboljši kratki film. O sedanjih dogodkih pa je bil nagrajen film »Parada mladosti«.

Tako je sovjetska kultura pokazala svetu, da edino ona lahko predstavlja v filmski umetnosti pomembno vlogo. Na drugi strani pa je tekmovalje odkrilo idejno plitkost, vsebinsko praznino in pomanjkanje igralskih sposobnosti v angleški in ameriški filmski proizvodnji ter v proizvodnji tistih držav, ki jim služi za vzgled ameriški film. Tako je ljudstvo, ki se je udeležilo tekmovalja, prišlo do dveh novih spoznanj, namreč splošna zaostalost v ameriški filmski proizvodnji in v proizvodnji njenih posnemalcev, na eni strani, na drugi strani pa so se pokazale izredne svojstvenosti sovjetskega filma.

Medtem ko v prejšnji predaprilski in trili Jugoslaviji, kjer je tudi kultura služila izkoriščevalnemu razredu in razoroževala radi svoje plitkosti delovne množice, sovjetski film ni imel uspeha, oziroma so prihajali sovjetski filmi v takem številu, da si jih lahko preštel na prste ene roke, in vsi postrženi ko kura brez perja, ker so bili sumljivo ocenjeni po prejšnji vladajoči kapitalistični družbi, je sedaj nasprotno. V Jugoslaviji, katero so postavile borbeno množice jugoslovanskih narodov, ki so preživeli veličastno domovinsko vojno in si ustvarili ljudsko oblast, je postal sovjetski film prepotreben, zaželjen in je popolnoma razumljivo, da je tudi nad vse priljubljen. Bratska Sovjetska zveza kot zaščitnica malih narodov in demokracije pa nudi široko pomoč in je ravno v pogledu dobave filmov potrjena velika resnica, da ustvarjajo sovjetski ljudje bodočnost ne samo zase, temveč za vse človeštvo. Sovjetski film pa nam kaže, kako se v to bodočnost stopa, kakšen mora biti človek, ki bo postal gospodar bodočnosti in kakšna mora biti družba in skupnost, brez katere človek kot tak ne pomeni ničesar.

Tako nam na primer film »Veliki preobrat«, ki slovi kot biser filmske umetnosti, prikazuje slaven podvig pri Stalingradu. Do podrobnosti in življen-

Lenin oktobra.

»Bilo je pred mnogimi, mnogimi leti, ne mene, ne vas še ni bilo na svetu, v naših uralskih gorah pa so že bili rudniki, naši dedje so klesali in obdelovali malahitov kamen, kakor mi danes. Med njimi se je posebno odlikoval star mojster, ki je bil sam, star in blehen. V vasi pod pobočjem je tedaj živel pastirček Danilo, tih, sanjav in zamišljen fant. Gospodar ga ni maral in ko mu je po nesreči volk razgnal čredo, ga je kruto kaznoval in ga potem poslal v uk k staremu mojstru Prokopiju. Danilo je bil dober in vdan učencec. In stari mojster ga je vzljubil kot sina. Rudniki, kjer so kopali malahit, je bil last tujca iz daljnega mesta. Ta je mojstru Prokopiju ukazal, naj izklesajo skrinjico, lepšo kakor so jo mogli in znali izdelati tuji mojstri. Prokopij je delal noč in dan, toda njegove roke so peša-

ni neba se svetijo brezštevne zvezde. Otroške oči zro zamišljeno v brezkonnost neba: »Da, davno, davno je bilo to, ampak odnehal pa ni ta Danilo. In je uspel. Res v delu in misli človekovi je največja sila!«

Tako smo se seznanili samo z nekaj primeri sovjetskih filmov, toda navedemo jih lahko veliko število, s popolno gotovostjo pa lahko rečemo, da ti vsak sovjetski film nudi nekaj vzgojnega bogastva, življenjskega nauka, resnice in ti vliva neomajno voljo, da življenje obvladaš in se boriš za svetle in visoke cilje.

Danes predstavljajo sovjetski umetniki, ki se bavijo s snemanjem filmov, močeno oporo svojemu ljudstvu in mu nudijo v brezštevilih kinematografskih obširne Sovjetske zveze razvedrilo in pouk. V Jugoslaviji sami so sovjetski umetniki snemali film »Nova Jugoslavija«, v katerem je prikazana domovinska vojna, genialno vodstvo maršala Tita in skrajna požrtvovalnost in ljubezen herojskih borcev, ki branijo domovino pred tujim okupatorjem, obenem pa ustvarjajo novo domovino svobodnih in srečnih ljudi. Vsem morajo biti poznani tudi sovjetski filmi, ki prikazujejo najslavnejšo stran sovjetske zgodovine, veliko oktobrsko socialistično revolucijo ali razdobje pred njo ali pa dobo, ko so boljševiki kljub vsem notranjim in zunanjim sovražnikom s svojimi lastnimi silami kovali bodočnost narodom prostrane sovjetske zemlje.

Znan film je »Lenin oktobra 1918.«, ki prikazuje nesmrtnega voditelja boljševikov v dobi ko se je sovjetska oblast utrjevala. Film prikazuje vso veličino genialnega Lenina, ki je vodil nekdanji prebrazpne ljudske množice v zmagoslavni pohod proti izkoriščevalcem. V filmu »Mi iz Kronštata« se pa prikazuje brezmejnja požrtvovalnost in globoka moralna zavest rdečih mornarjev, ki se tožejo z belogardisti v okolici Petrograda, ki se tožejo do poslednjega diha in umirajo za velike ideje, ki jih je kot gesla nosila velika oktobrška revolucija in ki kot taka pomeni narodom Sovjetske zveze prebujenje in preorenje v svet enakopravnosti, svobode,

Mladost Maksima Gorkega.

nezadržanega poleta, svet resnice in socializma, kjer družba kot kolektiv ustvarja za vse in za vsakogar.

Tako bi lahko našli znova druge in druge primere sovjetske filmske umetnosti in povsod bi ugotovili, da pomeni sovjetskemu človeku kultura sredstvo, s katerim se moralno dviga in ustvarja nova in nova dela. — Je pa jasno, da se morajo iskati vzgledj v Sovjetski zvezi, to se pravi da se mora tudi življenje drugih držav, ki se sicer ponašajo da so kulturne, izpremeniti v

tako, kot ga žive danes sovjetski ljudje, če hočejo človeštvu kaj dati in mu pomeniti.

Filmska umetnost je obraz dežele odkoder izhaja in po filmu lahko oceniš deželo. Razume se samo po sebi, da je sovjetski film po vsebini in ideji sovjetskim ljudem blizu, ker najdejo v filmu svoje življenje in podobo, ter tako dobivajo nove pobude za drzen pohod naprej in naprej v vedno lepšo bodočnost delovnih ljudi.

Obračun prosvetnega dela v vzhodno-primorskem okrožju

Od prvih dni po svobodi spremlja delovne ljudi v Slovenskem Primorju tudi njihovo kulturno-prosvetno delo. Naši ljudje, ki so občutili težo najbolj brezobzirnega izkoriščanja s strani fašističnih gospodarjev, vedo, kaj se pravi biti samo hlapec ali delaven stroj, vedo, da je to obsodba delovnega ljudstva na smrt. Proti taki obsodbi so se naši ljudje krčevito uprli in branili s tem obstoj svojega rodu.

Delovne množice Slovenskega Primorja so v svoji borbenosti občutile, da mora človek poznati življenje, njegovo globoko vsebino in se dobro zavedati, da je zaostalost delovnih ljudi nujni pomočnik izkoriščevalcev, zato so se naši ljudje z vso svojo upornostjo tudi borili proti zaostalosti: matere so skrivaj učile svoje otroke rodnega jezika, slovenska pesem in napredna slovenska beseda sta našli prostora samo še v oddaljenih kmečkih hišah. Tam se je reševalo vprašanje obstoja slovenskega rodu na Primorskem, tam je mladina spoznavala resnico. V času narodno-osvobodilne borbe so se te ozke izbe spremenile in dom ljudsko-prosvetnega naprednega dela je bil takrat gozd, svobodne hoste in osvobodjena ozemlja. Tam so naši ljudje že začeli spoznavati globoko bistvo kulturno-prosvetnega dela, ki ni imelo več samo naloge ohranitve rodu, temveč odpravljati še nazadnjaške poglede na svet, učiti ljudi, da bodo postali mojstri svojega dela, krepiti v njih neuklonljivo borbenost, požrtvovalnost, silno ljubezen do domovine, ki jo bodo prej ali slej prevzeli v svoje roke. Vsa ta vzgoja je morala stremeti za tem, da ustvari svobodne ljudi.

To je seveda rodilo predpogoje za zavestno žrtvovanje svoje delovne sile, ki jo je naše ljudstvo v svobodi tudi v tako veliki meri darovalo svoji domovini. Obenem s tem pa se je z dneva v dan jačala zavest, da se bo treba učiti, mnogo učiti zato, da postanemo delovni ljudje brezpogojni gospodarji svojega dela, to je svoje domovine. V to smer je krenilo kulturno-prosvetno delo na Slovenskem Primorju.

Toda prav na teh predelih slovenske zemlje je novo napredno kulturno-prosvetno delo v prvih dneh označevalo dvoje posebnosti: Na Slovenskem Primorju so bili dani težji pogoji glede osnovne izobrazbe kot kjer koli na Slovenskem, vsled na prvi videz nezacepljenih ran fašističnega dela, vendar pa označuje kulturno-prosvetno delo tu sil-

na, žilava volja vsega delovnega ljudstva po prosveti in izobrazbi.

Kakšno je bilo prvo stanje: Veliko ljudi ne obvlada dobro svojega materinega jezika, mnogo je celo nepismenih, knjižnice prazne, šole opustošene, osnovnih vzgojnih kadrov ni, v kolikor pa so, je mnogo takih, ki niso v celoti doživljali procesa narodno-osvobodilne borbe in skušajo obujati nekaj, kar je ljudstvo že zdavnaj odklonilo, nekaj ljudstvu tujeja. Toda prav silna volja množic je dovedla do tega, da so ljudje napravili silne skoke preko težav in ustvarili vse predpogoje za načrtno kulturno-prosvetno delo. Pod težkimi pogoji so ljudje ustanovili celo vrsto pevskih zborov, igralskih skupin in žrtvovalni mnogobrojne dragocene časa za delo v tej smeri. Kjer koli so v vasi učitelji, tamo so začeli prav od začetka s tečajji vseh vrst.

To silno kulturno-prosvetno ustvarjanje, ki je imelo v vsem obdobju do pred kratkim izrazite oblike spontanosti, se je sedaj dokočno zloilo v organizirano delo, ki ga vodi kot nekaj vaški ljudsko-prosvetni parlament, prosvetni svet. Danes predstavljajo vse zdrave sile na vasi, ki v obliki mladinskih, ženskih, delavskih ali podobnih kulturno-prosvetnih oblikovalcev tvorijo člene močne, organizirane celote ljudsko-prosvetnega dela, vse predpogoje za to, da pričnemo s smotnim, organiziranim ljudsko-prosvetnim delom pri nas.

Tako se pripravljajo vsi prosvetni sveti, nekaj sto, na Slovenskem Primorju, da na zadnji dan v letošnjem letu podajo obračun svojega dela. Ta dan bodo pokazale naše prosvetne skupine, združene v prosvetnih svetih, kaj so uspele napraviti pri delu za občeljudsko prosveto, 1. januarja 1947. pa bodo najboljše izmed teh skupin v okrajnih središčih tekmoval med seboj.

Tako bomo izluščili vse zdrave izkušnje ljudsko-prosvetnega dela v prvi povojni dobi in jih oplodili z novim, načrtnim in smotnim delom. Mi vsi vemo, da bo v bodoče osrednja naloga kulturno-prosvetnega dela, če nam hoče res pomagati pri našem ustvarjalnem delu, odpravljati zaostalosti, ki je ena izmed bistvenih zapuščin izkoriščevalskega kapitalističnega sistema. Samo z dosledno, vztrajno in neizprosno delavnostjo bomo uspeli izvršiti to nalogo in streti na poti vse tiste, ki bi še radi, izkoriščajoč ljudsko zaostalost, ovirali naš napredek, našo odločno voljo korakati v boljšo bodočnost delovnega ljudstva.

SLOVENSKA ISTRA DOBIVA NOVO LICE

V slovenski Istri je okupator divjal z vso silo, 52 vasi in naselij so fašistični barbari požgali. Izropali in uničili so 1166 poslopj, drugih 477 pa je bilo poškodovanih v borbi. Najbolj so bile prizadete vasi: Smarje, ki so od 416 poslopj izgubile 318, Gabrovica je od 117 poslopj izgubila 81 poslopj in Kubed, ki je od 175 poslopj izgubil 99 poslopj.

Istrani so se dobro zavedali, da je obnova njihovih požganih vasi odvisna le od skupnega napora, zato so se že do maja 1946 povečini vsi, to je 96% pogorelcev, vključili v Obnovitvene zadruge. Ko so te zadruge pričele delovati in je bil uspeh že viden, so pričeli pristopati kot člani tudi nepogorelci, tako da vključujejo danes Obnovitvene zadruge v Smarjah, Kubedu, Loki, Socerji in Marezigah 685 članov.

Tehnična baza v Kopru je prvenstveno osredotočila vse delo na 19 najbolj prizadetih vasi. Ze v Titovem tekmovalju se je doseglo lepe uspehe, ker so se nekatere vasi pričele po lastni pobudi temeljito obnavljati. V tekočem tekmovalju za priključitev se je v nekaterih točkah že prekoračil okvirni načrt, po katerem se je

imelo obnoviti 27 stanovanjskih hiš, en zadružni hlev in eno šolo.

V Marezigah imajo že pripravljeno tramovje za strešni stol, ki bo služil za pokritje velike šole. V Smarjah sta nanovo zrasi kar dve hiši, pri katerih je ljudstvo te vasi napravilo prostovoljnega dela za več kot pol milijona lir. Petinšestdeset hiš je v delu v vsem okraju. Nanovo je v tem tekmovalju pokritih osem stanovanjskih hiš.

Vse gradbeno delo okraja Koper vršijo Obnovitvene zadruge. Tu ni več prostora za gradbene spekulante, kot pod prejšnjim režimom. Sestava teh zadrug sloni na tako demokratični podlagi, da je ni na svetu ustanove, ki bi jim mogla tekmoovati. Upravni stroški ene zadruge so štiri do pet tisoč lir mesečno, kar predstavlja v primerjavi z izvršenimi deli samo 1% skupnih stroškov. Iz tega je jasno razvidno, s kakšno štednjo se dela. Vsa dela vodi Tehnična baza, ki občuti potrebe ljudstva in zato tudi dela za ljudstvo.

Kdor koli bo prišel v eno izmed teh vasi, bo opazil nekaj novega, zdravega in lepega. Razširjena okna, prava razporeditev notranjih prostorov, dajejo novo notranje in zunanje lice istrskim vasem. Ogarev.

Igralec Potemkin v vlogi »Generala« v sovjetski filmski pravljici: »Na ščukino zapoved«.

Nadaljevanje s 4. strani.

Vloga zadruga danes

III.

Kdo so nosilci, oziroma v čem so nezdružne zadržane tendence?

Z ene strani so to stari zadrugarji, ki bodisi zavestno ali podzavestno prenašajo tudi v današnje dobo nove družbene ekonomske prilike, svoje zastarele poglede. To jim je prešlo tako v meso in kri, da so v tej svoji miselnosti marsikje prišli v nasprotovanje celo proti državnemu gospodarskemu sektorju s pretenzijami osvajanja monopolskih pozicij. Nič ni pomagalo, niti to, da so od samega začetka zadržane — in to zadržane vseh vrst — uživale vsakršno gospodarsko podporo in protežiranje s strani države. Kljub vsemu temu se mnogi zadrugarji niso mogli otresti starega gledanja na državo. Temu se je pridružilo še to, da so mnogi pridobitni spekulantski elementi, ki so videli, kako pozitiven odnos ima oblast do zadrug, začeli nadevati si zadrugniško firmo za svoje osebno izkoriščanje. Imamo opravka s pojavom, ko se dejansko delniške družbe kujejo izraza firme »zadruga«. Cisto po vzorcu onih delniških družb klerikalnega in tudi liberalnega kapitala, ki se je porodil iz prvobitnega Krekovega zadrugništva.

Pri kritiki teh škodljivih izrastkov na zadrugnem področju našega gospodarstva moramo seveda ostro ločiti tiste zadrugarje iz stare Jugoslavije in nove zadržane aktiviste, ki so se od njih nalezili istih starih, za današnje prilike nezdružnih in škodljivih pogledov — od onih izkoriščevalskih in spekulantskih elementov, ki pod zadrugno firmo hočejo prikrito nadaljevati svoj stari posebni osebni bogatstva na račun drugih.

Prve bomo obdelovali, da jim izbijemo iz glave njihove zastarele nazore; široko objasnjevali naša načela zadrugništva, ki so v skladu z današnjo našo stvarnostjo in z interesi delovnih ljudi-zadrugnikov in naše skupnosti. Postavili bomo odločneje pod javno kontrolo in kritiko poslovanje vsake zadruga, vsilili demokratiziranje zadrugnega upravljanja, spekulantske in parazitske elemente nesumljivo odstranjeni in onemogočili tako delovanje zadrug, ki po svojem bistvu nimajo nič skupnega s pojmom našega ljudskega delovnega zadrugništva.

Toda mi nimamo opravka samo s takimi reformističnimi, v bistvu kapitalističnimi nazori v naših zadrugih, ki jih moramo pobijati, nič manj nevarna ni druga skrajnost, ki prihaja do izraza kot odgovor na kapitalistične izrastke v našem zadrugništvu oziroma ki izvira iz želje po hitrem napredovanju v našem družbenem razvoju. Tu in tam se še pojavlja hotenje, da bi kar z administrativnimi ukrepi onemogočili spekulativno pridobitništvo v zadrugih s tem, da bi jih n. pr. celo kar nacionalizirali ali dokaj na silo silili upravne zadržane odbore, da sami likvidirajo zadruga oziroma jih vključijo v državni sektor. To velja zlasti za nekatere nabavno-prodajne in obrtno-prodajne zadruga. Take tendence so prav tako skrajno škodljive in nevarne.

IV.

Nabavno-prodajne zadruga, takšne, kakršne so se pri nas razvijale, to je zadruga samo za prehrano mestnega prebivalstva, zlasti one, ki se v svojem poslovanju omejujejo zgolj na one predmete potrebnosti, ki so racionalni oziroma ki jim jih enostavno dodeljuje sama državna organizacija distribucije, ki se ne brigajo za uvajanje kulturnega trgovanja z dobrim, kulantnim oskrbovanjem, s prav vsemi potrebnimi predmeti, ki jih je moči kjer koli v državi nabaviti — take zadruga res nimajo perspektive za svoj razvoj v tej smeri. Toda nikakor ne gre, da bi jih zaradi tega kar z administrativnimi ukrepi enostavno nacionalizirali. Tak način delovanja profitarjskih zadrug, brezbriznih za kulantno oskrbovanje svojih zadrugnikov, je treba pobijati s tem, da se članstvo znotraj zadrug napoti na ostro kritiko zaniknega poslovanja uprave, pozivanje na odgovornost, vobče na čim popolnejšo demokratizacijo zadrug. Kolikor to ne pomaga, je ljudskim odborom treba dati iniciativo, da osnujejo svoje državno trgovsko podjetje, ki se kot konkurenčno podjetje postavi napram zadrugni trgovini, odnosno da se oboji postavijo v konkurenco eno proti drugemu in obenem proti privatni trgovini. Na ta način bodo potrošniki imeli korist. Imeli bodo dobra trgovska podjetja, ker bo slabim onemogočena eksistenca. Praksa je doslej pokazala, da samo eno podjetje, najsi je zadrugno ali državno, če je edino, osvoji monopolni položaj, postuje zanikarno na škodo potrošnika in zadruga oziroma države.

Z reorganizacijo in izpopolnitvijo državnega distribucijskega aparata in državnih grosističnih trgovskih podjetij, ki bodo decentralizirana obstojala kot samostojna podjetja po okrajih odnosno po osnovnih gospodarskih središčih na deželi, ki bodočasoma prešli v kompetenco okrajnih ljudskih odborov, bodo sedanje močnejše okrožne poslovalnice nabavno-prodajnih zadrug, ki se danes silijo v ospredje in si hočejo izsiliti monopolni privilegiran položaj, zares začele izgubljati svoj pomen in bodo kot take postale nepotrebne. Te velike zadržane poslovalnice že sedaj predstavljajo veliko oviro iniciativi osnovnih konzumnih zadrug, ker jim jemljejo kompetence lastne svobodne trgovine nakupa in prodaje tudi z racionalnimi potrebnimi predmeti in jim tako onemogočajo svobodno razmah konkurence s privatno trgovino.

Ni nobene potrebe, da bi take velike zadržane poslovalnice, ki vsebujejo vse zadržane trgovine celih okrajev ali celo okrožja, imele monopolni položaj v posredovanju racionalnih predmetov potrebnosti. To morajo najmanj tako dobro vršiti tudi državna grosistična podjetja. Demokracija, to je možnost odločanja in neposreden vpliv članov zadrug potrošnikov na te zadržane velike poslovalne

centrale, pa je povrh tega prav minimalna, če ne nikakršna.

Povrh vsega tega pa je ena bistvenih slabosti in napačna orientacija teh konzumnih zadrug, da so samo po svojem nazivu nabavno-prodajne, da so samo konzumne, da so se razvile samo po enem tipu, ki ga zvezni splošni zakon o zadrugah predvideva kot drugovrstni. Pri nas skoraj ni sledu o prvenstvenem tipu dejansko nabavno-prodajne zadruga, o katerem govori naš zakon, to je zadruga na deželi, na vasi, ki ji je namen, da posreduje med mestom in vasio s tem, da oskrbuje kmeta z industrijskimi potrebnimi predmeti, odkupuje pa od njega poljedelske pridelke in jih posreduje mestnim konzumnim zadrugom oziroma državnim grosističnim in detalističnim podjetjem. Ta tip zadruga mora imeti mnogo večjo prednost, ker je njena družbena funkcija veliko večja in mnogo koristnejša občinim državnim interesom. Zato bo organiziranju takih zadrug odslej treba posvetiti vso pozornost.

Pri organiziranju kmečkih poljedelskih zadrug opazimo prav tako pojav te druge skrajnosti. Ta pojav se kaže v tem, da imamo doslej v glavnem samo poljedelske zadruga vsigeja tipa, ki so doslej obsegle samo agrarne interese, da imamo doslej samo nekaj zadrug preko tega obsega. Zlo je v tem, da naši politični in gospodarski aktivisti niso imeli jasno pred očmi, da je prvenstveno važnost in brige treba posvečati organiziranju in uspevanju kmečkih proizvajalnih zadrug. Zlo je v tem, da se je na tem poprišču zašlo v enostranskost, da ni bilo dovolj razumevanja, da je na tem poprišču treba predvidevati, propagirati, organizirati in voditi razne tipe zadrug.

Do sedaj osnovane kmečke zadruga so po večini zadruga vsigeja tipa. Zato so one nujno morale ostati omejene le na krog agrarnih interesov, ki so po tomo agrarne reforme dobili zemljo, a premalo stanovanjskih in gospodarskih plosvij, premalo mrtvega in živega inventarja, premalo orodja in živine. V tem pomanjkanju delovnih in proizvajalnih sredstev je objektivni pogoj, da so se tu laže, včasih celo spontano snovale zadruga. V dejstvu pa, da imamo pri agrarnih interesih opravlja z ljudmi višje politične in kolektivistične zavesti in v tem, da so dobili zemljo v dar, najdemo pojasnilo, zakaj pri teh uspevanju celo te in take zadruga vsigeja tipa.

Ne glede na to, da se med ostalimi malimi in srednjimi kmeti niti ni pomembneje propagiralo in gojilo snovanje zadrug, nam vendarle mora biti jasno, da bi slabo in počasi uspevali, če bi tudi njim priporočali, da se takej zadržijo v take zadruga vsigeja tipa. Stari kmečki posestniki so preveč navezani na svojo individualno družinsko posest, preveč so še pod dojmom stare, tradicionalne vzgoje, premočan je še vpliv oziroma spomin na sovražno propagando, preveč so še nezaupljivi, da bi brez predhodnega dokaza vnaprej verjeli, da bodo v zadrugi skupno posestvi in skupnim celotnim gospodarstvom bolje uspevali in imeli več koristi.

Gotovo je, da so naši aktivisti, družbeni in politični delavci to instinktivno tudi čutili, ker so imeli pred očmi samo tak popoln tip poljedelske zadruga, niso pa prišli do spoznanja, da je primitivnejša prvobitna oblika zadruga možna in ustvarljiva prav povsod med poljedelci in kmeti na vasi in sploh. Treba je samo razmisliti in začeti z najprimitivnejšimi oblikami zadrugnega sodelovanja, izdelati za vzorce več tipov zadrugnih pravil, pa bomo ugotovili, da se tako ali drugače, oblika in vsebina zadrugnega produktivnega sodelovanja more vpeljati v prav vse panoge kmečkega gospodarstva. Če začnemo z najbolj primitivnimi oblikami, bomo videli, da se zadruga lahko organizirajo; lahko organizirajo na zelo različne načine, v zelo različnih stopnjah, ki morejo biti privlačne kmetu, koristiti mu za njegov prosep in biti koristne občinim našim državnim interesom. Na primer: mi imamo že sedaj opravka s pomanjkanjem delovne sile, ne samo v industriji, marveč tudi v poljedelstvu. To pomanjkanje bo v zvezi s porastom industrializacije še večje. Višji eksistenčni nivo industrijskega delavca bo privlačeval poljedelskega delavca. Industrija bo vsakemu nudila zaposelvanje, beg z dežele bo vedno večji. Ker pa je osnova za razvoj industrije tudi dvig poljedelstva, je popolnoma jasno, da bo temu moči od pomoči samo z večjo mehanizacijo in poljedelstvu, z racionalnim in planskim dirigiranjem poljedelstva. Rabili bomo vedno več industrijskih delavcev, ki jih bomo morali rekrutirati iz poljedelskih delavcev. Morali bomo pa tudi gojiti umnejše poljedelstvo. Ze sedaj imamo državne traktorske in strojne postaje za olajšanje in pospeševanje poljedelstva. Kljub goratosti Slovenije imamo vendarle dovolj predelov, ki so primerni za strojno obdelavo, da s stroji skupno obdelujejo zemljo, a da ohranijo do zadnjega snopazito s svoje njive, pri čemer ostane torej nedotaknjena njihova individualna posest, korist bi pa imeli vsi skupaj, če si zadrugno najamejo traktor, kosilnico, mlatilnico in podobno, kar jim bo državna postaja nudila za mnogo povoljnijejše odškodnino, kakor pa posameznemu kmetu, ker bo stroj popolneje izrabljen. Kmeta se zelo lahko da prepričati, da ne bo prav nič škodovalo njegovi posesti in njegovemu interesu, če bo meja med njegovo in sosedovo njivo samo majhna brazda, ki ne bo ovira traktorju, da nankrat zorje vse njive raznih kmetovmejašev. Zadrugni način obdelovanja zemlje je lahko tudi v tem, da se kmetje določenih njivskih predelov med seboj domenijo in sporazumejo, na katerih predelih bodo v sezoni gojili to ali ono kulturo. Gojitev tovrstnega in podobnega zadrugništva, kakor koli je ono primitivno, je vendarle hkrati zelo koristno tako za kmete kakor tudi za državo, odnosno za vse državno gospodarstvo, ker bo treba stremeti za tem, da tudi v poljedelstvo uvedemo čim več načrtnosti.

FIZKULTURA

Kako bomo izkoristili zimski program dela za ZREN

Vseljudsko fizikulturno tekmovanje za značko »Za Republiko« — naprej ima za vsako sezono prikladne in koristne telesne vaje. Pogrešno je mišljenje onih, ki menijo, da je z nastopom zime nastala vrzel v fizikulturnem gibanju, ker mislijo, da je sedaj doba »zimskega spanja«. Tekmovalne komisije naj svoje dele prilagodijo vsestranskemu zasnovanemu programu ZREN-a. Prav sedaj ob vremenskih nepravilnostih, hladni zimi, snegu in dežju, je potrebno delovanje za utrditve zdravja vseh množic naroda, izboljšati njegovo delovno sposobnost in skrbeti za povečanje njegove obrambne moči. Fizikulturniki morajo biti sposobni za vsako delo in za obrambo domovine v vsaki letni dobi, torej tudi sedaj pozimi.

Vodstva fizikulturnih aktivov in društev ter drugih fizikulturnih organizacij morajo sedaj izkoristiti vse one vaje fizikulture, ki so predvidene v vseljudskem tekmovanju za ZREN, to je za sedanjo zimsko sezono.

V to svrhu navajamo samo del nalog in tekmovanj, ki bi se mogle izvršiti v zimskem roku in katere je potrebno izkoristiti.

Iz prve skupine, ki je obvezna za vse tekmovalce:

1. teoretični del — Namen fizikulture v FLRJ;

2. teoretično — Higijena telesnih vaj;

3. temeljna telesna vzgoja — obvezne proste, redovne vaje, plezanje itd.;

4. smučanje, točka 6.

Brezpogojno pa so centri ZREN-a dolžni izvesti potom svojih podcentrov vsa tekmovanja v zimskem sportu, in to obvezno za vse prijavitelce jesenskega in zimskega roka. Posebno pozornost je treba obrabati na kraje, kjer sneg ne leži

Fizikulturni teden

od 1. I. do 7. I. 1947

V teh dneh zaključujemo našo fizikulturno aktivnost v letu 1946. in se pripravljamo na nove naloge, ki stojijo pred nami — fizikulturniki v letu 1947. Kot je bilo l. 1946. leto zmag na vseh poljih obnove, gospodarstva, premagovanja največjih težav, je bilo leto 1946. na polju fizikulture začetek dela in prvo premagovanje organizacijskih težav. Res je da je bilo to leto premagovanje težav, toda uspehi našega dela so bili kljub temu veliki in fizikulturna aktivnost je bila v vseh panogah športa. Naši fizikulturni uspehi v letošnjem letu, in sicer: fizikulturni zlet v Trstu, Fizikulturni dan in nastop v Ljubljani ter »Parada dela« v Ajdovščini, nam morajo biti temeljni kamen za vse bodoče fizikulturno delo, ki se mora v bodočem letu posebno odlikovati po množičnosti, vsestranosti in po dobri organizaciji. Načrt bodočega dela v letu 1947, ki ga je sprejel okrožni fizikulturni odbor, mora biti še prekorajšen in fizikulturna društva in aktivni morajo sami sprejemati delovne obveze, ki bodo ta načrt realizirale in prekorajšile.

Kako bomo fizikulturniki

stopili v leto 1947

Leto 1947. ne sme biti za nas fizikulturni slučajni pojav, ne sme biti to za nas leto, na katerega se ne bi pripravili in točno po načrtu realizirali naše obveze.

V letu 1947. bomo tekmovali in v tem tekmovanju bomo dosegli naše cilje — povečali število aktivnih fizikulturnikov in tekmovalcev za ZREN ter vse organizacijsko povežali v društva in aktivne. V leto 1947. bomo vstopili pripravljeni in

s fizikulturnim tednom od 1. do 7. jan. položili temelj našega dela v fizikulturni organizaciji. Kakšen je namen fizikulturnega tedna in kako bomo ta teden organizirali?

Namen fizikulturnega tedna je, da s fizikulturno kampanjo zainteresiramo naše delovne množice za fizikulturo, da jim predočimo nujnost udejstvovanja v fizikulturi za boljše delovno in obrambno sposobnost ter da v tem tednu napravimo delovni načrt, ki ga bomo prilagodili načrtu okrožnega fizikulturnega od-

Kmet, ki se bo potom kakršne koli zadruga vključil in vskladal v naš obči gospodarski načrt, bo imel popolno garancijo za svojo eksistenco, ker bo imel za neseljivega kupca za svoj pridelek, dočim bo kmet-privatnik izpostavljen mnogim neprijetnostim v plasiranju svojega produkta, če se ne bo oziral na priporočila oblasti, katere vrste kultura ustreza planski razporeditvi, in bo sadił le po lastnem nagibu svojega individualistično-anarhičnega gospodarjenja. Tak način zadrugnega sodelovanja za korišćenje strojne obdelave bo mnogo pripomogel ob pomanjkanju delovne sile na vasi, olajšal življenje in dvignil kulturno stopnjo. Da bi zadostili obvezi, ki jo država daje z Ustavo, da podpira malega in srednjega kmeta, je popolnoma jasno, da bo to storjeno najlaže na ta način, če se kmeta pripravijo do takih in podobnih načinov sodelovanja, ki jih moremo na vasi najti stotero vrst, ne da bi kmet bil najmanj v strahu v svoji ljubezni za lastno zemljo.

Mi sicer že imamo razne vrste zadrug, poleg poljedelskih tudi v živinorejstvu, mlekarstvu, vinogradništvu, vinarstvu, v lesni produkciji itd. Deloma so obstojale že prej, deloma so osnovane po osvoboditvi, ki pa so se snovale precej spontano. V marsikaterih zadrugah tudi ni dovolj izkristaliziranega pravega zadrugnega duha, nimajo prave družbene osnove. Zato v njih marsikje prevladujejo spekulanti, izkoriščevalski elementi.

Vsem tem vrstam zadrug, vštevši obrtniške, je treba posvetiti posebno analizo, razčistiti in konkretizirati osnovna zadrugna načela, ki morajo biti lastna pravemu ljudskemu zadrugništvu, kar pa mora biti obdelano v posebnih člankih.

dolgo. Predvideva se tudi možnost, da letošnja zima ne bo bogata na snegu. Izrabiti je torej prvo priliko in takoj razpisati tekmovanja v smučanju iz obvezne skupine.

Če upoštevamo, da so našete vaje obvezne za slehernega tekmovalca in tekmovalko, in da se morajo izvesti vsa tekmovanja v splošni vadbi že v zimski dobi, tedaj morajo organi ZREN-a napraviti v tem pogledu energične ukrepe. Zavedati se moramo, da je skoraj polovica tekmovalcev takih, ki nimajo iz kakršnega koli razloga možnosti pohajati redno telovadbo in se pri tem seznaniti z omejenim tekmovalno tvarino. Vsem tem je potrebno priskočiti na pomoč in jim v njihovem minimalno prostem času nuditi priliko, da predelajo tvarino iz obveznih grup. Ako ne bi bilo mogoče drugače priti do zaželenega uspeha, tedaj (pa) treba po sindikalni liniji strogo organizirati nekatere redne tečaje, kjer naj bi se praktično predelovala izključno tvarina, predvidena v tekmovanju za ZREN.

Tam, kjer telovadnice in fizikulturni domovi še ne obstojajo, ali pa še taki prostori niso uporabni, je neobhodno najti izhod, da se vadi na prostem, kakor turizem, hoja, drsanje, smučanje itd., kjer je treba sistematično in vztrajno ponavljati gimnastiko, ki je predvidena za ZREN.

Bodimo vsestransko borbeni, marljivi in vztrajni fizikulturniki!

Svojo sposobnost, discipliniranost in vztrajnost bomo pokazali v nadaljnjem tekmovanju za ZREN. Ne smemo dovoliti, da se zaradi lenosti in nemarnosti prespi »fizikulturni zimski sen«.

V tem tednu moramo položiti tudi finančni temelj za naše delo, kar bomo organizirali z nabiralno akcijo. Da bomo lahko izvedli razne načrte v bodočem letu, smo napravili proračun, ki ga pa moramo povečini sami kriti, ker oblast bo morala v letošnjem letu še mnogo investirati v industrijo in obnovo, od koder bo lahko država v bodočnosti tudi črpala svoje finančne potrebe. Zato je bil sklep okrožne propagande Poverjeništvu in okrožnega odbora za ljudsko prosveto, da bo šel čisti dobiček vseh kulturno-prosvetnih večerov in zabav dne 31. decembra 1946 in 1. januarja 1947 v fond za fizikulturo in za ZREN, da pa se bo po terenu v času fizikulturnega tedna organizirala nabiralna akcija po aktivih, šolah, tovarnah in fizikulturnih društvih za nabavo različnega fizikulturnega orodja.

Okrožni fizikulturni odbor bo v teh dneh razposlal po terenu, in sicer: po mladinski, sindikalni in fizikulturni liniji nabiralne pole za organizacijo tega tedna in vsak aktiv, šola, tovarna ali društvo naj tekmuje v nabiralni akciji za fizikulturno orodje. Nabrani denar ostane last dotične skupine, ki je denar na vasi, v šoli, tovarni ali društvu zbrala, in si lahko pri okrožnem fizikulturnem odboru naroči kakšno orodje, ki ga za svoj teren potrebuje.

Nabiralne pole morajo biti po končanem fizikulturnem tednu odposlane okrožnemu fizikulturnemu odboru v svrhu evidenc. Nabran denar se lahko uporablja izključno samo za fizikulturne namene in naprave fizikulturnega orodja. Nabiralna akcija traja vsj. teden in naj bo povsod po cestah, šolah, tovarnah, ustanovah, fizikulturnih društvih, aktivih in na vasi.

Kaj bodo organizirala fizikulturna društva

Fizikulturna društva, ki morajo biti iniciator in gibalno vsega fizikulturnega udejstvovanja v okraju, so postavljeni pred sledeče naloge:

1. V tem času morajo v društvo organizirati vse še ne organizirane fizikulturnike in ustanovljati po vaseh nove aktivne.

2. Prirejati predavanja o važnosti fizikulture in o tekmovanju za ZREN.

3. Prirejati razne tekme ali akademije ter fizikulturne izlete.

FIZKULTURNI AKTIV NIŽJE GIMNAZIJE V AJDOVŠČINI

Mladinci in mladinke nižje gimnazije v Ajdovščini nadaljujejo s tekmovanjem za fizikulturno značko neustrasno naprej. Dokazali so že večkrat svoje junaštvo in se postavili v brk močnim jesenskim nalivom in bobneči vipavski burji.

Tokrat so se odločili naši najmlajši ZRENOVCI za udarniško delo in to na sam praznik 29. novembra — 1. obletnico rojstva naše nove Jugoslavije. Hoteli so proslaviti in zaključiti ta veliki dan tudi s pravim udarniškim delom in zopet doprinesiti delež za našo obnovo. Pohiteli so po lepo uspeli šolski proslavi s krampi in lopatami na ramenih, počej partizanske pesmi, po cesti, ki se vije proti Colu. Tega udarniškega dela se je udeležil tudi celo-

Kmetje so se obvezali, da bodo elektrificirali vas

V Doleh pri Idriji smo se začeli dobro gibati. Minulo sredo so delili izkaznice OF. Prostor je bil ves z venci okrašen. Ljudstvo je prav v veseljem in prazničnem razpoloženju prihajalo. Tovarišica iz Okraja nam je v jedrnatih besedah podala politični pregled in razložila pomen OF za Slovence in posebej še za nas Primorce. Ljudstvo je s ponosom ter velikim spoštovanjem sprejemale izkaznice kot dokaz, da cenil in odobrava delo OF.

4. Določiti delo in programe fizikulturnih prireditev in tekmovalnega značaja. Določiti bodoče delo.

5. Narediti čim več propagande za zimski sport — posebno za smučanje.

6. Organizirati čim več fizikulturnikov v tekmovanju za ZREN.

7. Kontrola nad prireditvami v dneh 31. decembra 1946 in 1. januarja 1947 za dosego fonda za fizikulturo.

Zaradi evidenc fizikulturnih programov v fizikulturnem tednu priobčujemo program okrajnega fizikulturnega odbora v Kopru v času tedna za fizikulturo:

1. Propaganda po radiu Koper, Izola, Piran. (Objava sporeda.)

2. Sestanki po terenu, v Kopru predavanje o pomenu fizikulture.

3. Ping-pong tekme za okrajno prvenstvo.

4. Tekme v košarki — 4 moška in 2 ženski moštvi.

5. Tek žez drn in strn v Izoli, v Piranu lahkoatletske tekme in začetek okrajnega nogometnega prvenstva.

6. Šahovski brzoturnir v Kopru.

7. Zaključek tedna.

Fizikulturno društvo Ajdovščina name-rava dobiti v tem času v Ajdovščino fizikulturne filme iz Ljubljane, prirediti boksarski turnir, napraviti smučarske tekme v Črnem vrhu in fizikulturni izlet.

Fizikulturni teden v našem okrožju mora biti odlična manifestacija vsega fizikulturnega gibanja, pokazati mora vsem množicam pravilno pot v fizikulturi in mora biti temelj našega bodočega dela.

Zaključek šahovskega prvenstva v Idriji

Dne 20. decembra je bilo v Idriji zaključeno šahovsko prvenstvo za l. 1946., ki ga je priredilo agilno FD Rudar. Prvak Idrije je postal tov. Bohinc Stanko. Na drugo mesto je prišel tov. Benkovič Niko, na tretje tov. Troha Tone. Med nagrajenca sta prišla še tov. Savli Ciril in Logar Srečko. Do 50% sta dosegla še tov. Vehar Tone in Lipužič Albert. Nato sledi še 6 udeležencev.

V splošnem moramo ugotoviti, da je turnir prav dobro uspel in upamo, da se bo prihodnjega udeležilo še več šahistov. Turnirji raznih vrst bodo sledili že januarja, v katere, upamo, bo posegla tudi naša mladina.

Razpis

smučarskih tekem v Črnem vrhu 12. januarja 1947.

Okrožni fizikulturni odbor za Vzhodno Primorsko razpisuje za dne 12. 1. 1947 v Črnem vrhu pri Idriji okrožne smučarske tekme v teku podincev in patrolnem teku na sledečih progah:

1. Tekmovanje mladincev do 18. leta na progi 10 km.

2. Tekmovanje članov od 18. leta naprej na progi 18 km.

3. Tekmovanje članic in mladink na progi 5 km.

4. Patrolno tekovanje (trije tekmovalci) na progi 5 km.

Tekmovanje se prične s ciljem in startom v Črnem vrhu, in sicer start za prvo tekovanje ob 10. uri, nato pa vsak naslednji start za drugo tekovanje v presledku pol ure.

Tekmuje se po pravilih FISAJ-a. Na tem tekmovanju bo sestavljena reprezentanca Vzhodnoprimorskega okrožja, ki bo tekmovala na tekmah v Sloveniji.

Vsi tekmovalci, ki bodo tekmovali, morajo biti ali člani fizikulturnih društev, Enotnih sindikatov ali ZAMJK. Tekmovalci tekmujejo na lastno stroške in na lastno odgovornost. Za vse tekmovalce bo v Črnem vrhu preskrbljeno dovoljno število prenočišč, tako da se bodo lahko zbrali že v soboto, 11. januarja, v Črnem vrhu. Najpozneje pa morajo biti tekmovalci zbrani v Črnem vrhu 12. januarja ob 8. uri zjutraj, kjer bo zdravniški pregled tekmovalcev.

Prijave tekmovalcev sprejema okrožni fizikulturni odbor v Ajdovščini do 9. januarja. Za tekmovalce, ki bi se prijaviли pozneje, ne odgovarjamo.

Za vsa mesta vseh kategorij so razpisane diplome.

Okrožni fizikulturni odbor.

kupni profesorski zbor, saj so vsi kot ena sama delovna družina.

Vseh udarnikov je bilo 150. Ko je bilo delo odročeno, so mladinci zavili svoje »pikone«, mladinke pa odmetale pesek na kupe. Delo je šlo z veliko naglico od rok in v 4 urah so nakopali 50 m³ odličnega peska, ki ga bodo uporabili za zidavo nove, moderne telovadnice v Ajdovščini. Napravili so preko 500 delovnih ur in s tem prihranili ogromno denarja.

Po končanem delu so se disciplinirano postrojili v delovno četo ter sveži in živahni, prepevajoči vesele pesmi, odšli proti domu.

Mladinci in mladinke, naj vam bodo ajdovski srednješolci-udarniki svetel vzor!

Naša mladina pridno deluje. Minulo nedeljo je priredila kulturno prireditve z igro »Dom«, ki je lepo uspela. Kaže se velik napredek v nastopu igralske družine.

Tudi v gospodarstvu napredujemo. Pred dnevi smo sklenili na množičnem sestanku, da bomo elektrificirali naš kraj. Kmetje so se obvezali, da bodo dali potreben les, vsi ostali pa bomo udarniško opravili vsa težaška dela, da nam bo na ta način čim prej razsvetlila naše domove električna luč.

Rudar G. H.

Odkritje tajnega skrivališča velikih zalog je razkrilo ljudskim množicam vso podlost protiljudskih spekulantskih škodljivcev

Kakor so se takrat zbirale velike množice — ko so lokalni organi ljudske oblasti vršili preiskavo — in z ogorčenimi demonstracijami dajale duška svojemu opravičenemu besu nad brezobzirno spekulantko Degrassi Marijo, ki je rajši pustila v svojem bunkerju gniti in trohneti razno blago, kakor pa da bi ga dala v prodajo po oblastveno določenih cenah, tako je ljudstvo hotelo prisostvovati javni razpravi pred okrožnim ljudskim sodiščem, ko je sedela na zatožni klopi ljudska pijavka in brezobzirna izkoriščevalka Degrassi jeva — imenovana v Isoli »Pompeja«.

Velika kinodvorana v Isoli je bila že pred začetkom razprave nabito polna. Od blizu in daleč je prihajalo ljudstvo, da bi slišalo obsodbo nad zasovraženo Pompejo. Prišli so oni, katerim je kruta »Pompeja« leta in leta sesala kri iz živega telesa.

Ljudstvo Isole in okolice je bilo zadovoljno zato, ker je videlo, da je prišel dan, ko bo dobila »Pompeja« zasluženo kazen, ki ji bo za vselej odvzela možnost izkoriščanja.

Proces, ki je trajal pozno v noč, je pokazal vso pokvarjenost obtoženke.

Kakor je vse življenje varala ljudstvo, tako je hotela varati tudi ljudsko sodišče in zatajiti, da je bila sploh kdaj kaznovana. Še potem, ko je predsednik prečital kazenski list, ki piše, da je bila večkrat obsojena, med drugim dvakrat v Udinah in enkrat v Kopru zaradi enakih zločinov, ni hotela tega priznati in se je delala nevedno, češ da se ne spominja. Verjetno bi bila pripravljena zanikati tudi to, da je prikrivala v svojem bunkerju ogromne količine raznega blaga — če ne bi v razpravni dvorani tik pred njo stala miza, na kateri je bil razložen del najdenega blaga kot »corpus delicti« in če ne bi vse ljudstvo prisostvovalo takrat, ko so našli skrivališče in s tovornim avtomobilom odpeljali blago iz njenega skrivališča.

Od časa do časa je Pompeja od strani pogledala ta »corpus delicti«, ki predstavlja le majhen del vse zaloge onega

blaga, ki se je našlo v njenem skrivališču: 300 m satena in svile, 180 m blaga za ženske obleke, 30 m platna, 6 m kontenine, 30 m blaga za moške srajce, 42 m blaga za žensko perilo, 205 m blaga za ženske obleke, 125 m blaga za moške hlače, 160 m žimnatega platna, 130 m drugega ženskega blaga, 30 m blaga za moške obleke, 20 m blaga za odeje, 103 srajce, 79 maje, 127 parov spodnjih hlač, 60 kg sukanea, razno drugo blago in živila v skupni vrednosti — računano po maksimalnih cenah — 1.584.300 lir, so našli pri Pompeji v skrivališču hiše, ki je last njenih sinov.

Ogromna zaloga najnujnejše potrebne blaga se je uničevala in trohnela v skrivališču, a ubožno ljudstvo Isole je zaman povpraševalo pri »Pompeji« po blagu. Ko jo je vprašal predsednik, zakaj ni dala blaga v prodajo in zakaj ni prijavila zalog, je odgovorila, da se je bala — tatov. Najbrž se je bala tatov tudi takrat, ko je imela že v hiši preiskavo in tudi ni hotela povedati, kje ima skrito blago in je na vprašanja, če ima kaj blaga, vedno odločno zanikala.

Tudi predpisov o dolžnosti prijave zalog, pravi, da ni poznala in da ni dobila kot trgovka nobenega tozadevnega navodila, dasi so ljudske oblasti ob preiskavi njene trgovine našle v predalu one okrožnice, ki so se nanašale na to in je bilo to objavljeno in je vsakdo za to dolžnost vedel.

Seveda je ta zgodba o domnevnem strahu pred razbojniki in njena nevednost o dolžnosti prijave vseh zalog vzbudila v dvorani smeh in ogorčenje zaradi nesramnosti.

Zaslisevanje številnih prič ni le pokazalo upravičenost obtožbe in upravičenost sovražstva ljudstva do »Pompeje«, temveč je odkrilo še druge podrobnosti, ki kažejo pravi značaj obtoženke. Tako je ena od prič povedala, da je nekdanj posodila Pompeji 5000 lir in ta ji je obljubila namesto obresti stanovanje v njeni hiši. Seveda je besedo požrla in vrgla njo ob prvi priliki na cesto, ker ni tega dogovora mogla dokazati s pisemnimi

dokazili. Druge prič so povedale, da je celo svojega očeta pustila stradati, kljub vsemu bogastvu, tako da je moral bežati za kruh in je umrl v pomanjkanju.

Kakor je pustila lastnega očeta v pomanjkanju, tako je seveda pustila v pomanjkanju ljudstvo, s čigar žulji se je dokopala do bogastva. Rajši je pustila, da se je blago v skrivališču uničevalo, kot da bi ga dala na razpolago toliko potrebnemu ljudstvu iz Isole in okolice.

Zaradi spekulacije in sabotaže je ljudsko sodišče obsodilo Degrassi Marijo na 6 let prisilnega dela, na zaplembo vsega njenega premoženja, na izgubo častnih pravic in na trajno izgubo izvrševanja trgovskega poklica.

Pravično sodbo ljudskega sodišča je ljudstvo sprejelo z navdušenimi ovacijami ljudski oblasti, ki ne dopuščata nikakega izkoriščanja s strani raznih takih spekulantov in saboterjev, kot je bila ta »Pompeja«.

Grgarski okraj je pričel z elektrifikacijo 15 vasi

Grgarski okraj si je v proračun za leto 1947 vnesel postavko: elektrificirati Kanalski Vrh, Avče, Levpo, Koprivišče, Kal, Lipico, Bizjak, Zabrdro, Okroglo, Vrhovč, Fobco, Pripeč, Zavrhu, Testeni in Hoje. Ta postavka v proračunu ni ostala mrtva: vaščani so že pričeli z delom. Vaščani vseh vasi so se zbrali skupaj in sklenili, da bodo vse vasi pripravile 2000 m³ drv, ta drva prodale in tako prišle do potrebne denarja za nabavo materiala, ki bo potreben pri elektrifikaciji. Soglasno so vaščani sklenili, da bodo vse delo opravili prostovoljno, brezplačno. Nadalje so prostovoljno izjavili, da bodo darovali brezplačno 200 električnih drogov. Sklepi vaščanov so takoj prešli v veliko dejavnost. KNOO v Levpi je po lastni pobudi zbral 36 tisoč lir za nabavo materiala. Vaščani po drugih vaseh pa so vsi pri delu, napravljanju drv in drogov.

Tako si najbolj požgani in porušeni predeli Slov. Primorja danes z velikim veseljem in navdušenjem ustvarjajo

Mladina iz Zatolmina se udejstvuje povsod z uspehom

Vas, ki leži za Gradom, ima mladino, katera daje od sebe vsaki dan več. Mladina iz Zatolmina je pravilno razumela kaj od nje zahteva naša domovina. To je izkazala v več primerih.

Navesti moram predvsem, da je mladina znala tako dobro organizirati pionirje, da je ta najboljša organizacija v celem okraju. Mladina polaga veliko pozornost na pionirsko organizacijo in to naj bo v zgled vsem mladinskim organizacijam v okraju, ker se danes po nekaterih krajih mladina ni občutila, da mora ona nuditi možnost in pomoč našim malim, da utrdijo svojo organizacijo.

Iz Zatolmina je šlo 10 mladincev in mladink na Mladinsko progo. Vrnili so se z neomajno voljo do dela pri obnovi domovine.

Tudi na kulturnem prosvetnem polju se mladina udejstvuje. V nedeljo 24. t. m. so pripravili kulturno prireditev s prav lepim programom.

Ustanovili so študijske krožke kateri se sestanejo večkrat v tednu in čitajo, študirajo in diskutirajo, ker nočejo pozabiti besede tov. Tita ki je rekel, da naloge mladine so: študij, fizkultura in obnova domovine!

Zato pa se je prijavilo za značko ZREN 43 mladincev in mladink. Tudi to njihovo veselje do športa, je hvale vredno. Predstavljamo si lahko s kakšnimi uspehi dela ta mladina; ker v množičnosti je moč in samo kjer so združene moči in dobra volja, bo vsaka mladinska organizacija žela iste uspehe kakor mladina iz Zatolmina.

K. I.

Odredba

Poverjeništvu PNOO za Slov. Primorje, oddelek za trgovino in preskrbo odreja

da se zaradi ureditve potrošnje strogo racionira goveje in prašičje meso vseh vrst, ter daje sledeča navodila:

Vsi potrošniki, ki so upravičeni do prejemanja mesa, se morajo do 1. 1. 1947 javiti pri mesarjih, kjer nameravajo kupovati meso. Z žigom, ki ga ta

pritisne na živilsko nakaznico, je stran-ka obvezana v tistem mesecu meso kupovati samo pri njem ter sme menjati dobavitelja samo v začetku vsakega meseca na ta način, da se javi pri drugem mesarju in mu predloži v žigosanje nakaznico tistega meseca.

Mesarji dobivajo nakazanega mesa samo toliko, kolikor imajo vsak tekoči mesec prijavljenih upravičencev. Izdano količino morajo takoj po zaključeni prodaji vsak teden upravičiti z oddajo ustreznega števila odrezkov okrajnim oziroma mestnim NOO in onim okrajnim ljudskim odborom, ki jih po potrebi za to pooblasti okrajni NOO. Odrezke je nalepiti po 100 kom. na polo papirja ter jih z žigom uničiti. Eventuelno preostalo količino mesa je javiti zgoraj omenjenim organom ter jim jo staviti na razpolago proti nakazilom, ki služijo kot izkaz oddanega presežka.

Za meso po veterinarjih dovoljenih prislilnih zakolov določijo način razdelitve pristojni okrajni oziroma mestni ljudski odbori po lastni uvidenosti.

Drobovina ostane v prosti prodaji. Količino tedenskih obrokov in številko odrezkov določa mesečno za vse ozemlje Poverjeništvu ZNOO, oddelek za trgovino in preskrbo.

CENA KRUIHA

Zaradi izenačenja cen našega teritorija odredjamo za celo cono »B« ceno za 1 kg kruha 20 lir.

Preklici

Tov. Kosmač Marija, Cerkno, Labinje št. 23, je izgubila osebno izkaznico št. 263, izdano od Okrajnega INOO Idrija-Cerkno in jo s tem proglašam za neveljavno.

Tov. Bajc Stanka, roj. 10. julija 1924 na Lozicah št. 52, sedaj bivajoča št. Vid pri Vipavi, je izgubila osebno izkaznico, katera je bila izdana od Krajevnega odbora Lozice in jo s tem proglašam za neveljavno.

Izjavljam, da sem izgubil osebno izkaznico na ime Fabjan Stanko, Banjšičica št. 74, izdano od Okrajnega INOO Grgar in jo s tem proglašam za neveljavno.

Tov. Batistič Mariam iz Tolmina je izgubila izkaznico SIAU izdano od Okrajnega odbora SIAU Tolmin. Številka izkaznice je 27080. S tem jo proglašam za neveljavno.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA PRIMORSKE BORBE

želita vsem svojim čitateljem uspehov polno novo leto 1947

Srečno in veselo
Novo leto
želi vsem

Mestni
N.O.O.
Idrija

Srečno in veselo novo leto

želi vsem

Strojna mizarnica Mestnega N.O.O. v Idriji

Srečno in veselo novo leto

želi vsem skupaj

gostinsko podjetje Mestnega N. O. O.
HOTEL „SOČA“ V IDRIJI

Okrajni Izvršni N.O.O. Idrija-Cerkno

želi vsem Krajevnim N. O. O. in preko teh prebivalstvu vsega okraja

srečno novo leto 1947

ter še večje uspehe v obnovi našega gospodarstva

KOMPARE ALOJZ
valjčni mlin
Ajdovščina

želi vsem svojim
odjemalcem srečno
Novo leto!

LEKARNA V IDRIJI

želi vsem skupaj

VESELO NOVO LETO

Gozdna uprava Windischgrätz
in tvrdka Sicla d. d., Postojna

želi vsem svojim delavcem,
voznikom in odjemalcem

srečno in veselo
novo leto 1947

Vsem svojim delavcem
in nameščencem kakor
tudi vsem odjemalcem

želi

SREČNO
NOVO LETO

Uprava idrijskega državnega gozda
IDRIJA

Srečno Novo leto 1947

želi tvrdka Jernej Srebotnjak
lesna industrija in trgovina
POSTOJNA, Vojkova ul. 24

Uprava pokrajinskega
autopodjetja P.A.P.
Ajdovščina

želi

vsem svojim
delavcem in nameščencem
uspeha polno Novo
leto 1947

S TITOM v boljšo

bodočnost naprej!

Gostilna in kavarna
„BRATINA“
Ajdovščina

želi vsem svojim gostom
mnogo sreče in uspeha
v novem letu 1947

Obnovitvena in stavbna zadruga z o. i. v Idriji

želi vsem skupaj

srečno novo leto

Čevljarska zadruga

z o. j. TOLMIN

vošči vsem svojim odjemalcem
srečno Novo leto!

Kmetijska strojna postaja

Ajdovščina

želi vsem zainteresiranim
pri poljsko-kmetijskih de-
lih vse najboljše

v novem letu 1947

Uprava „Ustroja“ bo v novem letu
1947 povečala svoj obrat s primer-
nimi stroji in ugodnimi cenami za
kmetijska dela in se vsi interese-
nti na to opozarjajo.

Srečno novo leto želi vsem svojim članom

OKRAJNA GOSPODARSKA ZADRUGA

Z O. J. — AJDOVSCINA — TEL. ST. 3

POSLOVALNICE:

Ajdovščina, Vipava, St. Vid,
Vrabče, Štjak, Col,
Šmarje, Selo, Ozeljan

ZBIRALNE BAZE ZA SADJE:

Ozeljan, Osek, Crniče,
Selo, Potoče,
Col, Vrabče

Clani! Uspeh Va-
še zadruge je v
zvestobi članstva!

Odkupujte vse kmetijske pridelke in oskrbujte svoje člane z vsem potrebnim blagom!

POKRAJINSKO AVTOPODJETJE P. A. P. Ajdovščina

želi
vsem svojim strankam in potnikom
uspeha polno novo leto 1947

Uprava

Mnogo sreče in uspeha
v novem letu

želi svojim odjemalcem

trdka

ŠTEKAR

Ajdovščina

JOSIP REPIČ

Parna žaga

ŠTURJE - AJDOVŠČINA

Obilo sreče in uspeha v letu 1947

želi vsem svojim sodelavcem in odjemalcem

LESNA INDUSTRIJA
„RIZZATO“, AJDOVSCINA

Pokrajinsko podjetje

»PROMES«

s sedežem v Postojni

želi z vsemi podružnicami,
vsem živinorejcem ter svojim
odjemalcem srečno novo leto

LES - PROMET

POSTOJNA

Pokrajinsko lesno trgovsko podjetje

želi vsem srečno in uspeha
polno novo leto 1947

Za Tita — za Republiko!

Okrajna nabavna
in prodajna zadruga

Tolmin

želi svojim zadružnikom in vsem dobrim
pristašem OF:

**SREČNO — TEŽKO PRIČAKOVANO
LETO PRIKLJUČITVE 1947**

ter mnogo uspeha na političnem in gospo-
darskem polju, v borbi proti izkoriščanju
za doseg boljše socialne ureditve pod FLR].

*Tudi trgovina naj služi
delovnemu ljudstvu!*

Zadružna blagovna centrala

z. z. o. j.

POSTOJNA

želi vsem zadružnikom
Slov. Primorja vesel
božič in uspehov polno
novo leto 1947!

OSNUTEK USTAVE LJUDSKE REPUBLIKE SLOVENIJE

PRVI DEL OSNOVNA NAČELA

I. poglavje Ljudska Republika Slovenija

1. člen.
Ljudska Republika Slovenija je ljudska država republikanske oblike.

2. člen.
Ljudska Republika Slovenija se je na osnovi pravice do samoodločbe, vključno s pravico do odcepitve, izražajoča svobodno voljo svojega naroda, združila z enakopravnimi ljudskimi republikami: Ljudsko Republiko Srbijo, Ljudsko Republiko Hrvaško, Ljudsko Republiko Bosno in Hercegovino, Ljudsko Republiko Makedonijo ter Ljudsko Republiko Črno goro v zvezi z državo Federativno Ljudsko Republiko Jugoslavijo.

3. člen.
Državni grb Ljudske Republike Slovenije je polje obdano z žitnim klasjem. Klasje je spodaj povezano s trakom. Med vrhoma klasja je peterokraka zvezda. V spodnjem delu polja so na dnu tri valovite črte, predstavljajoče morje. Nad njimi se dvigajo trije stožci, od katerih je srednji višji, stranska tva sta pa enaka ter predstavljajo Triglav.

4. člen.
Državna zastava Ljudske Republike Slovenije je sestavljena iz treh barv: bele, modre in rdeče z rdečo peterokrako zvezdo na sredi. Razmerje med širino in dolžino zastave je ena proti dve. Barve zastave se vrste vodoravno od zgoraj navzdol po temle redu: bela, modra in rdeča. Vsaka barva zavzema po širini eno tretjino prostora zastave. Zvezda ima pravilno peterokrako obliko in zlat (rumen) rob. Središče zvezde se ujema s presečiščem diagonal zastave. Gornji krak zvezde sega do polovice bele barve zastave, tako da imata spodnja kraka zvezde ustrezno mesto na rdeči barvi zastave.

5. člen.
Glavno mesto Ljudske Republike Slovenije je Ljubljana.

II. poglavje Ljudska oblast

6. člen.
V Ljudski Republiki Sloveniji izhaja vsa oblast iz ljudstva in pripada ljudstvu.

Ljudstvo izvršuje svojo oblast po svobodno izvoljenih predstavniških organih državne oblasti, ljudskih odborih, ki so od krajevnih ljudskih odborov do skupščine Ljudske Republike Slovenije nastali in se razvili v narodno osvobodilni borbi proti fašizmu in reakciji in ki so osnovna pridobitev te borbe.

7. člen.
Vse predstavniške organe državne oblasti volijo državljani po splošni, enaki in neposredni volilni pravici s tajnim glasovanjem.

Ljudski predstavniki v vseh organih državne oblasti so odgovorni svojim volilecem.

Vsa vsakega ljudskega predstavnika more odpoklicati večina volilcev volilne enote, v kateri je izvoljen tudi pred potekom časa, za katerega je izvoljen.

Zakon predpiše v kateri primerih, ob kakšnih pogojih in kako lahko volilci odpokličejo svoje ljudske predstavnike tudi pred potekom časa, za katerega so izvoljeni.

8. člen.
Organi državne oblasti v Ljudski Republiki Sloveniji izvršujejo oblast na osnovi ustave FLRJ, ustave LRS, zakonov FLRJ, zakonov LRS in splošnih predpisov višjih organov državne oblasti.

Vsi akti organov državne uprave in organov pravosodja morajo temeljiti na zakonu.

III. poglavje Osnovne pravice naroda in Ljudske Republike Slovenije

9. člen.
Ljudska Republika Slovenija izvršuje državno oblast suvereno, prenaša pa na Federativno Ljudsko Republiko Jugoslavijo tiste pravice, ki so določene v ustavi FLRJ.

Suverene pravice Ljudske Republike Slovenije, njeno varnost kakor tudi njeno družbeno in politično ureditev varuje in brani Federativna Ljudska Republika Jugoslavija.

10. člen.
Ustavi LRS nasprotuje vsak akt, ki je na ozemlju LRS naperjen proti suverenosti, enakopravnosti in svobodi naroda in Ljudske Republike Slovenije ter drugih narodov in ljudskih republik Federativne Ljudske Republike Jugoslavije.

11. člen.
Meje Ljudske Republike Slovenije se ne morejo spreminjati brez privolitve Ljudske Republike Slovenije.

12. člen.
Narodne manjšine v Ljudski Republiki Sloveniji uživajo pravico in zaščito svojega kulturnega razvoja in svobodno uporabo svojega jezika.

IV. poglavje Družbeno-ekonomska ureditev

13. člen.
Proizvajalna sredstva v Ljudski Republiki Sloveniji so ali obče ljudska imovina, to je imovina v rokah države, ali imovina ljudskih združnih organizacij ali imovina zasebnih fizičnih ali pravnih oseb.

Vsa rudna in druga bogastva v zemlji, vode, vstevne mineralne in zdravilne vode, viri naravne sile, sredstva železniškega in zračnega prometa, pošta, brzojava, telefon in radio so občeljudska imovina.

Proizvajalna sredstva v rokah države izkorišča država sama ali jih daje v izkoriščanje.

Zunanja trgovina je pod kontrolo države.

14. člen.
Da bi zaščitila življenjske koristi ljudstva, dvigala ljudsko blaginjo in pravilno izkoriščala vse gospodarske možnosti in sile, usmerja država gospodarsko življenje in razvoj s splošnim gospodarskim načrtom; pri tem se opira na državni in zadrugi gospodarski sektor in izvaja splošno kontrolo nad zasebnim sektorjem gospodarstva.

Pri izvajanju splošnega gospodarskega načrta in gospodarske kontrole se država opira na sodelovanje sindikalnih in drugih organizacij delovnega ljudstva.

15. člen.
Občeljudska imovina je glavna opora države v razvoju narodnega gospodarstva.

Občeljudska imovina uživa posebno zaščito države.

Upravljanje in razpolaganje z občeljudsko imovino določa zakon.

16. člen.
Država posveča posebno pozornost in nudi podporo in olajšave ljudskim združnim organizacijam.

17. člen.
Zajamčeni sta osebna lastnina in zasebna podjetnost v gospodarstvu. Zajamčeno je dedovanje zasebne lastnine. Pravico dedovanja določa zakon. Nihče ne sme uporabljati pravice zasebne lastnine v škodo ljudski skupnosti.

Prepovedane so zasebne monopolistične organizacije, kakor so karteli, sindikati, trusti in podobne organizacije, ustvarjene z namenom, da bi diktirale cene, monopolizirale tržišče in škodovalle koristim narodnega gospodarstva.

Zasebna lastnina se sme omejiti ali razlastiti, če to zahteva splošna korist, toda le na podlagi zakona. Zakon določa, v katerih primerih in v kakšni višini dobi lastnik odškodnino.

Ob istih pogojih se smejo z zakonom nacionalizirati posamezne gospodarske panoge ali podjetja, če to zahteva splošna korist.

18. člen.
Zemlja pripada tistim, ki jo obdelujejo.

Zakon določa, ali ima lahko ustanova in oseba, ki ni poljedelec, zemljo in koliko.

Velika zemljiška posestva ne morejo biti na nikakršen način v zasebnih rokah. Maksimum zasebne zemljiške posesti določa zakon.

Država posebno štiti in podpira malega in srednjega kmeta s svojo splošno gospodarsko politiko, cenanim kreditom in davčnim sistemom.

19. člen.
Z gospodarskimi in drugimi ukrepi podpira država delovno ljudstvo, da se združuje in organizira za obrambo pred gospodarskim izkoriščanjem.

Država štiti osebe v mednem delovnem odnosu posebno s tem, da jim zagotavlja pravico združevanja, omejuje delavnik, zagotavlja pravico do plačanega letnega dopusta, nadzira delovne pogoje, skrbi za ureditev stanovanjskih razmer in zagotavlja socialno zavarovanje.

Maloletniki v delovnem odnosu uživajo posebno zaščito države.

V. poglavje Pravice in dolžnosti državljanov

20. člen.
Vsi državljani Ljudske Republike Slovenije so enaki pred zakonom in enakopravni ne glede na narodnost, raso in veroizpoved.

Ne priznavajo se nikakršni privilegiji glede na rojstvo, položaj, premoženje in stopnjo izobrazbe.

Nasproten ustavi in kazniv je vsak akt, s katerim bi se dali državljanom privilegiji ali bi se jim omejevale pravice na osnovi razlik v narodnosti, rasi ali veri in vsako razširjanje narodnega, rasnega ali verskega sovražstva in razdora.

21. člen.
Državljeni Ljudske Republike Slovenije se morajo ravnati po ustavi FLRJ, ustavi LRS, zakonih FLRJ in zakonih LRS.

22. člen.
Vsi državljani LRS ne glede na spol, narodnost, raso, veroizpoved, stopnjo izobrazbe in kraj bivanja, ki so dopolnili 18. leto starosti, imajo pravico, da volijo in da so voljeni v vse organe državne oblasti.

Državljeni LRS, ki so v Jugoslovanski armadi, imajo pravico, da volijo in da so voljeni kakor drugi državljani.

Volilna pravica je splošna, enaka in neposredna in se izvršuje s tajnim glasovanjem.

Volilne pravice nimajo osebe, ki so pod skrbstvom, osebe, ki jim je s sodbo sodišča odvzeta volilna pravica, dokler sodba učinkuje in osebe, ki po zveznem zakonu izgube volilno pravico.

23. člen.
Ženske so enakopravne z moškimi na vseh področjih državnega, gospodarskega in družbeno-političnega življenja.

Za enako delo imajo ženske pravico do enakega plačila kakor moški in uživajo posebno zaščito v delovnem odnosu.

Država posebno varuje koristi matere in otroka z ustanavljanjem porodnišnic, dečjih domov in zavetišč in s pravico matere do plačanega dopusta pred porodom in po porodu.

24. člen.
Državljanom LRS je zajamčena svoboda vesti in svoboda veroizpovedi. Cerkev je ločena od države. Verske skupnosti, katerih nauk ne nasprotuje ustavi, so svobodne v svojih verskih zadevah in pri izvrševanju verskih obredov. Verske šole, ki pripravljajo duhovniški naraščaj, so svobodne, toda pod splošnim nadzorstvom države. Zloraba cerkve in vere v politične namene in politične organizacije na verski podlagi so prepovedane.

Država lahko materialno pomaga verskim skupnostim.

25. člen.
Zakon in družina sta pod varstvom države. Država ureja z zakonom pravne odnose zakona in rodbine.

Veljaven je samo zakon, ki je sklenjen pred pristojnimi državnimi organi. Po sklenitvi zakona morejo državljani opraviti poroko tudi po verskih predpisih.

Vsi zakonski spori spadajo v pristojnost ljudskih sodišč.

Starši imajo do otrok, ki so rojeni izven zakona, iste obveznosti in dolžnosti, kakor do zakonskih otrok. Položaj nezakonskih otrok ureja zakon.

Evidenca o osebnem stanju državljanov je v izključni pristojnosti države. Maloletniki so pod posebnim varstvom države.

26. člen.
Državljanom je zajamčena svoboda tiska, govora, združevanja, zborovanja, javnih shodov in manifestacij.

27. člen.
Zajamčena je nedotakljivost osebnosti državljanov.

Nihče ne sme biti pridržan v priporu dalje od treh dni brez pismene in obrazložene rešitve sodišča ali javnega tožilca. Najdaljši čas pripora odreja zakon.

Nihče ne more biti kaznovan za kaznivo dejanje brez odločbe pristojnega sodišča, izdane po zakonu, ki določa pristojnost sodišča in kaznivo dejanje.

Kazni se smejo uveljaviti in izrekanj samo na osnovi zakona.

Nihče ne more biti sojen, ako ni bil po zakonu zaslišan in na predpisani način poklican, da se brani, razen če državnim organom ni dosegljiv.

Kazni za prekrške pravnih predpisov morejo organi državne uprave izrekanj samo v mejah, ki jih določa zakon.

Državljan more biti izgnan iz kraja svojega bivanja samo v primerih, ki jih predpisuje zakon.

Državljan Ljudske Republike Slovenije, ki na podlagi zveznega zakona izgubi državljanstvo FLRJ; izgubi tudi državljanstvo LRS. Državljanu LRS se ne more odvzeti državljanstvo LRS, dokler je državljani FLRJ.

28. člen.
Stanovanje je nedotakljivo.

Nihče ne sme stopiti v tuje stanovanje ali prostore, niti jih preiskovati proti volji imetnika brez naloga, kakor ga določa zakon.

Preiskava se lahko vrši samo v navzočnosti dveh prič. Pri preiskavi ima pravico biti navzoč tudi tisti, čigar stanovanje ali prostori se preiskujejo.

29. člen.
Tajnost pisem in drugih občevalnih sredstev je neprekršljiva, razen pri kazenski preiskavi, ob mobilizaciji in vojni.

30. člen.
V Ljudski Republiki Sloveniji uživajo pravico pribežališča tuji državljani, ki so preganjani zaradi nastopanja za demokratska načela, narodno osvoboditev, pravice delovnega ljudstva in svobode znanstvenega ter kulturnega dela.

31. člen.
Vsak državljani je dolžan delati po svoji sposobnosti: kdor skupnosti ne daje, tudi ne more od nje prejemati.

32. člen.
Vsem državljanom Federativne Ljudske Republike Jugoslavije so ob zakonitih pogojih enako dostopne vse javne službe.

Dolžnost državljanov je, da vestno opravljajo javne dolžnosti, za katere so izvoljeni ali ki so jim zaupane.

33. člen.
Obramba domovine je najvišja dolžnost in čast vsakega državljanja. Izdaja domovine je največji zločin zoper narod.

Država skrbi za telesno vzgojo ljudstva, posebno mladine, zato da se povzdigneta zdravje in delovna sposobnost ljudstva in da se krepi obrambna moč države.

36. člen.
Zagotovljena je svoboda znanstvenega in umetniškega dela.

Država podpira znanost in umetnost, da bi se razvijali ljudska kultura in ljudska blaginja.

Avtorska pravica je zavarovana z zakonom.

37. člen.
Da bi se dvignila splošna kultura ljudstva, zagotavlja država, da so šole in druge prosvetne in kulturne ustanove dostopne vsem ljudskim slojem.

Država posveča posebno pozornost mladini in varuje njeno vzgojo.

Sole so državne. Samo z zakonom se lahko dovolijo ustanavljanje zasebnih šol, a njih delo je pod kontrolo države.

Osnovni pouk je obvezen in brezplačen.

Šola je ločena od cerkve.

38. člen.
Državljeni imajo pravico prošnje in peticije na organe državne oblasti.

Zoper odločbe organov državne uprave in zoper nepravilne postopek uradnih oseb imajo državljani pravico pritožbe. Zakon predpiše postopek za vlaganje pritožb.

39. člen.
Vsak državljani ima pravico tožiti pri pristojnem sodišču uradne osebe za kazniva dejanja, ki so bila storjena v službi.

40. člen.
Državljeni imajo ob zakonskih pogojih pravico, da terjajo od države in uradnih oseb odškodnino za škodo, ki jim je prizadejana z nezakonitim in nepravilnim opravljanjem službe.

41. člen.
Davčna obveznost državljanov je splošna in sorazmerna njihovi, gospodarski moči.

Javne davščine in oprostitve od njih se uvajajo samo z zakonom.

42. člen.
Da se zavarujejo državljanske svobode in demokratska ureditev Ljudske Republike Slovenije in Federativne Ljudske Republike Jugoslavije, opredeljene z ustavo FLRJ in s to ustavo, je nezakonito in kaznivo uporabljati državljanske pravice za spreminjanje in rušenje ustavne ureditve s protidemokratskim smotrom.

DRUGI DEL DRŽAVNA UREDITEV

VI. poglavje Ljudska Republika Slovenija in Federativna Ljudska Republika Jugoslavija

43. člen.
Ljudska Republika Slovenija izvršuje samostojno vse pravice, ki so odredjene s to ustavo.

Za dosego ekonomske in politične vzajemne pomoči in sodelovanja, kakor tudi zaradi skupne obrambe narodne svobode in neodvisnosti je LRS prenesla na FLRJ zadeve, našete v čl. 44. ustave FLRJ.

44. člen.
V pristojnost Ljudske Republike Slovenije v osebni njenih najvišjih organov državne oblasti in državne uprave spada:

1. sprejetje, izprememba in dopolnitev ustave LRS in skrb za njeno izvajanje;

2. odločanje glede pristanka na spremembo mej Ljudske Republike Slovenije;

3. upravno teritorialna razdelitev Ljudske Republike Slovenije;

4. zaščita državne ureditve in pravic državljanov; javni red in varnost;

5. izdajanje in izvajanje gospodarskega načrta LRS;

6. upravljanje gospodarstva republiškega pomena in vrhovno vodstvo gospodarstva lokalnega značaja;

7. izdajanje in izvajanje državnega proračuna LRS; ostvarjanje in kontrola izvajanja proračuna LRS in odobritev zaključnega računa LRS; vodstvo pri uresničenju proračuna ljudskih odborov;

8. državljanstvo LRS;

9. vrhovno vodstvo sodišč LRS; amnestija in pomilostitev po predpisih zakonov;

10. finančna, industrijska, rudarska, gradbena, trgovinska, gozdarska in kmetijska podjetja republiškega pomena;

11. ceste, reke, kanali in pristanišča republiškega pomena;

12. transport in promet republiškega pomena;

13. sklepanje posojil LRS in odobravanje sklenjenih posojil ljudskih odborov v mejah zakona;

14. določanje in odobravanje republiških in lokalnih davkov v skladu z zveznimi zakoni; določanje in odobravanje davkov ljudskih odborov;

15. nadzorstvo nad stanjem podjetij in ustanov obče državnega pomena na področju LRS;

16. odločanje o republikem in lokalnem pomenu gospodarskih podjetij in ustanov iz pristojnosti LRS;

17. vrhovno vodstvo v komunalnih in stanovanjskih stvareh; gradnja stanovanj, gradnja in urejanje mest in vasi;

18. zakonodaja in vrhovno vodstvo na osnovi splošnih in načelnih predpisov FLRJ na področju: industrije, rudarstva, trgovine, kmetijstva, gozdarstva, lova in vodnih sil; gradenj, gospodarskega poslovanja in politike cen; ljudskega zdravstva, socialnega skrbstva in fizične kulture; osnovnega, srednjega in višjega šolstva, prosvetnih, kulturnih in znanstvenih ustanov in organizacij republiškega pomena; organizacije državne oblasti;

kolikor splošna načela s strani FLRJ niso izdana, izda LRS svoje predpise samostojno;

19. dopolnilna zakonodaja v okviru osnovnih zakonov FLRJ.

45. člen.
Ozemlje Ljudske Republike Slovenije je z ozemljem drugih ljudskih republik Federativne Ljudske Republike Jugoslavije enotno državno in gospodarsko območje.

46. člen.
Zvezni zakoni imajo na ozemlju Ljudske Republike Slovenije polno veljavo. Če se zvezni zakoni in zakoni LRS ne skladajo, se uporabijo zvezni zakoni.

47. člen.
Blagovni promet med Ljudsko Republiko Slovenijo in drugimi ljudskimi republikami Federativne Ljudske Republike Jugoslavije je svoboden in se ne sme omejiti z zakonom LRS.

48. člen.
Akti in listine organov državne uprave ali pravosodja drugih ljudskih republik FLRJ imajo v Ljudski Republiki Sloveniji enako veljavo kot akti in listine organov državne uprave ali pravosodja Ljudske Republike Slovenije.

49. člen.
Državljeni ljudskih republik Federativne Ljudske Republike Jugoslavije uživajo na ozemlju Ljudske Republike Slovenije enake pravice, kakor državljani Ljudske Republike Slovenije.

50. člen.
Vsak državljani LRS je hkrati državljani FLRJ.

VII. poglavje Najvišji organi državne oblasti Ljudske Republike Slovenije

a) Ljudska skupščina Ljudske Republike Slovenije.

51. člen.
Ljudska skupščina LRS je predstavnik narodne suverenosti Ljudske Republike Slovenije.

52. člen.
Ljudska skupščina LRS je vrhovni organ državne oblasti LRS in izvršuje na podlagi ustave LRS vse tiste pravice, ki pripadajo Ljudski Republiki Sloveniji, kolikor niso z ustavo prenešene v pristojnost Prezidija Ljudske skupščine in vlade Ljudske Republike Slovenije.

53. člen.
Ljudska skupščina LRS se voli za štiri leta.

54. člen.
Ljudsko skupščino LRS volijo državljani LRS.

Na koliko prebivalcev se voli en poslanec, odreja zakon republike.

55. člen.
Zakonodajno oblast v Ljudski Republiki Sloveniji izvršuje izključno Ljudska skupščina LRS.

56. člen.
Zasedanja Ljudske skupščine LRS so redna in izredna in se sklicujejo z ukazom Prezidija Ljudske skupščine LRS.

Redna zasedanja se sklicujejo dvakrat na leto, najkasneje za prvi junij in za prvi december. Ako Ljudska skupščina ne bi bila sklicana ob teh rokih, se lahko sestane tudi sama brez ukaza Prezidija.

Izredno zasedanje se sklicuje, kadar Prezidij Ljudske skupščine LRS spozna, da je to potrebno, ali kadar to zahteva tretjina poslancev skupščine.

57. člen.
Ljudska skupščina LRS izvoli iz svoje srede predsednika, enega ali več podpredsednikov in tri tajnike.

Predsednik vodi seje skupščine in njeno delo po poslovniku.

58. člen.
Ljudska skupščina LRS si predpiše poslovnik.

Zasedanja Ljudske skupščine so praviloma javna.

59. člen.
Ljudska skupščina LRS odloča z večino glasov navzočih poslancev.

Za odločanje je potrebna navzočnost večine ljudskih poslancev.

60. člen.
Predlagati zakonske predloge imajo pravico vlada LRS, njeni člani in poslanci skupščine LRS.

61. člen.
Ljudska skupščina LRS izda za zakonno letni državni proračun LRS.
Vlada sestavlja državni proračun Ljudske Republike Slovenije in ga predloži Ljudski skupščini.
Ljudska skupščina LRS odobri zaključni račun o izvršitvi državnega proračuna LRS.

62. člen.
Zakon dobi veljavo osmi dan po objavi v »Uradnem listu LRS«, če v samem zakonu ni drugače določeno.

63. člen.
Ljudska skupščina izvoli svoje odbore, ki jim zaupa določene zadeve.
Ljudska skupščina voli na prvem seštevku svoj verificacijski odbor, ki pregleda potrdila poslancev o njihovi izvolitvi.
Ljudska skupščina potrjuje ali razveljavlja na predlog verificacijskega odbora potrdila poslancev.

64. člen.
Po verifikaciji potrdil o svoji izvolitvi polože ljudski poslanci prisego te-le vsebine:
»Prisegam pri časti svojega naroda in pri svoji časti, da bom kot ljudski poslanec vedno zvesto zastopal in branil demokratične pravice ljudstva ter svobodo naroda in Ljudsko Republiko Slovenijo; da bom zvesto branil svobodo, bratstvo in enotnost narodov naše skupne domovine Federativne Ljudske Republike Jugoslavije; da bom vedno branil in krepil pridobitve narodno osvobodilne borbe; da bom vlagal vse svoje sile in vse svoje znanje za napredek, blagostanje in srečo delovnega ljudstva in da bom svojo poslansko dolžnost izpolnjeval neumorno in zvesto.«

65. člen.
Ljudska skupščina LRS lahko prireja ankete o vprašanih splošnega pomena za Ljudsko Republiko Slovenijo, po svojih anketnih odbori.
Vsi državni organi in službene osebe morajo izpolnjevati zahteve anketnih odborov glede ugotavljanja dejstev in zbiranja dokazov.

66. člen.
Ljudski poslanci imajo pravico stavljati vprašanja predsedniku vlade LRS in članom vlade.
Predsednik in člani vlade so dolžni dati odgovor ustno v roku 3 dni ali pisмено v roku 5 dni. Če je potrebno zbiranje podatkov, more član vlade zahtevati daljši rok, ki mu je potreben za odgovor, vendar ne daljši rok od 30 dni.

67. člen.
Vsak ljudski poslanec ima pravico preko predsednika Ljudske skupščine vlagati interpelacije predsedniku in članom vlade LRS. Skupščina je o vloženih interpelacijah obvestiti na prvem zasedanju.
Ljudska skupščina odloči brez razprave, ali naj se interpelacija sprejme na dnevni red. V primeru, če interpelacijo sprejme, odredi dan, ko se bo o njej razpravljalo.

68. člen.
Poslanci Ljudske skupščine LRS uživajo imunitev.
Poslancu se ne more odvzeti prostosti niti se ne sme začeti zoper njega kazensko postopanje brez odobritve skupščine ali, ako ta ne zaseda, brez odobritve njenega Prezidija, razen če je zoloten pri samem zločinu, o čemer je treba takoj obvestiti Prezidij Ljudske skupščine LRS.

69. člen.
Ljudska skupščina LRS si lahko v vojni in v podobnih izrednih razmerah podaljša svoj mandat, dokler to stanje traja.
Ljudska skupščina LRS lahko sklene svoj razpust tudi pred pretekom dobe, za katero je izvoljena.

70. člen.
Volitve v novo Ljudsko skupščino LRS morajo biti razpisane pred pretekom zadnjega dne dobe, za katero je izvoljena.
Od dne razpusta Ljudske skupščine LRS do dneva volitev nove skupščine ne smejo preteči več kot trije meseci in ne manj kot dva meseca.
Novo izvoljena skupščina mora biti sklicana najkasneje mesec dni po dnevu volitev.

71. člen.
Ljudska skupščina LRS spreminja in dopolnjuje ustavo.
Predlog za spremembo in dopolnitev ustave lahko predložijo Prezidij Ljudske skupščine, vlada LRS ali tretjina poslancev Ljudske skupščine LRS.
Predlog, da naj se razpravlja o spremembi ali dopolnitvi ustave, mora biti sprejet z večino glasov.
Predložena sprememba ali dopolnitev ustave je sprejeta, ako je zanjo glasovala absolutna večina od celotnega števila poslancev Ljudske skupščine.
Sprejeto spremembo ali dopolnitev ustave proglasi Ljudska skupščina Ljudske Republike Slovenije, objavlja pa z ukazom Prezidij Ljudske skupščine LRS.

b) Prezidij Ljudske skupščine LRS.
72. člen.
Ljudska skupščina LRS voli Prezidij Ljudske skupščine LRS.
Prezidij Ljudske skupščine LRS sestoji iz predsednika, dveh do treh podpredsednikov, sekretarja in največ 20 članov.

73. člen.
Prezidij Ljudske skupščine LRS opravlja te-le posle:
1. Sklicuje zasedanja Ljudske skupščine LRS;
2. razpisuje volitve v Ljudsko skupščino LRS;
3. daje obvezna tolmačenja zakonov LRS;
4. proglašja sprejete zakone, izdaja ukaze;
5. izvršuje pravico pomilostitve po predpisu zakona;
6. podeljuje priznanja in častne naslove Ljudske Republike Slovenije po predpisih zakona;
7. imenuje in razrešuje na predlog predsednika vlade LRS posamezne člane vlade med dvema zasedanjima Ljudske

skupščine LRS na naknadno potrditev Ljudske skupščine LRS;

8. določa po predlogu Predsednika vlade LRS namestnike članov vlade;

9. spreminja, spaja ali odpravlja med dvema zasedanjima Ljudske skupščine LRS na predlog predsednika vlade LRS obstoječa ministrstva in komisije, toda na naknadno potrditev Ljudske skupščine LRS;

10. določa na predlog vlade LRS, katera podjetja in ustanove imajo republiški značaj;

11. razpisuje po odločbi Ljudske skupščine LRS ali na predlog vlade LRS ljudski referendum v vprašanih, za katera je pristojna Ljudska Republika Slovenija;

12. rešuje vprašanja in zadeve, za katera ga pooblasti Ljudska skupščina LRS.
Ukaze Prezidija Ljudske skupščine LRS podpisujeta predsednik in sekretar.

74. člen.
Prezidij Ljudske skupščine LRS je za svojo delo odgovoren Ljudski skupščini LRS. Ta lahko vsak čas odpokliče Prezidij s tem, da izvoli novega, ter lahko vsak čas razreši posamezne člane in izvoli nove.

75. člen.
Prezidij Ljudske skupščine LRS se voli za isti čas, za katerega je izvoljena Ljudska skupščina.

Kadar se Ljudska skupščina LRS razpusti, opravlja Prezidij posle do izvolitve novega Prezidija Ljudske skupščine LRS.

VIII. poglavje.

Organi državne uprave Ljudske Republike Slovenije

76. člen.
Najvišji izvršilni in upravni organ državne oblasti Ljudske Republike Slovenije je vlada LRS.

Vlada LRS imenuje in razrešuje Ljudsko skupščina LRS.

77. člen.
Vlada LRS je odgovorna in polaga račun o svojem delu Ljudski skupščini LRS.

Med dvema zasedanjima Ljudske skupščine je vlada odgovorna in polaga račun o svojem delu Prezidiju Ljudske skupščine LRS.

78. člen.
Vlada LRS dela na osnovi ustave FLRJ, ustave LRS, zveznih zakonov, zakonov LRS in na osnovi uredb, navodil in odredb vlade FLRJ.

Vlada LRS izdaja uredbne na osnovi in za uporabo zakonov FLRJ, zakonov LRS, uredb, navodil in odredb Zvezne vlade, dalje navodila, odredbe in določbe zaradi izvrševanja zakonov FLRJ in zakonov LRS ter uredb, navodil, odredb in odločb Zvezne vlade in svojih uredb ter skrbi za njihovo izvrševanje.

Vlada LRS more izdati po pooblastilu zakona uredbne za zakonsko močjo.

Akte vlade LRS podpisujeta predsednik vlade in pristojni član vlade ali član, ki ga vlada določi.

79. člen.
Vlada LRS usmerja in spravlja v sklad delo svojih ministrstev, komisij in komitetov ter drugih ustanov, ki so ji podrejene.

Vlada LRS skrbi za pripravo in uresničevanje obče državnega in republiškega gospodarskega načrta in proračuna; ukrepa vse potrebno za zavarovanje in zaščito ustavnega reda, državnih interesov in državljanских pravic; podpira Zvezno vlado pri izvrševanju njenih obveznih poslov; sklepa o zakonskih predlogih posameznih članov vlade, ki naj bodo predloženi Ljudski skupščini LRS, predpisuje notranjo ureditev ministrstev in podrejenih ustanov; ustanavlja komitete, komisije in ustanove pri vladi LRS za izvajanje gospodarskih, kulturnih in drugih nalog Ljudske Republike Slovenije.

80. člen.
Vlado LRS sestavljajo predsednik, eden ali več podpredsednikov, ministri, predsednik republiške načrtno komisije in predsednik republiške kontrolne komisije.

Vlada LRS ima lahko tudi ministre brez resorja.

81. člen.
Preden prevzamejo člani vlade dolžnosti, prisežejo pred Prezidijem Ljudske skupščine LRS.

82. člen.
Predsednik vlade LRS predstavlja vlado, predseduje sejam in vodi delo vlade; skrbi za skladnost dela vseh organov vlade in v imenu vlade vodi delo posebnih komisij in ustanov pri vladi.

83. člen.
Člani vlade vodijo posamezne panoge državne uprave iz republiške pristojnosti; oni so neposredno odgovorni vladi LRS za pravilno vodstvo poverjenih jim poslov in za pravilno izvajanje vladine politike.

Člani vlade imajo pravico izdati pravilnike, navodila in odredbe na osnovi in za izvrševanje zveznih in republiških zakonov ter uredb, navodil in odredb Zvezne vlade in vlade Ljudske Republike Slovenije.

Člani vlade skrbe za pravilno izvrševanje zveznih in republiških zakonov ter uredb, navodil in odredb Zvezne vlade in vlade LRS in so odgovorni za njihovo uporabo v panogi državne uprave, ki jo vodijo.

84. člen.
Člani vlade LRS so kazensko odgovorni za kršitve ustave FLRJ, ustave LRS, zveznih zakonov in zakonov LRS pri opravljanju svoje službe.

Odgovorni so za škodo, ki jo prizadajo državi z nezakonitim delom.

Natančneje odločbe o odgovornosti članov vlade LRS predpisuje zakon LRS.

85. člen.
Ministrstva LRS so zvezno republiška in republiška.

Zvezno republiška ministrstva so: ministrstvo za finance, ministrstvo za notranje zadeve, ministrstvo za pravosodje, ministrstvo za industrijo in rudarstvo, ministrstvo za trgovino in preskrbo, ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo,

ministrstvo za delo in ministrstvo za gradnjo.

Republiška ministrstva so: ministrstvo za prosveto, ministrstvo za ljudsko zdravje, ministrstvo za socialno skrbstvo in ministrstvo za komunalne zadeve.

86. člen.
Zvezno republiška ministrstva vodijo določene panoge državne uprave in opravljajo poleg poslov lastne pristojnosti tudi posle zvezno-republiških ministrstev Zvezne vlade po njihovih pravilnikih, navodilih, odredbah in odločbah.

87. člen.
Republiška ministrstva vodijo samostojno določene, v pristojnost republike spadajoče panoge državne uprave in so odgovorni samo vladi Ljudske Republike Slovenije.

88. člen.
Občezvezna ministrstva morejo za izvrševanje poslov iz svoje pristojnosti pri vladi LRS postaviti svoje pooblaščenice. Pooblaščenice imenuje vlada FLRJ v soglasju z vlado LRS.

Pooblaščenice občezveznih ministrstev pri vladi LRS smejo prisostvovati s posevalnim glasom sejam vlade LRS, na katerih se razpravlja o zadevah, za ktere so pooblaščenice.

IX. poglavje.

Organi državne oblasti upravno-teritorialnih enot

89. člen.
Organi državne oblasti v upravno-teritorialnih enotah so ljudski odbori.

Preko ljudskih odborov vsi ljudstvo svojo oblast v upravno-teritorialnih enotah: krajih (vseh in manjših mestih), okrajih, mestnih četrtih in mestih.

90. člen.
Ljudski odbori so predstavniški organi, izvoljeni od ljudstva na podlagi splošne, enake in neposredne volivne pravice s tajnim glasovanjem.

Ljudske odbore krajev volijo državljani za dobo dveh let, ljudske odbore okrajev, mestnih četrti in mest pa volijo državljani za tri leta.

Volitve za nove ljudske odbore se morajo izvršiti najkasneje mesec dni po preteku roka, za katerega so ljudski odbori izvoljeni.

91. člen.
Ljudski odbori so v svojem območju najvišji organi državne oblasti v zadevah lokalnega značaja.

Ljudski odbori uresničujejo v svojem območju tudi naloge splošnega značaja.

92. člen.
Ljudski odbori vodijo delo podrejenih upravnih organov ter gospodarsko in kulturno izgradnjo v svojem območju; zagotavljajo zaščito javnega reda, spoštovanje zakonov in pravic državljanov; določajo svoj proračun in svoj gospodarski načrt; upravljajo podjetja ter ustanove lokalnega značaja.

93. člen.
Ljudski odbori izvršujejo oblast in izdajajo v mejah svoje pristojnosti splošne predpise (odloke) na osnovi ustave FLRJ, ustave LRS, zakonov FLRJ, zakonov LRS in splošnih predpisov višjih organov državne oblasti in državne uprave.

Sklepi in odredbe ljudskih odborov se objavljajo s podpisom predsednika in tajnika izvršilnega odbora.

94. člen.
Vsak ljudski odbor ima svoj proračun.

Proračun izdaja ljudski odbor s sklepom v okviru proračuna višjega organa državne oblasti.

95. člen.
Ljudski odbor izda statut o svojem notranjem ustroju in poslovanju. Statut ljudskega odbora mora biti potrjen od višjega ljudskega odbora, oziroma Prezidija Ljudske skupščine LRS.

96. člen.
Ljudski odbori se morejo pri izvajanju splošnih in krajevnih nalog opirati na pobudo in široko udeležbo ljudskih množic in na organizacijo delovnega ljudstva.

97. člen.
Ljudski odbori izvršujejo pravice, ki so jim dane kot najvišjim organom državne oblasti v upravno-teritorialnih enotah, neposredno na skupščini svojih odbornikov ali pa po svojih izvršilnih in upravnih organih.

Ljudski odbori ne morejo prenesti na svoje izvršilne in upravne organe onih poslov, za katere zakon izrecno določa, da spadajo v pristojnost odbora kot celote.

98. člen.
Zasedanja ljudskih odborov so redna ali izredna. Redna zasedanja ljudskih odborov se vrše v rokih, določenih v statutu, in sicer okrajnega ljudskega odbora najmanj enkrat v dveh mesecih, (mestnega, četrtnega) in krajevnega ljudskega odbora pa najmanj enkrat v mesecu.

Izredna zasedanja sklicuje izvršilni odbor po lastni pobudi pod pogoji, predvidenimi v zakonu, ali na zahtevo tretjine odbornikov ali na zahtevo višjega organa državne oblasti.

99. člen.
Ljudski odbor lahko veljavno sklepa, če je na seji navzoča večina odbornikov; sklepa z večino navzočih odbornikov.

100. člen.
Krajevni ljudski odbor v vseh in manjših mestih sklicuje v rokih ali pod pogoji, ki jih določa zakon, krajevni zbor volivcev, kateremu polaga račun o svojem delu.

Zbori volivcev se sklicujejo, da se obravnavajo vprašanja, ki se nanašajo na življenje kraja in delo krajevnega ljudskega odbora. Poleg tega se lahko na zborih volivcev razpravlja o vprašanih, ki so važna in pomembna za življenje okraja, Ljudske Republike Slovenije in Federativne Ljudske Republike Jugoslavije.

101. člen.
Izvršilni in upravni organi ljudskih odborov so razen v manjših krajih izvršilni odbori.

Izvršilne odbore volijo ljudski odbori izmed svojih članov in razrešujejo vse ali posamezne njihove člane.

Izvršilni odbor sestavljajo predsednik, po potrebi podpredsednik, tajnik in

drugi člani; število članov izvršilnega odbora se določi po normi, ki jo predpisuje zakon republike, upoštevajoč številčno moč ljudskih odborov, obseg in značaj nalog, ki jih opravljajo.

Izvršilni organ ljudskega odbora v manjših krajih sta predsednik in tajnik skupaj.

102. člen.
Izvršilni odbori so odgovorni in polagajo račun za svoje delo svojemu ljudskemu odboru.

Izvršilni in upravni organi ljudskih odborov so podrejeni in odgovorni za svoje delo tako svojemu ljudskemu odboru kakor tudi izvršilnim upravnim organom višjih organov državne oblasti.

103. člen.
Izvršilni odbor izvršuje odloke, odredbe, navodila in odločbe svojega ljudskega odbora, kakor tudi uredb, pravilnik, navodila, odredbe in odločbe višjih organov državne uprave.

Izvršilni odbor izdaja obvezne odredbe splošnega značaja, navodila in odloke. Odredbe izdaja v svrhu izvajanja sklepov ljudskih odborov, kakor tudi na osnovi pooblastila zakona, drugih splošnih predpisov višjih državnih organov in pooblastila ljudskega odbora.

104. člen.
Vse naloge in posle, ki so mu dani v pristojnost kot izvršilnemu in upravnemu organu, opravlja izvršilni odbor kot celota in kolektivno vodi vse panoge državne uprave.

Mestni in večji okrajni izvršilni odbori imajo odseke za neposredno vodstvo posameznih upravnih panog. Odseki so v svojem delu podrejeni izvršilnemu odboru, hkrati pa tudi pristojnemu ministrstvu Ljudske Republike Slovenije.

Odsekom načeljujejo člani izvršilnega odbora kot poverjeniki za posamezne panoge uprave.

105. člen.
Natančneje določbe o notranji organizaciji izvršilnih odborov predpiše zakon Ljudske Republike Slovenije.

106. člen.
Vlada LRS in ministrstva LRS ostvarjajo praviloma svoje vrhovno vodstvo v vseh panogah državne uprave na območju ljudskih odborov preko izvršilnih odborov ljudskih odborov z izjemo glede podjetij in ustanov republiškega značaja, ki jih vlada in ministrstva LRS upravljajo neposredno.

Samo z zakonom LRS se pri izvršilnih odborih lahko osnujejo odseki, ki so neposredno odgovorni ministrstvom Ljudske Republike Slovenije.

X. poglavje.

Ljudska sodišča

107. člen.
Organi pravosodja v Ljudski Republiki Sloveniji so: Vrhovno sodišče LRS, okrajna in krajevna sodišča.

Z zakonom se lahko ustanovijo posebna sodišča za določene vrste sporov.

108. člen.
Sodišča so v izrekanju pravice neodvisna in sodijo po zakonu.

Sodišča so ločena od uprave v vseh stopnjah.

Višja sodišča imajo v mejah zakona pravico nadzorstva nad nižjimi sodišči.

109. člen.
Sodišča izrekajo pravico v imenu ljudstva.

110. člen.
Razpravljanje pred sodiščem je po pravilu javno.

Odločbe sodišča more spremeniti samo pristojno višje sodišče.

Obtožencu je pred sodiščem zagotovljena pravica obrambe.

111. člen.
Sodišča sodijo v senatih, razen v primerih, v katerih dopušča zakon, da sodi sodnik poedinec.

Kadar sodijo senati okrajnega in okrajnega sodišča v prvi stopnji, sestojijo iz sodnikov in sodnikov porotnikov, ki so pri sojenju enakopravni.

112. člen.
Postopanje pred sodiščem se vodi v slovenskem jeziku. Državljeni, ki ne znajo jezika, v katerem se vodi postopanje, lahko uporabljajo svoj jezik. Tem državljanom je zagotovljena pravica, da se seznanijo s celotno stvarino in da spremljajo delo sodišča po tolmaču.

113. člen.
Predsednika in sodnike Vrhovnega sodišča LRS voli in razrešuje Ljudska skupščina LRS.

Predsednika, sodnike in sodnike-porotnike okrajnega sodišča volijo in razrešujejo okrajni in mestni ljudski odbori območja okrajnega sodišča.

Predsednika, sodnike in sodnike-porotnike okrajnega sodišča voli in razrešuje ljudski odbor okraja ali mesta z značajem okraja.

114. člen.
Vrhovno sodišče LRS je najvišji organ pravosodja Ljudske Republike Slovenije.

Zakon določa, v katerih primerih sodi Vrhovno sodišče LRS na prvi in v katerih na drugi stopnji.

115. člen.
Vrhovno sodišče LRS presoja zakonitost pravomočnih odločb vseh sodišč v Ljudski Republiki Sloveniji, kolikor po določbah zakona glede uporabe zveznih zakonov ne vrši tega Vrhovno sodišče FLRJ.

116. člen.
Z dnem, ko dobi ustava veljavo, so razveljavljeni vsi zakoni in drugi pravni predpisi, ki so v nasprotju z ustavo.

Odloki, zakoni in uredbne, potrjene z odločbo Ustavodajne skupščine LRS z dne 20. novembra 1946, ostanejo v veljavi, dokler ne bo o njih izdana dokončna odločba.

Ljudska skupščina LRS bo v enem letu od dne, ko dobi veljavo ustava, pregledala vse odloke, zakone in uredbne, potrjene z odločbo Ustavodajne skupščine z dne 20. novembra 1946, da jih spravi v sklad z ustavo FLRJ, ustavo

XI. poglavje.

Javno tožilstvo

116. člen.

Na območju Ljudske Republike Slovenije vrši nadzor, ali ministrstva in njim podrejeni upravni organi in ustanove Ljudske Republike Slovenije, uradne osebe in državljani pravilno izpolnjujejo zakone, javni tožilec FLRJ neposredno ali po javnem tožilcu LRS.

117. člen.

Javnega tožilca LRS in njegove namestnike imenuje in razrešuje javni tožilec FLRJ.

Okrožje in okrajne javne tožilce imenuje in razrešuje javni tožilec LRS na potrdilo javnega tožilca FLRJ.

118. člen.

Javni tožilci so v svojem delu neodvisni in podrejeni samo javnemu tožilcu FLRJ in višjim javnim tožilcem.

119. člen.

Javni tožilci imajo pravico vlagati tožbe in pritožbe, pravico zakonske intervencije v sodnem in upravnem postopanju, pravico kazenskega progona in pravico vlagati zahtevek za zaščito zakonitosti zoper pravomočne odločbe sodišč in upravnih organov.

XII. poglavje.

Odnosi med organi državne oblasti in organi državne uprave

120. člen.

Vzajemni odnosi med organi državne oblasti in organi državne uprave LRS temelje na pravicah in dolžnostih, določenih z ustavo FLRJ, ustavo LRS, z zakoni in drugimi predpisi.

121. člen.

Ljudska skupščina LRS, oziroma njen Prezidij in višji ljudski odbori, vsak na svojem območju dajejo splošne smernice, podpirajo nižje ljudske odbore v svojem območju in izvajajo splošno nadzorstvo nad njihovim delom.

Vlada LRS in višji izvršilni odbori usmerjajo upravno politiko nižjih izvršilnih odborov, jih podpirajo in nadzirajo.

122. člen.

Prezidij Ljudske skupščine LRS ima pravico razveljaviti ali odpraviti uredbne, navodila, odredbe in odločbe vlade LRS, če niso v skladu z ustavo FLRJ, ustavo LRS, zakoni FLRJ in zakoni LRS.

Vlada LRS ima pravico razveljaviti ali odpraviti pravilnike, odredbe, navodila, odločbe članov vlade, če niso v skladu z ustavo FLRJ, ustavo LRS, zakoni FLRJ, zakoni LRS ali uredbami, navodili, odredbami in odločbami vlade FLRJ ali vlade LRS.

123. člen.

Prezidij Ljudske skupščine LRS in višji ljudski odbori imajo pravico razveljaviti ali odpraviti nezakonite ali nepravilne akte nižjih ljudskih odborov.

Vlada LRS in posamezni člani vlade imajo pravico v svoji pristojnosti razveljaviti ali odpraviti nezakonite ali nepravilne akte izvršilnih odborov.

Ljudski odbor ima pravico razveljaviti ali odpraviti nezakonite in nepravilne akte svojega izvršilnega odbora ali posameznega njegovega člana.

Ljudski odbor oziroma izvršilni odbor, katerega akt je razveljavljen ali odpravljen, ima pravico pritožbe na višjega organa državne oblasti oziroma državne uprave.

124. člen.

Vlada LRS in višji izvršilni odbori imajo pravico zadržati izvršitev nezakonitih ali nepravilnih aktov nižjega ljudskega odbora, morajo pa jih predložiti Prezidiju Ljudske skupščine LRS oziroma svojemu ljudskemu odboru, da jih razveljavi ali odpravi.

Poverjeniki višjega izvršilnega odbora imajo v okviru svoje pristojnosti pravico zadržati izvršitev nezakonitih in nepravilnih aktov nižjega izvršilnega odbora, morajo pa jih predložiti svojemu izvršilnemu odboru, da jih ta razveljavi ali odpravi.

125. člen.

Prezidij Ljudske skupščine LRS, oziroma višji ljudski odbor ima pravico razpustiti vsak nižji ljudski odbor, če njegovo delo v nasprotju z ustavo FLRJ, ustavo LRS, zveznimi ali republiški zakoni, in razpisati volitve za nov ljudski odbor.

Prezidij Ljudske skupščine LRS, oziroma višji ljudski odbor ima pravico razrešiti izvršilni odbor vsakega nižjega ljudskega odbora in sklicati ljudski odbor k izrednemu zasedanju v svrhu izvolitve novega izvršilnega odbora.

126. člen.

Pravico začeti postopek za razveljavitev, odpravo ali zadržanje nezakonitih in nepravilnih odločb, uredb, navodil in odločb imajo organi, ki so pristojni za razveljavitev, odpravo ali zadržanje, višji državni organi in državljani Federativne Ljudske Republike Jugoslavije.

127. člen.

Spore o pristojnosti med dvema ljudskima odboroma iste stopnje rešuje neposredno višji ljud